

ANEXĂ LA H.C.L. NR. 43 DIN 30.06.2021

**STRATEGIA
DE
DEZVOLTARE
LOCALĂ

2021-2027**

**COMUNA
SĂLIȘTEA
JUDEȚUL ALBA**

CUPRINS

	Cuvânt înainte	
I.	INTRODUCERE	11
II.	CONTEXTUL DE DEZVOLTARE	13
	2.1. Contextul elaborării strategiei	13
	2.2. Contextul european	16
	2.3. Contextul național	20
	2.4. Contextul european 2021-2027	33
III.	REGIUNEA DE DEZVOLTARE CENTRU	35
	3.1. Introducere	35
	3.2. Localizarea geografică	36
	3.3. Structuri parteneriale	
	3.4. Obiectivele Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027	37
		37
	3.5. Obiectivele Strategiei de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027	
IV.	PREZENTAREA JUDEȚULUI ALBA	51
	4.1. Localizare	51
	4.2. Descriere administrativă	52
	4.3. Istoria județului Alba	52
	4.4. Demografie	55
	4.5. Cadrul natural	56
	4.5.1. Relief	56
	4.5.2. Clima	57
	4.5.3. Hidrografia	57
	4.5.4. Flora – Fauna – Rezervații naturale	57
	4.6. Resursele solului și subsolului	58
	4.7. Agricultură	59
	4.7.1. Fond funciar	60
	4.7.3. Viticultură	61
	4.7.4. Pomicultură	62
	4.7.5. Efectivele de animale	63
	4.7.6. Parcul de tractoare și mașini agricole	64
	4.7.7. Silvicultura	65
	4.8. Forța de muncă	66
	4.9. Șomaj	67
	4.10. Infrastructura de transport	69

4.11.	Infrastructura de utilități publice	70
4.12.	Infrastructura de sănătate și pentru situații de urgență	71
	4.12.1. Servicii de urgență prespitalicească	73
4.13.	Învățământ	74
4.14.	Cultură și patrimoniu cultural	79
4.15.	Turism	81
V.	PREZENTAREA COMUNEI SĂLIȘTEA	83
5.1.	Localizare și structură administrativă	83
5.2.	Elemente ale cadrului natural	84
	5.2.1. Relief	84
	5.2.2. Clima	85
	5.2.3. Hidrografie	85
	5.2.4. Flora și fauna – Rezervații naturale	86
	5.2.5. Solul	86
	5.2.6. Resurse naturale	87
5.3.	Scurt istoric al Comunei Săliștea	87
VI.	ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE	93
6.1.	Suprafața și structura administrativă	93
6.2.	Demografie	94
	6.2.1. Populație	94
	6.2.2. Mișcarea naturală și migratorie	98
6.3.	Locuințe	103
6.4.	Infrastructura	103
	6.4.1. Infrastructura de drumuri	103
	6.4.2. Alimentare cu apă și canalizare	104
	6.4.3. Alimentare cu energie electrică și iluminatul public	108
	6.4.4. Energie termică	108
	6.4.5. Alimentarea cu gaze naturale	108
	6.4.6. Transport public local	109
	6.4.7. Servicul de salubritate	109
	6.4.8. Rețea comunicații	110
6.5.	Mediu	110
	6.5.1. Schimbări climatice și eficiența energetică	110
6.6.	Infrastructura de sănătate	111
	6.6.1. Medicină umană	111
	6.6.2. Medicină veterinară	112
6.7.	Asistența socială	112
6.8.	Educație și cultură	114

6.8.1.Învățământ	114
6.8.2.Cultura	118
6.8.3. Biblioteci	120
6.8.4.Viața spirituală	120
6.8.5.Eventimente culturale locale	126
6.8.6.Turism	126
6.8.7.Activități sportive	126
6.9.Economie	127
6.9.1.Relatii economice	127
6.9.2.Lista agenților economici	127
6.9.3.Agricultura	129
6.9.4.Situația parcului de tractoare și mașini agricole	130
6.9.5.Zootehnia	130
6.9.6.Pomicultura	131
6.9.7.Apicultura	131
6.9.8.Viticultura	132
6.9.9.Piscicultură	132
6.9.10.Silvicultură	132
6.10.Administrația publică	132
VII. ANALIZA SWOT	133
7.1.Agricultura și dezvoltarea rurală	137
7.2.Dezvoltare locală, infrastructură și mediu	140
7.3.Economie și turism	143
7.4.Educație și cultură	147
7.5.Resurse umane și piața muncii	150
7.6.Sănătatea și asistența socială	152
VIII. POLITICI PUBLICE ÎNTREPRINSE ÎN TERITORIU	154
IX. PORTOFOLIUL DE PROIECTE DE DEZVOLTARE PENTRU PERIOADA 2021 – 2027	155
X. PARTENERIATE OPORTUNE	157
XI. MONITORIZARE ȘI IMPLEMENTARE	161
XII. CONCLUZII	163

**Cuvânt înainte,
Stimați locuitori,**

Am fost conștient încă de la început că administrația locală are obligația să propună comunității proiecte de dezvoltare și să folosească resursele comunității respectând principiile dezvoltării durabile.

Obiectivul general al strategiei comunei Săliștea îl reprezintă dezvoltarea echilibrată și armonioasă a localității prin crearea și prin susținerea unui mediu economico- social competitiv, stabil, sănătos și diversificat, care să asigure creșterea economică continuă și calitatea vieții cetățenilor comunei.

Dorim ca împreună să ne bucurăm de o infrastructură bine dezvoltată și echilibrată, de un mediu de afaceri prosper care să ne permit o dezvoltare durabilă din punct de vedere economic și social, de tehnologie avansată în mediul economic și de o utilizare eficientă și rațională a tuturor resurselor locale.

Pe lângă proiectele prioritare pentru perioada 2021–2027, administrația locală conștientizează importanța dezvoltării economice și sociale a comunei Săliștea, sprijinind în acest sens inițiativele economice.

Strategia este un document care structurează liniile directoare strategice ale dezvoltării comunei Săliștea pe o perioadă de 7 ani, potrivit problemelor identificate, a potențialului activ și pasiv, cât și a oportunităților de dezvoltare în viitorul apropiat, fiind totodată rezultatul colaborării cu actorii locali și instituțiile relevante din comună.

Strategia de dezvoltare locală conturează principalele demersuri ce trebuie întreprinse pentru identificarea celor mai propice direcții de dezvoltare, a căror implementare va contribui la schimbarea în mai bine a vieții locuitorilor comunei Săliștea. Factorii implicați în îndeplinirea strategiei vor fi antrenați la o stare de colaborare sub o viziune comună, cu un scop comun, în vederea utilizării optime și în direcțiile necesare, nu doar a resurselor proprii, ci și a celor ce pot proveni din exteriorul comunei.

Strategia de dezvoltare locală va constitui fundamentul elaborării și justificării cererilor de finanțare ce vor fi depuse pentru absorbția de resurse financiare nerambursabile din fonduri diverse, cu scopul dezvoltării durabile a comunei Săliștea.

Prezenta strategie de dezvoltare locală a fost elaborată pornind de la problemele specifice ale localității abordate într-un cadru integrat, corelate cu obiectivele și cu planurile strategice elaborate la nivel regional, național și european, subliniind interdependența dintre local și global sub deviza: "Gândește global și acționează local !"

Vă mulțumesc pentru tot sprijinul acordat și îmi doresc să ne bucurăm în continuare de fiecare proiect realizat. Sper ca locuitorii comunei Săliștea să nu rămână impasibili și să contribuie constant la procesul de dezvoltare, astfel încât aici, în comuna noastră să ne îndeplinim gândurile și aspirațiile.

Cu respect,

Primarul Comunei Săliștea
Aurel Emil Stănilă

Grupul de Lucru Comunitar al Comunei Săliște

Grupul de lucru constituit la nivelul comunei Săliște, pentru consultări cu privire la Elaborarea Strategiei Locale de Dezvoltare, pentru perioada 2021-2027, a cuprins următoarele persoane:

Aurel Emil Stănilă – Primar

Gheorghe Mircea Linuț – Viceprimar

Alina-Mihaela Ionescu – Secretar General

Marcel Chiriluț - Administrator

Alexandra Julescu – Contabil

Ancuța Ilie – Asistent social

Marinela Oană – Agent agricol

Alexandrina Dănilă – Referent cultură - Bibliotecară

Ana Dat – Referent urbanism

Ana Comănescu – Referent stare civilă

Daniela Bran – Referent fiscal

Ionela Gabriela Suciu - Director Școala Gimnazială “David Prodan”

Carmen Teodorescu – Manager Proiect

I. INTRODUCERE

Definiție

Strategia de dezvoltare este un instrument de planificare pe termen scurt, mediu și lung presupunând o viziune de dezvoltare realistă și realizabilă prin atingerea obiectivelor și măsurilor stabilite în urma analizei situației existente.

Strategia implică principiile dezvoltării durabile a unei comunități sau a unei regiuni, finalizând cerințele actuale și oferind generațiilor viitoare posibilitatea realizării propriilor obiective de dezvoltare.

Strategia de dezvoltare a comunei Săliștea, este un document de planificare strategică pentru perioada 2021-2027. Concepută în corelație cu principiile dezvoltării durabile, reprezintă documentul fundamental al planului de dezvoltare a comunei Săliștea cu rol în orientarea dezvoltării economico-sociale și în accesarea fondurilor structurale și de coeziune ale Uniunii Europene și a altor potențiale fonduri pentru finanțarea dezvoltării locale.

Prin obiectivele propuse, strategia respectă direcțiile de dezvoltare ale comunei Săliștea și se încadrează în documentele programatice naționale.

Scop

Scopul său este acela de a conduce la creșterea calității vieții și crearea de noi locuri de muncă implementând măsuri de reabilitare / modernizare, dezvoltarea infrastructurii, dezvoltarea tuturor formelor de turism, dezvoltarea societății civile, dezvoltarea serviciilor sociale, dezvoltarea culturii și susținerea tradițiilor populare, sprijinirea mediului de afaceri.

Motivație

Strategia dorește să furnizeze toate elementele necesare luării unor decizii locale corecte și coerente, să reprezinte un ghid de regenerare și dezvoltare a comunei în deplin acord cu voința cetățenilor.

Misiune

Misiunea strategiei este de a mobiliza toate resursele umane, materiale și financiare dobândite la nivel local, atrase în alte surse, pentru a implementa măsurile și proiectele propuse, astfel încât afirmațiile anterioare să poată deveni realitate.

Pentru reușita acestei misiuni trebuie parcurs un proces axat pe participare, colaborare, consultare publică, planificare rațională, capacitate de organizare și efort susținut.

Acest proces, dacă urmează pașii implementării judicioase, trebuie să ducă la transformarea comunei Săliștea într-o comunitate modernă, europeană dinamică și prosperă.

Este de datoria celor implicați să fie fermi angajați în asigurarea eficienței fiecărui instrument procedural de implementare, urmărind îmbunătățirea continuă a activității și evaluând permanent stadiul atins, pentru a avea posibilitatea eliminării în timp util a deficiențelor apărute.

Viziune

Viitorul comunității este dependent de factorii sociali, economici și de mediu, precum și de activitățile care vor fi întreprinse de autoritățile locale, organizațiile, instituțiile și parteneriatele dezvoltate la nivel local. Acestea printr-un efort conjugat și orientat către susținerea viziunii, pot contribui la atingerea ei.

Scopul proiectului este de a urmări:

- Reconsiderarea obiectivelor de dezvoltare durabilă a localității, în concordanță cu obiectivele de dezvoltare ale județului și ținând cont de noile condiții socio – economice și priorități înscrise pe agenda publică;
- O mai bună planificare, gestionare și direcționare a resurselor existente de către administrația publică locală;
- Crearea condițiilor necesare identificării și accesării de noi surse de finanțare care să susțină atingerea obiectivelor de dezvoltare stabilite;
- Creșterea predictibilității acțiunilor administrației comunei pe termen mediu și lung și susținerea acestora din punct de vedere financiar prin bugetarea multianuală bazată pe programe, toate acestea contribuind, în final, la creșterea calității vieții cetățenilor comunei Săliștea, în condițiile dezvoltării socio-economice durabile.

II. CONTEXTUL DE DEZVOLTARE

În elaborarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei Săliștea pentru perioada 2021-2027, s-a ținut cont de un număr amplu de principii, adoptate la nivelul Uniunii Europene și drept urmare și în elaborarea documentelor de politici publice din România.

Principiul central al strategiei este **principiul dezvoltării durabile**, cu respectarea celor trei dimensiuni (ecologică, economică și socială) cu toate implicațiile: atingerea performanțelor de mediu impuse de Uniunea Europeană și de strategia națională privind dezvoltarea durabilă, creșterea competitivității administrațiilor județene și a celor locale în scopul maximizării aportului lor la accelerarea progresului economic și social prin stabilirea de noi obiective și identificarea unor oportunități adaptate la noile condiții și exigențe, pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

Toți reprezentanții administrației publice din județul Alba, reprezentanți ai Consiliului Județean, ai instituțiilor subordonate și ai autorităților publice locale, au lucrat împreună pentru identificarea elementelor de planificare strategică cele mai adaptate pentru dezvoltarea județului (**principiul responsabilității**).

În secțiunea de operaționalizare a Strategiei, Planul de acțiuni și Portofoliul de proiecte, s-a specificat pentru fiecare proiect nivelul administrației publice care va fi implicat în implementarea acestora (**principiul subsidiarității**).

2.1. Contextul elaborării strategiei

Una din componentele fundamentale ale politicilor Uniunii Europene o constituie dezvoltarea teritorială durabilă, concept care sta la baza elaborării documentelor strategice și de planificare actuale, a politicilor în vigoare și a principalelor linii directoare ale evoluției socio-economice și culturale a României.

Conceptul de dezvoltare durabilă s-a cristalizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a căpătat valențe politice precise în contextul globalizării, reprezentând rezultatul unei abordări integrate a factorilor politici și decizionali în care protecția mediului și creșterea economică pe termen lung sunt considerate complementare și reciproc depedente.

Pentru România, ca stat membru al Uniunii Europene, dezvoltarea durabilă nu reprezintă o opțiune, ci singura perspectivă rațională de valorificare sustenabilă a potențialului natural, economic și uman.

Pentru a putea beneficia din plin de avantajele aderării, România are nevoie, înainte de orice, de un portofoliu de proiecte capabile să atragă și să utilizeze eficient fondurile europene, cel mai potrivit portofoliu reprezentându-l strategia de dezvoltare a localității, municipiului, microregiunii, zonei sau regiunii respective.

În perioada 1997 – 1999 a fost elaborată pentru prima dată, cu asistența din partea Programului O.N.U. pentru Dezvoltare (PNUD), o Strategie Națională pentru dezvoltare durabilă,

care a fost definitivată în urma unui număr mare de contribuții asamblate într-un cadru larg participativ și adoptată ca document oficial al Guvernului României.

Guvernul României a adoptat la 13 iunie 2012 un memorandum elaborat de Ministerul Afacerilor Europene care se referă la acțiunile și documentele privind pregătirea accesării și implementării fondurilor europene în perioada 2014-2020. Acesta conține orientări metodologice pentru programarea fondurilor europene destinate unei dezvoltări inteligente, durabile și incluzive, precum și precizări pentru organizarea și functionarea cadrului partenerial de consultare în vederea elaborării documentelor de programare naționale.

Ulterior, prin Ordinul 1087/13.07.2012 a fost aprobat Regulamentul - cadru pentru organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională 2014-2020. Se stabilește astfel un set de reguli unitare privind constituirea structurilor parteneriale la nivel regional, componența comitetelor regionale de planificare (CRP), a grupurilor de lucru tematice și a grupurilor de lucru subregionale, rolul și atribuțiile principale ale acestora și modul de funcționare a structurilor parteneriale.

Noua perspectivă financiară a UE 2014 - 2020 prevede o nouă abordare în materie de programare strategică pentru politica de coeziune, conform obiectivelor Strategiei Europa 2020, abordare care implică:

- Cadrul Strategic Comun (CSC) adoptat de Comisie (Fondul de coeziune, Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul European agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit);
- Acordul de Parteneriat pentru dezvoltare și investiții aplicat politicii de coeziune, care este un document strategic național, elaborat de fiecare stat membru și negociat cu Comisia, care stabilește obiectivele tematice de dezvoltare și alocarea indicativă a fondurilor europene în perioada 2014-2020;
- Programe subsecvente, care vor transpune el ementele prevăzute de Acordul de Parteneriat și care vor conține angajamente ferme ale statelor membre privind îndeplinirea obiectivelor UE prin programarea fondurilor comunitare.

Politica de coeziune a Uniunii Europene are ca obiectiv reducerea diferenței dintre nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni și state membre, în vederea consolidării coeziunii economice și sociale, bazându-se în principal pe solidaritate financiară, respectiv redistribuirea unei părți din bugetul comunitar către regiunile și grupurile sociale mai puțin prospere. Politica de coeziune este finanțată prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE), Fondul de Coeziune (FC).

Europa 2020 reprezintă strategia Uniunii Europene de creștere economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, pentru următorii ani. Aceste trei priorități se susțin reciproc și sunt în măsura să sprijine Uniunea Europeană și statele membre să obțină un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă, de productivitate și coeziune socială.

În acest context, inițiativa Primăriei Comunei Săliștea de a elabora Strategia de Dezvoltare Locală într-un moment extrem de oportun pentru actorii locali (alocarea fondurilor europene în perioada de programare 2014 - 2020), reprezintă unul din pașii cei mai importanți în procesul dezvoltării locale, clarificând pe termen mediu și lung care sunt direcțiile și domeniile spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității. Obiectivul principal al elaborării Strategiei de Dezvoltare Locală a comunei Săliștea - este de a corela în mod rațional ansamblul politicilor și programelor publice ale dezvoltării spațiului rural din comună cu direcțiile și practicile dezvoltării durabile ale județului Alba, ale Regiunii Centru, ale României și Uniunii Europene.

Pornind de la situația existentă la nivel local, Strategia de Dezvoltare Locală a comunei Săliștea cuprinde o radiografie socio-economică a comunității și o analiză SWOT a acesteia: avantajele sunt utilizate astfel încât oportunitățile sunt valorificate la maxim, iar amenințările sunt evitate, în vreme ce slăbiciunile sunt corectate. Această analiză generează concluzii specifice din care reies direcțiile de dezvoltare ale comunei.

Prezenta Strategie urmărește îmbunătățirea condițiilor socio-economice și culturale din spațiul rural din județul Alba, pentru atingerea nivelului mediu de dezvoltare al țărilor Uniunii Europene, din prisma principalilor indicatori ai dezvoltării durabile.

Prin elaborarea Strategiei, s-a vizat creșterea capacității de planificare și de parteneriat a membrilor comunității Săliștea și întărirea capacității de absorbție a fondurilor europene la nivel local, printr-o abordare inovativă cu obținerea următoarelor rezultate:

- Identificarea și promovarea intereselor reale ale comunității;
- Promovarea dialogului social și îmbunătățirea comunicării între toți actorii dezvoltării de la nivelul comunității;
- Implicarea activă a actorilor de la nivel local în procesul decizional legat de viitorul comunității;
- Întărirea capacității membrilor comunității Săliștea, în calitate de viitori beneficiari, de a prezenta programe de dezvoltare locală argumentate și coerente, care răspund problemelor critice și priorităților de dezvoltare de la nivelul comunității, de a pregăti proiecte și de a le implementa cu succes;
- Corelarea inițiativelor și strategiilor locale cu cele de la nivel județean, regional și național;
- Asumarea responsabilităților și consolidarea relațiilor de colaborare între actorii de la nivel local în vederea creșterii șanselor de accesare a fondurilor europene;

Actorii implicați în implementarea Strategiei trebuie să devină garantul folosirii eficiente a resurselor publice, printr-un management orientat spre locuitorii comunei Săliștea. Pe toată perioada de implementare a Strategiei se va promova colaborarea între administrație, societatea civilă și sectorul privat pentru o dezvoltare în parteneriat, pentru a fi mai hotărâți, mai informați și mai proactivi pentru dezvoltarea comunei Săliștea.

Valori

Abordarea actorilor implicați în implementarea Strategiei va avea ca referință următoarele:

- Responsabilitate;
- Transparență
- Profesionalism și etică;
- Încredere;
- Cooperare și parteneriat;
- Eficiență.

2.2. Contextul european

În perioada de programare 2007 -2013, regiunile din Uniunea Europeană au fost împărțite în două categorii, în funcție de venituri: regiuni mai puțin dezvoltate și regiuni mai dezvoltate. Comisia Europeană a stabilit, pentru exercițiul financiar 2014 –2020, crearea așa numitelor "regiuni de tranziție", al căror PIB pe cap de locuitor este cuprins între 75% și 90% din media Uniunii Europene. Cele trei categorii definite vor fi eligibile pentru investiții după cum urmează:

- Regiunile mai puțin dezvoltate, al căror PIB pe cap de locuitor este mai mic de 75% din media Uniunii Europene, vor avea în continuare prioritate maximă în cadrul acestei politici. Rata maximă de cofinanțare este stabilită la 75 -85% în regiunile mai puțin dezvoltate, dar și în regiunile ultra-periferice;
- Regiunile de tranziție, al căror PIB pe cap de locuitor este cuprins între 75% și 90% din media Uniunii Europene, vor avea o rată de cofinanțare de 60%;
- Regiunile mai dezvoltate, cu un PIB pe cap de locuitor mai mare de 90% din media Uniunii Europene, vor avea o rată de cofinanțare de 50%.

Strategia „**Europa 2020**” are ca obiectiv general transformarea Uniunii Europene într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială.

Prioritățile stabilite în cadrul **Strategiei „Europa 2020”**:

- **Creștere inteligentă** - dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare (cercetarea și dezvoltarea tehnologică combinată cu utilizarea eficientă a resurselor existente conduc la creșterea productivității);
- **Creștere durabilă** - promovarea unei economii mai eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive, poate conduce la furnizarea de „bunuri publice” societății (cum ar fi conservarea habitatelor, biodiversitatea și menținerea patrimoniului rural), care pot conduce în arealele vizate la crearea de noi locuri de muncă prin extensivizarea agriculturii și aprovizionarea piețelor locale;
- **Creștere favorabilă incluziunii sociale** – promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială prin deblocarea potențialului economic al zonelor rurale, dezvoltarea piețelor și locurilor de muncă la nivel local, prin furnizarea de asistență în vederea restructurării agriculturii și sprijinirea veniturilor agricultorilor, în vederea menținerii unei agriculturi sustenabile în întreaga Europă.

În cadrul aceleiași strategii, au fost propuse ca și instrumente de lucru 7 inițiative:

1. **„O Uniune a inovării”**- îmbunătățirea condițiilor cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă.
2. **„Tineretul în mișcare”** – consolidarea performanței sistemelor de educație și facilitarea

intrării tinerilor pe piața muncii;

3. **„O agendă digitală pentru Europa”** – accelerarea dezvoltării serviciilor de internet de mare viteză și valorificarea beneficiilor pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;

4. **„O Europă eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor”** – decuplarea creșterii economice de utilizare a resurselor, sprijinirea trecerii la o economie cu emisii scăzute de carbon, creșterea utilizării surselor regenerabile de energie, modernizarea sectorului transporturilor și promovarea eficienței energetice;

5. **„O politică industrială adaptată erei globalizării”** – îmbunătățirea mediului de afaceri, în special pentru IMM-uri și sprijinirea dezvoltării unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial;

6. **„O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”** – modernizarea pieței muncii și acordarea autonomiei cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională;

7. **„Platforma europeană de combatere a sărăciei”** – garantarea coeziunii sociale și teritoriale, astfel încât beneficiile creșterii economice și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanele care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Strategia răspunde obiectivelor tematice care se regăsesc în cadrul propunerilor de regulamente pentru perioada 2014 - 2020:

- Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării;
- Îmbunătățirea accesului/ utilizării/ calității tehnologiilor informațiilor și comunicării;
- Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii;
- Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele;
- Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor;
- Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;
- Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie;
- Promovare ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă;
- Investiții în abilități, educație și învățare continuă;
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
- Îmbunătățirea capacității instituționale și eficienței în administrația publică.

Conform COM (2010) 672 **„Politica Agricolă Comună în perspectiva anului 2020”**, PAC-ul de după 2014 ar trebui să rămână o politică comună puternică formată din doi piloni: ajutoare plătite anual tuturor agricultorilor și un instrument de sprijin dedicat obiectivelor comunitare.

Dintre obiectivele strategice propuse pentru PAC:

Obiectivul 1. Producția alimentară viabilă - se referă în mod expres la sectorul agricol;

Obiectivul 2. Managementul durabil al resurselor naturale

Obiectivul 3. Dezvoltarea teritorială echilibrată - însă, la nivelul măsurilor nu se face o diferențiere clară între cele două domenii (agricultură și dezvoltare rurală). Obiectivul propus este generarea unei creșteri mai durabile, mai inteligente și mai favorabile incluziunii pentru Europa rurală.

În politicile europene se pune accent pe menținerea potențialului de producție sustenabilă de alimente în întreaga UE, pentru a garanta securitatea alimentară pe termen lung a cetățenilor europeni și pentru a contribui la satisfacerea cererii tot mai mari de alimente la nivel mondial. De asemenea, se dorește sprijinirea comunităților agricole care oferă cetățenilor europeni alimente de calitate, valoroase și diverse, produse în mod sustenabil, cu respectarea cerințelor U.E. referitoare la mediu, apă, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și sănătatea publică. Se recunoaște importanța comunităților rurale agricole viabile, care creează locuri de muncă la nivel local și generează numeroase beneficii economice, sociale, de mediu și teritoriale. Trebuie îmbunătățite condițiile pentru fermele mici, deoarece în Europa structurile eterogene agricole și sistemele de producție contribuie la atractivitatea și identitatea regiunilor rurale. O reducere semnificativă a producției locale ar avea, de asemenea, consecințe în privința emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), a peisajelor locale caracteristice, ducând totodată la opțiuni mai limitate pentru consumatori.

Cadrul Strategic pentru Amenajarea Teritoriului Uniunii Europene integrează la nivel teritorial obiectivele de coeziune și competitivitate ale Uniunii, stabilind ca obiective:

- Amenajarea policentrică a teritoriului;
- Nouă relație urban-rural;
- Accesul egal la infrastructură și cunoaștere;
- Administrarea înțeleaptă a patrimoniului natural și cultural;

Dimensiunile coeziunii teritoriale sunt, în viziunea Cadrului Strategic: regională, transnațională și interregională, guvernanta – administrarea durabilă.

Mai mult, **Carta Verde a Coeziunii Teritoriale (2008)** dă o perspectivă teritorială asupra coeziunii economice și sociale, prin următoarele obiective:

- diversitatea teritorială ca valoare;
- coordonarea politicilor pentru zone vaste;
- promovarea orașelor competitive;
- abordarea excluziunii sociale;
- accesul la educație, servicii medicale, energie;
- concentrare: depășirea diferențelor de densitate;
- conectarea teritoriilor: depășirea factorului distanță;
- cooperare: depășirea factorului divizare.

Liniile directoare strategice ale Uniunii Europene (Community Strategic Guidelines) indică faptul că Politica de Coeziune are trei priorități:

- îmbunătățirea atractivității Statelor Membre, regiunilor și orașelor, prin îmbunătățirea accesibilității, asigurarea unui nivel și a unei calități adecvate a serviciilor și protejarea mediului înconjurător;
- încurajarea inovării, antreprenoriatului și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, prin promovarea capacității de cercetare-inovare, inclusiv a noilor instrumente TIC;
- crearea de noi locuri de muncă, mai bine plătite, prin atragerea de noi persoane în procesul de ocupare și în activități antreprenoriale, îmbunătățirea adaptabilității lucrătorilor și a firmelor și investițiile în capitalul uman;

În cazul României, un obstacol major în calea unei dezvoltări durabile rămân discrepanțele majore de dezvoltare dintre regiunile de dezvoltare, mediul urban și cel rural, zonele izolate și cele ușor accesibile, agravate de problemele de conectare a teritoriilor, pe fondul stării proaste a infrastructurii de transport.

Specializarea inteligentă la nivel regional este un concept promovat de Comisia Europeană odată cu adoptarea Strategiei Europa 2020, pentru a răspunde nevoii de a fundamenta mai bine investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare realizate prin politica de coeziune a UE. Comisia Europeană a recomandat autorităților naționale și regionale din întreaga Europă să elaboreze strategii de cercetare și inovare pentru specializarea inteligentă, astfel încât fondurile structurale ale UE să poată fi folosite mai eficient, iar sinergiile dintre diferitele politici comunitare, naționale și regionale, precum și dintre investițiile din sectorul public și din cel privat să poată fi intensificate. În exercițiul financiar 2014-2020 Specializarea Inteligentă a devenit un instrument important al Politicii de Coeziune a UE, în special în ceea ce privește programarea intervenției asociate OT 1 Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării al Cadrului Strategic Comun. În exercițiul financiar 2021 – 2027, importanța acestui instrument strategic a crescut semnificativ, fiind desemnate ca și condiții favorizante pentru Obiectivul 1 de Politici „**O Europă mai inteligentă**”. Criteriile asociate acestei condiții favorizante sunt:

- Analize actualizate ale constrângerilor în difuzarea inovării, inclusiv digitalizarea
- Existența unui organism regional responsabil pentru managementul RIS3
- Instrumente de monitorizare și evaluare care să permită măsurarea gradului de atingere a obiectivelor strategiilor
- Funcționarea eficientă a procesului de descoperire antreprenorială
- Acțiuni necesare pentru îmbunătățirea sistemului de cercetare-inovare
- Acțiuni de realizarea tranziției industriale
- Măsuri destinate colaborării internaționale

2.3. Contextul național

Planul național de dezvoltare este un concept specific politicii europene de coeziune economică și socială (Cohesion Policy). Aceasta urmărește dezvoltarea echilibrată a membrilor Uniunii, prin diminuarea disparităților de dezvoltare între statele membre/regiunile comunitare și este susținută, în acest scop de instrumentul financiar numit Fonduri Structurale.

La nivel național *Strategia Europa 2020* a fost implementată prin intermediul *Programelor Naționale de Reformă (PNR)*.

Poziția României la viitoare PAC este prezentată detaliat în documentul:

„MEMORANDUM – Poziția preliminară a României privind Comunicarea Comisiei “PAC în perspectiva anului 2020: Cum răspundem provocărilor viitorului legat de alimentație, resurse naturale și teritorii”.

În cadrul *Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României pentru orizontul de timp 2020, respectiv 2030* obiectivele care privesc dezvoltarea durabilă pentru orizontul de timp 2020 vizează atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile. În ceea ce privește ținta de atins pentru orizontul de timp 2030, Strategia urmărește apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Țintele *Strategiei Europa 2020* asumate de România sunt:

Obiectiv principal	Țintă UE	Țintă România	Valoare actuală în România	Valoare actuală în regiune
Rata de ocupare pentru populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani	75%	70%	62,8%	63,8%
Procentul din PIB investit în cercetare-dezvoltare	3%	2%	0,47%	0,21%
Emisiile de gaze cu efect de seră	-20% față de anul 1990	-19% față de anul 2005	-11% față de anul 2005	N/A
Ponderea energiilor regenerabile în totalul consumului de energie	20%	24%	23,4%	N/A
Rata abandonului școlar timpuriu	mai puțin de 10%	mai puțin de 11,3%	17,5%	18%
Ponderea persoanelor cu vârsta între 30-34 de ani care au studii universitare	40%	26,7%	20,4%	14%
Reducerea numărului persoanelor amenințate de sărăcie sau excluziune socială	cu 20 milioane de persoane	cu 580.000 de persoane	40,3% din totalul populației se află în situație de risc	48% din totalul populației se află în situație de risc

Deziderate de la nivel european privind administrația publică au fost traduse la nivel național prin introducerea în cadrul documentelor de strategie privind spațiul administrativ din

România a unor obiective vizând procesul de descentralizare și îmbunătățire a calității serviciilor publice.

Una din principalele curențe ale administrației publice românești a constat în managementul deficitar al instituțiilor publice care a fost în principal unul politic neglijându-se importanța planificării și managementului strategic ca instrumente manageriale.

Provocările perioadei următoare cu privire la reforma continuă și eficientă a administrației publice se leagă de crearea unui serviciu public mai transparent, eficient și efice, de existența unor inițiative de promovare a unei guvernări deschise și de implicarea societății civile în dezvoltarea unei strategii pentru investițiile locale în vederea creșterii economice și a creării de noi locuri de muncă. Totodată, se poate sublinia necesitatea reformării continue și eficiente a administrației publice din România ținând cont de crearea unui cadru normativ cuprinzând principiile pentru o reglementare eficientă.

Potrivit *Planului Național de Dezvoltare 2007 - 2013*, obiectivul global este - *Reducerea cât mai rapidă a disparităților de dezvoltare socio-economică între România și statele membre ale U.E.* Pentru atingerea obiectivului general al Planului Național de Dezvoltare au fost stabilite 5 obiective, printre care menționăm:

- Creșterea productivității companiilor românești, astfel încât să se apropie de rata medie a productivității în UE și încurajarea dezvoltării durabile în conformitate cu nevoile economice și sociale ale României;
- Dezvoltarea capitalului uman prin dezvoltarea unei piețe a muncii flexibile, moderne și incluzive, a cărei competitivitate crește prin oferirea oportunităților egale privind învățarea de-a lungul vieții;
- Dezvoltarea economiei rurale a României bazată pe cunoaștere și antreprenoriat privat, care respectă moștenirea naturală, culturală și istorică și accelerarea creșterii economice în acele regiuni rămase în urmă față de media U.E.

Cadrul Strategic Național de Referință 2007 - 2013 și-a propus ca obiectiv general - reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale Uniunii Europene prin generarea unei creșteri suplimentare de 15-20% a PIB până în anul 2015, iar ca obiective specifice:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene;
- Creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești;
- Dezvoltarea și folosirea mai eficientă a capitalului uman din România;
- Consolidarea unei capacități administrative eficiente și promovare dezvoltării teritoriale echilibrate.

Obiectivul general al *Programului Operațional Regional* constă în sprijinirea unei dezvoltări economice, sociale, echilibrate teritorial și durabile a Regiunilor României, corespunzător nevoilor lor și resurselor specifice, prin concentrarea asupra polilor urbani de creștere, prin îmbunătățirea condițiilor infrastructurale și ale mediului de afaceri pentru a face din regiunile României, în special cele rămase în urmă, locuri mai atractive pentru a locui, a le vizita, a investi și a munci.

Cele cinci axe prioritare stabilite în cadrul POR sunt:

- Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor - poli urbani de creștere,
- Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport,
- Îmbunătățirea infrastructurii sociale,
- Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local,

- Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului și Asistență tehnică.

Obiectivul general al *Programului Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice* îl constituie creșterea productivității întreprinderilor românești pentru reducerea decalajelor față de productivitatea medie la nivelul Uniunii. Măsurile întreprinse vor genera până în 2015 o creștere medie a productivității de circa 5,5% anual și vor permite României să atingă un nivel de aproximativ 55% din media UE.

Pentru atingerea acestui obiectiv general s-au propus următoarele obiective specifice:

- Consolidarea și dezvoltarea durabilă a sectorului productiv;
- Crearea unui mediu favorabil dezvoltării durabile a întreprinderilor;
- Creșterea capacității de cercetare - dezvoltare (C&D), stimularea cooperării între instituții de cercetare - dezvoltare și inovare (CDI) și întreprinderi, precum și creșterea accesului întreprinderilor la CDI;
- Valorificarea potențialului tehnologiei informației și comunicațiilor și aplicarea acestuia în sectorul public (administrație) și cel privat (întreprinderi, cetățeni);
- Creșterea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sistemului energetic, prin promovarea surselor regenerabile de energie.

Obiectivul general al *Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane* este dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității, prin corelarea educației și învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii și asigurarea de oportunități sporite pentru participarea viitoare pe o piață a muncii modernă, flexibilă și inclusivă a 1.650.000 de persoane.

În cadrul acestui program au fost stabilite următoarele obiective specifice:

- Promovarea calității sistemului de educație și formare profesională inițială și continuă, inclusiv a învățământului superior și a cercetării;
- Promovarea culturii antreprenoriale și îmbunătățirea calității și productivității muncii;
- Facilitarea inserției tinerilor și a șomerilor de lungă durată pe piața muncii;
- Dezvoltarea unei piețe a muncii moderne, flexibile și incluzive;
- Promovarea (re)inserției pe piața muncii a persoanelor inactive, inclusiv în zonele rurale;
- Îmbunătățirea serviciilor publice de ocupare;
- Facilitarea accesului la educație și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile.

Programul Național de Reformă are ca priorități pentru această perioadă:

- Dezvoltarea spiritului antreprenorial al elevilor;
- Asigurarea accesului la educație pentru grupurile dezavantajate;
- Reabilitarea infrastructurii și îmbunătățirea dotărilor unităților de învățământ din mediul rural și zone dezavantajate;
- Elaborarea și implementarea Planului anual de acțiune pentru combaterea părăsirii timpurii a școlii;
- Elaborarea planurilor de școlarizare și elaborarea curriculum-ului în învățământul profesional și tehnic pe baza cerințelor pieței muncii;

- Formarea cadrelor didactice și a directorilor/directorilor adjuncți de unități de învățământ preuniversitar;
- Finalizarea informatizării sistemului de învățământ;
- Elaborarea strategiei de învățare pe tot parcursul vieții

Obiectivul general al *Programului Operațional Sectorial Mediu* constă în reducerea decalajului existent între Uniunea Europeană și România cu privire la infrastructura de mediu atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. Aceasta ar trebui să se concretizeze în servicii publice eficiente, cu luarea în considerare a principiului dezvoltării durabile și a principiului „poluatorul plătește”.

Ca și obiective specifice au fost definite următoarele:

- Îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015;
- Dezvoltarea sistemelor durabile de management al deșeurilor, prin îmbunătățirea managementului deșeurilor și reducerea numărului de zone poluate istoric în minimum 30 de județe până în 2015;
- Reducerea impactului negativ cauzat de sistemele de încălzire urbană în cele mai poluate localități până în 2015;
- Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000;
- Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone până în 2015.

Obiectivul general al *Programului Operațional Sectorial Transport* constă în promovarea, în România, a unui sistem de transport durabil, care să permită deplasarea rapidă, eficientă și în condiții de siguranță a persoanelor și bunurilor, la servicii de un nivel corespunzător standardelor europene, la nivel național, în cadrul Europei, între și în cadrul regiunilor României.

În cadrul acestui program au fost definite următoarele obiective specifice:

- Modernizarea și dezvoltarea axelor prioritare TEN-T, cu aplicarea măsurilor necesare pentru protecția mediului înconjurător;
- Modernizarea și dezvoltarea rețelelor naționale de transport, în conformitate cu principiile dezvoltării durabile;
- Promovarea transportului feroviar, naval și intermodal;
- Sprijinirea dezvoltării transportului durabil, prin minimizarea efectelor adverse ale transportului asupra mediului și îmbunătățirea siguranței traficului și a sănătății umane.

Obiectivul general al *Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative* este acela de a contribui la crearea unei administrații publice mai eficiente și mai eficace în beneficiul socio-economic al societății românești. Ca și obiective specifice se menționează:

- Obținerea unor îmbunătățiri structurale și de proces ale managementului ciclului de politici publice;

- Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice, cu accentul pus pe procesul de descentralizare.

Strategia Națională de Export a României 2010 - 2014 stabilește o multitudine de obiective specifice:

- Susținerea la export a producătorilor care sunt asociați și exportă folosind indicațiile geografice și denumirile de origine;
- Consultanță pentru elaborarea unei strategii de susținere a formării și dezvoltării de clustere în sectoare cu potențial de creștere a exporturilor, conform Strategiei Naționale de Export 2010-2014 și a Strategiilor Regionale de Export la nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare;
- Managementul strategiilor de branding regional;
- Dezvoltarea de centre promoționale și expoziționale interne cu grad înalt de internaționalizare și specializare la nivelul regiunilor de dezvoltare, capabile să promoveze oferta de export românească la nivelul de impact al expozițiilor internaționale;
- Dezvoltarea structurilor regionale în parteneriat public - privat capabile să asigure managementul strategiilor regionale de export (Consilii de export regionale) a unor centre de promovare la nivel regional;
- Susținerea sectoarelor prioritare la nivel regional;
- Dezvoltarea potențialului de export al regiunilor și a capacității acestora de ofertare la export pe piețele externe;
- Dezvoltarea exporturilor bazate pe design, inovație și active intangibile;
- Promovarea activă a brandurilor sectoriale pentru sectoarele exportatoare;
- Prezența echilibrată a tuturor sectoarelor exportatoare în forme de susținere cu finanțare de la buget;
- Dezvoltarea și alinierea exportatorilor la standarde de certificare avansate cerute de piețele externe;
- Creșterea capacității exportatorilor români de a adăuga, reține și capta valoare;
- Dezvoltarea de servicii și produse inovative, dar și a unei culturi a inovației în ceea ce privește organizarea și managementul în rețea;

Obiectivul general al *Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială a României 2030 (CSDTR 2030)* este integrarea României în structurile teritoriale europene, prin:

- afirmarea identității regional-continentale;
- dezvoltarea competitivității;
- creșterea coeziunii teritoriale;
- dezvoltarea teritorială durabilă;

Obiectivele specific ale *CSDTR 2030* sunt:

- Racordarea teritoriului național la rețeaua europeană și inter-continentală a polilor și coridoarelor de dezvoltare;
- Structurarea și dezvoltarea rețelei de localități urbane;
- Stimularea solidarității funcționale urban-rural și dezvoltarea rurală adecvată diferitelor categorii de teritorii;
- Consolidarea și dezvoltarea rețelei de legături interregional;

- Protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural.

În acord cu **Legea 351/2001** cu modificări și completări ulterioare, Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030 (**CSDTR 2030**) integrează rețeaua de localități din România în structura policentrică a U.E., în conexiune cu rețeaua de poli majori în Sud-Estul Europei (potrivit clasificărilor SPESP, ESPON, PlanetCense etc.):

- Poli metropolitan MEGA (Zone Metropolitane de Creștere Europene) cu vocație internațională: București, Timișoara, Constanța, Cluj-Napoca, Iași - peste 300 000 de locuitori;
- Poli naționali OPUS (Orizont Potențial Urban Strategic) cu potențial de Aarii Funcționale Urbane și potențial MEGA - peste 250 000 de locuitori;
- Poli supraregionali OPUS (Orizont Potențial Urban Strategic) cu potențial de Aarii Funcționale Urbane - între 50 000 – 250 000 de locuitori;
- Poli regionali OPUS (Orizont Potențial Urban Strategic) cu potențial de Aarii Funcționale Urbane - între 50 000 – 250 000 de locuitori;
- Poli regionali OPUS (Orizont Potențial Urban Strategic) cu potențial de Aarii Funcționale Urbane și cu specificitate funcțională, de exemplu: Alba Iulia, Baia Mare, Râmnicu Vâlcea, Sibiu, Suceava, Tulcea;
- Poli subregionali - între 30 000 – 50 000 de locuitori;
- Poli locali – sub 20 000 de locuitori.

Legătura dintre dezvoltarea teritorială policentrică propusă și prioritatea de competitivitate regională și coeziune teritorială se asigură prin:

A. Rețeaua de poli majori:

Deține și exercită competențe la nivel național, transfrontalier, transnațional (rețeaua de zone metropolitane, poli competitivi);

- Dezvoltă clustere economice pe baza avantajelor competitive;
- Contribuie la configurarea regiunilor pentru schimbare economică;
- Stimulează relația urban-rural;
- Contribuie la structurarea regiunilor pentru schimbare economică;
- Asigură conectarea rețelei de poli majori la nivel intern, transfrontalier și transnațional.

B. Rețeaua de poli urbani, orașe specializate:

- Asigură dezvoltarea funcțiunilor specializate;
- Asigură valorificarea diversificată și competitivă a capitalului teritorial;
- Asigură preluarea presiunilor de dezvoltare asupra polilor majori prin deconcentrarea funcțiunilor la nivel teritorial;
- Susține dezvoltarea structurii teritoriale a urbanizării.

Planul Național de Amenajare a Teritoriului (PATN) este suportul dezvoltării complexe și durabile inclusiv al dezvoltării regionale a teritoriului și reprezintă contribuția specifică a țării noastre la dezvoltarea spațiului european și premiza înscrierii în dinamica dezvoltării economico-sociale europene.

Acesta are următoarele roluri:

- Stabilește principiile fundamentale care stau la baza dezvoltării și structurării rețelei de localități, criteriile de definire a localităților urbane și rurale precum și cele pe baza cărora se poate atribui statutul de municipiu sau oraș;
- Ierarhizează localitățile existente pe ranguri (0 - III, pentru localitățile urbane și IV - V pentru localitățile rurale) definite ca expresie a importanței actuale și în perspectiva imediată a fiecărei localități în cadrul rețelei din punct de vedere administrativ, social, economic, cultural etc. în raport cu dimensiunile ariei de influență polarizate și cu nivelul de decizie pe care îl implică în alocarea de resurse;
- Reglementează posibilitatea de promovare a acestor localități în rangurile ierarhiei funcționale, stimulându-se competitivitatea între localități, prin crearea posibilităților de trecere a unor localități de la statutul rural la cel urban, de la oraș la municipiu, precum și de la un rang inferior la unul superior, în condițiile satisfacerii indicatorilor stabiliți;
- Instituie obligativitatea pentru Guvern și autoritățile publice centrale și locale de a acționa prioritar pentru crearea de dotări cu rol de servire teritorială în zonele lipsite de orașe, pentru sprijinirea și revitalizarea unor zone rurale în care s-au produs scăderi accentuate de populație în perioada 1966 - 1997 și pentru stimularea dezvoltării unor localități din zone care prezintă disfuncționalități de ordin economic, social și de mediu;
- Oferă cadrul legal de înființare a zonelor metropolitane constituite prin asociere pe baza parteneriatului voluntar între marile centre urbane (capitala României și municipiile de rangul I) și localitățile urbane și rurale aflate în zona imediată la distanța de până la 30 km între care s-au dezvoltat relații de cooperare pe multiple planuri, în vederea stimulării cooperării intercomunale și a dezvoltării armonioase și echilibrate a acestor teritorii;
- Legiferează obligativitatea ca planurile de dezvoltare națională, regionale inclusiv cele transfrontaliere și de dezvoltare pentru integrare în spațiul european, precum și cele sectoriale să fie elaborate pe baza prevederilor secțiunilor planului de amenajare a teritoriului Național.

Chiar dacă Guvernul a adoptat (la propunerea Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului), *Legea turismului* în luna martie 2014 prin care clarifica responsabilitățile autorităților publice centrale și ale celor locale implicate în acest domeniu, precum și unele cerințe obligatorii referitoare la calitatea serviciilor oferite turiștilor, la care se adaugă stabilirea atribuțiilor principale în elaborarea strategiilor și programelor în domeniul turismului, asigurând astfel fluența în derularea măsurilor, programelor și proiectelor de dezvoltare pe termen mediu și lung în turism, România, nu deține nici în prezent o strategie națională pentru dezvoltarea turismului care să ofere un cadru legal și concret politicii din domeniul turismului la toate nivelurile (de la cel guvernamental până la cel al autorităților publice locale, ONG-uri și actorilor privați). În absența unui asemenea document național, orice inițiativă din domeniu trebuie să se alinieze deocamdată legislației turistice în vigoare.

O serie de repere sunt furnizate în schimb prin intermediul unor studii de specialitate, precum:

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007 - 2026, în cadrul căruia sunt prezentate principalele obiective care contribuie la realizarea viziunii propuse în domeniul turismului pentru România, și anume, transformarea României într-o destinație

turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural care să corespundă standardelor Uniunii Europene privind furnizarea produselor și serviciilor și realizarea unei dezvoltări durabile din punct de vedere al mediului sectorului turistic într-un ritm de dezvoltare superior altor destinații turistice din Europa. Prin strategia propusă se dorește dublarea contribuției turismului la PIB și creșterea de trei ori a veniturilor din turism obținute de autoritățile locale. Pe plan investițional s-a prevăzut o creștere de cu 5% a locurilor de cazare pe perioada 2011 - 2016 și de 17% pe perioada 2016 - 2021. De asemenea, sunt prezentate modalitățile în care sunt/pot fi cuprinse într-un proces de interconexiune și interdependență toate componentele planificării turismului, incluzând proiecțiile pieței, formarea profesională, impactul economic și social, asigurarea standardelor și direcțiile de proiectare, altfel spus, demonstrarea agenției-client sau agențiilor-clienți aspectele care trebuie examinate pentru dezvoltarea unor soluții de amenajare turistică durabilă).

Master Planul pentru Turismul Național al României 2007 - 2026 are ca țintă transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural, care să corespundă standardelor UE privind furnizarea produselor și serviciilor până în 2013. Printre obiectivele specifice ale Master Planului se numără și cele care se adresează, direct sau indirect, zonele urbane:

- Asigurarea unei dezvoltări durabile a turismului, într-o manieră în care bogățiile sale de mediu, culturale și de patrimoniu să fie în egală măsură apreciate în prezent și păstrate pentru generațiile viitoare;
- Dezvoltarea și implementarea anuală a planurilor de marketing a destinației turistice, prin colaborarea mediului public cu cel privat;
- laborarea permanentă de studii de piață în domeniul turismului;
- Crearea unei rețele de centre de informare turistică;
- Realizarea unei baze de date a produselor, unităților, evenimentelor și serviciilor turistice;
- Mecanisme și subvenții pentru facilitarea investițiilor în turism;
- Dezvoltarea planurilor integrate în domeniul turismului;
- Dezvoltarea sistemului de educație prevocațională și vocațională pentru sectorul hotelier;
- Dezvoltarea stațiunilor de cercetare turistică;
- Extinderea sistemelor de marcare a obiectivelor turistice și introducerea de rute turistice tematice;
- Instruirea și pregătirea muzeelor și monumentelor naționale majore în îmbunătățirea facilităților oferite oaspeților;
- Crearea unei baze de date a evenimentelor culturale pentru a facilita promovarea artelor vizuale și auditive, în special festivaluri tradiționale și evenimente folclorice

O serie de studii sectoriale elaborate de către Institutul Național pentru Dezvoltare și Cercetare în Turism: *Studiu privind amenajarea turistică a peșterilor*, *Strategia de dezvoltare a turismului balnear*, *Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România*. *Strategia în domeniul Patrimoniului Cultural Național* are la bază ideea că patrimoniul este un factor important pentru păstrarea identității valorilor culturale și naționale, de dezvoltare durabilă, coeziune și incluziune socială, cu atât mai mult cu cât România a devenit stat membru al Uniunii Europene.

Prioritățile generale ale Ministerului Culturii și Cultelor privind Patrimoniul Cultural Național:

- Realizarea evaluării și asigurării bunurilor din patrimoniul cultural național prin Inventarierea Patrimoniului Cultural Național reprezintă fundamentul politicilor publice în domeniul patrimoniului și are drept consecințe implicite cunoașterea și creșterea gradului de protecție al patrimoniului;
- Codul Patrimoniului Cultural Național va reprezenta sinteza experienței de aproape cinci ani de aplicare a legislației privind protejarea monumentelor istorice și a siturilor arheologice, a patrimoniului cultural național mobil, patrimoniului imaterial, perioade în care legislația existentă a fost periodic modificată și completată au pus în evidență unele necorelări în definirea unor termeni, denumiri de acte sau documente pe care Ministerul Culturii și Cultelor sau instituțiile sale le emit. Corelarea Codului Patrimoniului Cultural național cu Codul Construcțiilor în domeniul protejării patrimoniului imobil (monumentelor istorice);
- Realizarea unui amplu program de popularizare a patrimoniului, cu accent deosebit pe categoriile înscrise în diferitele liste ale UNESCO (patrimoniu imobil și cel imaterial) și europene;

Liniile directe la nivel național în domeniul ariilor protejate au fost trasate prin Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2010 - 2020 (SNPACB).

Strategia națională ia în considerare cele mai noi documente directive la nivel european cum ar fi "Opțiunile pentru o perspectivă și un obiectiv post-2010 în materie de biodiversitate la nivelul U.E." prin Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor nr. 4 final/19.01.2010. Analiza implementării Strategiei U.E. privind conservarea biodiversității a reliefat o serie de rezultate pozitive, dar și o serie de deficiențe.

Biodiversitatea trebuie să fie integrată în toate politicile sectoriale - planificarea exploatarei resurselor naturale, exploatarea pădurilor, planificarea dezvoltării agricole și rurale. Trebuie acordată o atenție deosebită și modului de integrare a conservării în acțiunile de dezvoltare și integrarea problematicii biodiversității trebuie să pornească de la nivel național dar trebuie să se reflecte și la nivel județean și local.

Prin SNPACB, România își propune, pe termen mediu 2010 - 2020, următoarele direcții de acțiune generale:

Direcția de acțiune 1: Stoparea declinului diversității biologice reprezentată de resursele genetice, specii, ecosisteme și peisaj și refacerea sistemelor degradate până în 2020.

Direcția de acțiune 2: Integrarea politicilor privind conservarea biodiversității în toate politicile sectoriale până în 2020.

Direcția de acțiune 3: Promovarea cunoaștințelor, practicilor și metodelor inovatoare tradiționale și a tehnologiilor curate ca măsuri de sprijin pentru conservarea biodiversității ca suport al dezvoltării durabile până în 2020.

Direcția de acțiune 4: Îmbunătățirea comunicării și educării în domeniul biodiversității până în 2020.

Pentru îndeplinirea dezideratelor privind conservarea biodiversității și utilizarea durabilă a componentelor sale urmare a analizei contextului general de la nivel național și a amenințărilor la adresa biodiversității, pentru asigurarea conservării „in-situ” și „ex-situ” și pentru împărțirea echitabilă a beneficiilor utilizării resurselor genetice, au fost stabilite următoarele 10 obiective strategice:

- Dezvoltarea cadrului legal și instituțional general;
- Asigurarea coerenței și a managementului eficient al rețelei naționale de arii natural protejate;
- Asigurarea unei stări de conservare favorabilă pentru speciile protejate;
- Utilizarea durabilă a componentelor diversității biologice;
- Conservarea ex-situ;
- Controlul speciilor invasive.
- Accesul la resursele genetice și împărțirea echitabilă a beneficiilor ce decurg din utilizarea acestor resurse;
- Susținerea și promovarea cunoștințelor, practicilor și inovațiilor tradiționale
- Dezvoltarea cercetării științifice și promovarea transferului de tehnologie
- Comunicarea, educarea și conștientizarea publicului

Specializarea inteligentă la nivel regional este un concept promovat de Comisia Europeană odată cu adoptarea Strategiei Europa 2020, pentru a răspunde nevoii de a fundamenta mai bine investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare realizate prin politica de coeziune a UE. Comisia Europeană a recomandat autorităților naționale și regionale din întreaga Europă să elaboreze strategii de cercetare și inovare pentru specializarea inteligentă, astfel încât fondurile structurale ale UE să poată fi folosite mai eficient, iar sinergiile dintre diferitele politici comunitare, naționale și regionale, precum și dintre investițiile din sectorul public și din cel privat să poată fi intensificate

Strategiile de specializare inteligenta au ca scop sustinerea regiunilor în a-și transforma nevoile, punctele tari și avantajele competitive în bunuri și servicii care pot fi comercializate. Aceste strategii se adresează prioritizării investițiilor publice în cercetare și inovare printr-o abordare de jos în sus destinată transformării economice a regiunilor, construind pe avantajele competitive regionale și facilitând oportunități de piață în noi lanțuri de valoare inter-regionale și europene. Strategiile ajută regiunile să anticipeze, planifice și să susțină propriul proces de modernizare economică. Comunicarea Comisiei Europene 376 / 2017 privind Întărirea inovării în Regiunile Europene: Strategii pentru o creștere rezilientă, inclusivă și sustenabilă identifică patru provocări care trebuie abordate:

- continuarea reformei sistemelor regionale de inovare și cercetare
- creșterea cooperării prin investiții în inovare interregionale
- susținerea cercetării și inovării în regiunile mai puțin dezvoltate și aflate în tranziție industrială
- gestionarea sinergiilor și complementarităților între instrumentele și politicile UE

Abordarea teritorială a specializării inteligente trebuie susținută și de o bază factuală care nu numai să justifice intervențiile în ceea ce privește sectoarele / ariile vizate dar și să determine calibrarea lor în privința ținutelor asumate, a bugetelor, a activităților eligibile, a actorilor regionali cuprinși în intervenție, ținând cont atât de nevoi cât și de capacitățile de absorbție și

având în vedere valorificarea la maxim a oportunităților deschise de disponibilitatea resurselor financiare alocate.

La nivel național, abordarea specializării inteligente este integrată de Ministerul Educației și Cercetării cu tematica „Cercetare - Inovare” în ceea ce se va numi Strategia de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă. Comunicarea Național – Regional este gestionată de Comitetul de Coordonare pentru Specializare Inteligentă, înființat prin Ordinul MCI 458 / 31.07.2019, care reunește Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, UEFISCDI Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor, Agențiile pentru Dezvoltare Regională. Pornind de la aceste premise, am identificat două principii care reglează relația regional – național în ceea ce privește Specializare Inteligentă. Principiile pe care le avem în vedere în colaborarea cu nivel național sunt principiile segregării și complementarității. Segregarea presupune separarea intervențiilor strategice, inclusiv prin diferența de granularitate între nivelul național și nivelul regional, pentru a se evita suprapunerile, permițându-se, astfel, inclusiv concentrarea intervențiilor. Pe de altă parte, complementaritatea implică recunoașterea și valorificarea sinergiilor regional – național, precum și coordonarea intervențiilor pentru accentuarea și accelerarea efectelor. Aceste două principii permit permeabilizarea RIS3 regional atât la nivel de conținut cât și la nivel de guvernare, față de nivelul național, în special față de Strategia Națională de Specializare Inteligentă, precum și capacitatea nivelului regional de a translați către nivelul național, prin intermediul Comitetului de Coordonare a Strategiei Naționale de Specializare Inteligentă a rezultatelor procesului de descoperire antreprenorială regional, în măsura în care exced nivelul regional și pot fi mai bine valorificate la nivel național. Un prim mecanism de corelare a RIS3 regionale cu SNCISI este realizarea și includerea în aceasta din urmă a unei matrici de corespondență între sectoarele / ariile / domeniile / nișele regionale și cele naționale. O asemenea matrice permite nivelului național să își orienteze eforturile, atât sectorial cât și teritorial, ținând cont și de inițiativele regionale și, de asemenea, permite schițarea unor trasee de valorificare a rezultatelor inițiativelor naționale care să alimenteze efortul de difuzare a inovării la nivel regional. Un al doilea mecanism de corelare este reprezentat de menținerea unei permeabilități a nivelului național față de acele rezultate ale EDP regional care nu pot fi valorificate optim la acest nivel teritorial din lipsă de masă critică. Astfel, regiunile pot decide să translateze spre nivelul național nișe care necesită o abordare interregională coordonată pentru valorificare. Nivelul regional își va menține permeabilitatea față de nivel național și va prelua rezultate ale EDP național care nu vor fi valorificate la nivel național dar pot fi valorificate la nivel regional. Al treilea mecanism de corelare este reprezentat de recunoașterea de către nivelul regional a posibilității existenței unor sectoare / arii / domenii / nișe asupra cărora nivelul național poate revendica o preeminență determinată fie de concentrarea existentă a resurselor de generare de cunoaștere (ex. centre de cercetare și testare), fie de potențialul impact strategic național (care trebuie definit) al procesului și rezultatelor, fie de necesitatea de a valorifica sau sprijini efortul inclusiv la nivel de reglementare.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru a fost realizată printr-un puternic parteneriat care a adus împreună reprezentanți ai universităților, ai sectorului de cercetare-dezvoltare, ai mediului de afaceri și organizațiilor de sprijinire a afacerilor, autorități locale și ONG-uri interesate. Actuala versiune a Strategiei se poziționează ca o continuare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2014 – 2020, care a împărtășit principiile asumate de către partenerii regionali și a fost în același timp în deplină concordanță cu cele trei priorități statuate la nivel european prin Strategia Europa 2020: „Regiunea Centru construiește inovativ o economie bazată pe cunoaștere și grijă față de mediul înconjurător, prin participarea activă a locuitorilor săi, respectând principiile cooperării și parteneriatului și valorificând atuurile economice și sociale și specificul său regional”. Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2014 - 2020 a fost elaborată la nivel regional în conformitate cu prevederile Ghidului de elaborare a Strategiilor de Specializare Inteligentă publicat în 2012 de către Comisia Europeană și aprobată prin Hotărârea CDR Centru nr. 8 din 18 martie 2015. Ulterior, ca urmare a elaborării Documentului Cadru Regional (avizat de CRI în cadrul ședinței din data de 29.03.2017, prin Hotărârea nr. 2) și a operaționalizării Consorțiului Regional de Inovare, a fost inițiată revizuirea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru. Consiliul pentru Dezvoltare Regională Centru, prin Hotărârea nr. 10/26.09.2017, a aprobat versiunea revizuită a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru perioada 2014 – 2020, care este în vigoare la acest moment. Ulterior, CRI Centru a avizat noua versiune a Strategiei prin Hotărârea nr. 1 / 21.03.2018. În anul 2016, ADR Centru a operaționalizat la nivel regional mecanismul de descoperire antreprenorială în cvadruplu helix, fiind organizate până în prezent 2 serii de întâlniri de descoperire antreprenorială care au totalizat 13 reuniuni. Rezultatele acestor reuniuni au fost incluse în Strategia de Specializare Inteligentă sub formă de revalidare a sectoarelor de specializare inteligentă și descoperire de arii de specializare transectoriale, au fost identificate idei de proiecte care s-au adăugat portofoliului de proiecte asociat RIS, au fost explorate parteneriate pentru aceste idei de proiecte. Efortul ADR Centru a inspirat și alți actori regionali să preia metodologia de descoperire antreprenorială și să o aplice la nivel local pentru a cataliza procese de co-creație în domeniul inovării, precum și să inițieze constituirea la nivel regional de nuclee asociate unor comunități de cunoaștere sub egida European Innovation and Technology Council, de tipul Inno Energy Hub și Manufacturing Hub.

De asemenea, pentru RIS 3 Centru 2021 – 2030 trebuie să avem în vedere faptul că, în conformitate cu propunerea de regulament comun COM(2018) 375 final, “Programul Orizont Europa se va concentra asupra „excelenței europene” (generarea și exploatarea de cunoștințe noi, cercetare de vârf) în timp ce FEDR va pune accentul pe „relevanța regională” (difuzarea cunoștințelor și a tehnologiei existente în zonele care au nevoie de acestea, integrându-le pe plan local prin strategii de specializare inteligentă, crearea de sisteme de inovare locale). Din această abordare rezultă o orientare mai degrabă orizontală a inovării, fiind vizat accesul la inovare, ceea ce în înțelegerea noastră înseamnă atât facilitarea accesului la cunoaștere (inovații) relevantă pentru sectorul industrial și de servicii (dar nu numai) cât și accesul la procese de generare de cunoaștere (inovare). Zonele care au nevoie de inovare le interpretăm ca fiind acele sectoare / arii

care au capacitatea să participe la transformarea structurală a economiei regionale, ca urmare a impactului pe care îl au în economie cât și prin prisma capacității de preluare a inovării. Crearea de ecosisteme de inovare locală este esențială în instrumentalizarea inovării. Asamblarea comunităților pe criterii de proximitate teritorială reprezintă un pas esențial în schimbarea de paradigmă. Un ecosistem reprezintă mai mult decât prezența pe un teritoriu a elementelor ce îl compun. Este necesară catalizarea interacțiunii între aceste elemente, astfel încât întregul rezultat să fie mai mult decât suma părților. La asamblarea ecosistemului de inovare local (sau regional, având în vedere abordarea teritorială regională a RIS) trebuie să participe cât mai multe din elementele relevante: companii în calitate de utilizatori, clienți și generatori de cunoaștere, administrația în calitate de facilitator, beneficiar și client de inovare, universitățile în calitate de generator și deținător de cunoaștere, entitățile de cercetare-dezvoltare-inovare în calitate de generatori și deținători de cunoaștere, societatea civilă ca vector de translație a temelor și preocupărilor referitoare la inovare între cetățeni și celelalte entități implicate.

Scopul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru următorii 10 ani este orientarea și concentrarea eforturilor regionale pentru transformarea Regiunii Centru într-o regiune a cunoașterii.

Orientarea intervențiilor este necesar să fie făcută ținând cont de atât de capacitatea de a influența cât și de forța de schimbare pe care intervenția o poate genera. Intervențiile într-un sistem (și trebuie să gândim Regiunea ca un sistem), pentru a fi eficiente, trebuie orientate în următoarele puncte (în ordinea inversă a eficienței intervenției)³ :

- Constante, parametrii, valori (cum sunt subvenții, taxe, standarde)
- Dimensiune rezervelor și a altor elemente stabilizatoare, în funcție de fluxul lor
- Structura stocurilor și a fluxurilor (cum ar fi rețele de transport, structura pe vârste a populației)
- Dimensiunea timpilor de reacție în funcție de rata modificărilor sistemice
- Câștigul generat de determinarea buclelor pozitive de răspuns
- Structura fluxurilor de informații (cine are sau nu are acces la ce tipuri de informații)
- Regulile sistemului (precum recompense, sancțiuni, constrângeri)
- Capacitatea structurii sistemului de a adăuga, modifica, evolua sau a se auto-organiza
- Scopul sistemului
- Atitudinea sau paradigma care generează sistemul (scopurile, structura, regulile, timpii de răspuns, parametrii)
- Capacitatea de a depăși paradigma

Obiectivele Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru derivă din scopul asumat și din elementele de viziune identificate:

1. Obiectivul 1. Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
2. Obiectivul 2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
3. Obiectivul 3. Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
4. Obiectivul 4. Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
5. Obiectivul 5. Turism și patrimoniu cultural
6. Obiectivul 6. Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

În procesul de elaborare al Planului de Dezvoltare Centru s-au avut în vedere câteva principii fundamentale, și anume:

- parteneriatul activ la nivel regional prin activitățile desfășurate în cadrul structurilor consultative create (Comitetul Regional de Planificare, grupurile tematice de lucru, grupurile județene de lucru) și o abordare mixtă a procesului: bottom up (nevoi, soluții, proiecte) și top down (integrare, corelare, prioritizare)
- concentrarea și prioritizarea obiectivelor, mărindu-se în acest fel eficacitatea utilizării resurselor alocate coordonarea și corelarea diferitelor acțiuni propuse, ținându-se cont de complementaritatea cu alte strategii naționale sau regionale (inclusiv cu Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru)
- cuantificarea realizării obiectivelor propuse prin utilizarea unor indicatori SMART de monitorizare ai PDR Centru
- implicarea beneficiarilor încă din faza de elaborare a Strategiei prin crearea unui portofoliului regional de proiecte

2.4. Contextul european 2021 – 2027

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă inițiată de ONU în anul 2015 este un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal, care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Au fost stabilite 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), numite și Obiective Globale, universal aplicabile și interconectate, care au drept scop eradicarea sărăciei extreme, combaterea inegalităților și a injustiției și protejarea planetei până în 2030.

Uniunea Europeană a aderat la **Agenda 2030** în anul 2016 și s-a afirmat ca lider și promotor pentru îndeplinirea obiectivelor, astfel că s-au integrat ODD în toate politicile, inclusiv printr-o coerență mai bună între instrumentele financiare. Comisia Europeană, prin propunerea **unui nou Consens European privind dezvoltarea**, care reflectă abordarea holistică a Agendei 2030, urmărește să atingă obiectivul major de eradicare a sărăciei prin integrarea sistematică a dimensiunilor sociale, economice și de mediu și prin consolidarea legăturii dintre aspectele în materie de dezvoltare și securitate, acțiuni umanitare și migrație.

UE propune o **Nouă Agendă Strategică 2019 – 2024**, care oferă cadrul și o direcție generală de acțiune pentru o durată de cinci ani, dar și pentru perioada ulterioară. Comisia Europeană a stabilit un set de priorități care reflect valorile UE, ca urmare a modificărilor și schimbărilor climatice, tehnologice și demografice:

- Pactul ecologic european

- Europă pregătită pentru era digitală
- Europă mai puternică pe plan internațional
- economie în serviciul cetățenilor
- Promovarea modului de viață european
- Un nou elan pentru democrația europeană

Noua **politică de coeziune și dezvoltarea regională** a UE după anul 2020 continuă investițiile în toate regiunile, printr-o abordare strategică simplificată. În perioada 2021 – 2027s-au definit **5 obiective de politică (OP)**, ce au rolul de a stimula convergența economică și socială prin înzestrarea cu instrumente adecvate pentru o creștere solidă și durabilă.

Cele 5 OP sunt din cadrul noii politici de coeziune sunt în consonanță cu ODD și prioritățile strategiei CE:

OP1. O Europă mai inteligentă – o transformare economică inovatoare și inteligentă.

OP2. O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon.

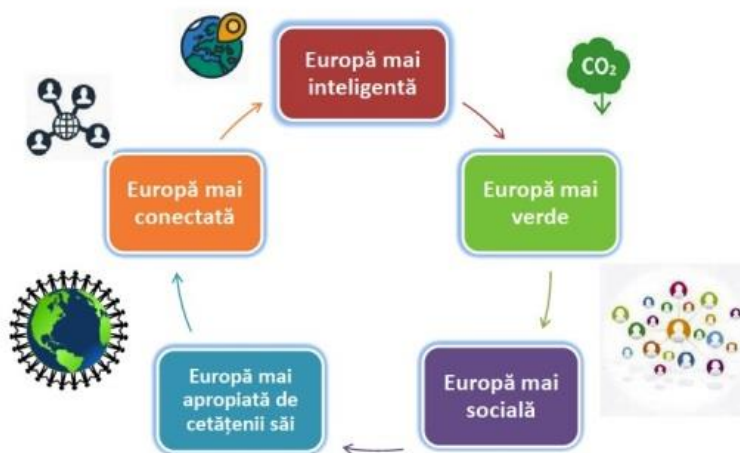
OP3. O Europă mai conectată – mobilitate și conectivitate TIC regională.

OP4. O Europă mai socială – implementarea Pilonului european al drepturilor sociale.

OP5. O Europă mai aproape de cetățeni – dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin initiative locale.

PRINCIPALELE CARACTERISTICI ALE NOULUI CADRU PENTRU POLITICA DE COEZIUNE 2021-2027

Abordare strategică - 5 Obiective ale Politicii de Coeziune

III. REGIUNEA DE DEZVOLTARE CENTRU

3.1. Introducere

Regiunile de dezvoltare sunt opt mărimi statistice, fără personalitate juridică, create în anul 1998 prin asocierea consiliilor județene din România pentru a coordona dezvoltarea regională necesară pentru ca România să adere la Uniunea Europeană. Regiunile de dezvoltare ale României corespund cu diviziunile de nivel NUTS-II din UE. Deși devin din ce în ce mai semnificative în domeniul de dezvoltare regională, aceste regiuni nu au nici un statut administrativ, neavând un consiliu legislativ sau corp executiv. Regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale, nu au personalitate juridică, fiind rezultatul unui acord liber între consiliile județene și cele locale. Funcția lor este de a aloca fondurile PHARE de la UE, pentru dezvoltare regională, și de a interpreta și cerceta statistici regionale. Deasemenea, regiunile de dezvoltare coordonează proiecte infrastructurale regionale și au devenit membre ale Comitetului Regiunilor când România a aderat la UE, în 2007.

Actele normative cu privire la organizarea statistică a României definesc structurile asimilabile NUTS, după cum urmează:

- Nivel NUTS I: macro-regiuni;
- Nivel NUTS II: 8 regiuni de dezvoltare, cu o populație medie de 2,8 milioane locuitori;
- Nivel NUTS III: 42 județe, care reflectă structura administrativ teritorială a României;
- Nivel NUTS IV: nu se folosește, deoarece nu s-au identificat asocieri de unități teritoriale;
- Nivel NUTS V: 265 municipii și orașe, 2.686 comune, cu 13.092 sate, care reflectă structura administrativ teritorială a României.

3.2. Localizare geografică

Regiunea Centru este aşezată în zona centrală a României, în interiorul mării curburi a Munţilor Carpaţi, pe cursurile superioare şi mijlocii ale Mureşului şi Oltului, fiind străbătută de meridianul 25° longitudine estică şi paralela 46° latitudine nordică. Cu o suprafaţă de 34.100 k², reprezentand 14,3 % din teritoriul României, Regiunea Centru ocupă poziţia a 5-a între cele 8 regiuni de dezvoltare. Prin poziţia sa geografică, realizează conexiuni cu 6 din celelalte 7 regiuni de dezvoltare, înregistrându-se distanţe aproximativ egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor.

Graniţele regiunii sunt:

- în nord şi nord-vest Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest;
- în nord-est Regiunea de Dezvoltare Nord-Est;
- în sud-est Regiunea Sud-Est;
- în sud Regiunea de Dezvoltare Sud şi Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest;
- în vest Regiunea de Dezvoltare Vest;

3.3. Structuri partenariale

În prezent, în Regiunea de Dezvoltare Centru - funcţionează mai multe structuri partenariale, dintre care amintim:

- **Asociaţii de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)** - sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înfiinţate, în condiţiile legii, de către unităţile administrativ-teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte pentru dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice (Legea administraţiei publice locale nr. 215/2001). În ultimii ani au fost înfiinţate la nivelul Regiunii Centru mai multe asociaţii de dezvoltare intercomunitară, în principal cu scopul de a accesa fonduri europene pentru investiţii.
- **Grupuri de acţiune locală (GAL)** - În România GAL-urile au început să fie formate în anul 2009 prin intermediul Axei 4 –Leader din cadrul PNDR 2007 – 2013. Abordarea Leader “de jos în sus”, reprezintă o modalitate ce permite actorilor locali determinarea nevoilor zonei din care provin şi contribuirea la dezvoltarea teritorială din punct de vedere economic, demografic, educaţional, cultural etc. prin intermediul unei strategii de dezvoltare elaborată şi implementată local. Grupurile de Acţiune Locală sunt entităţi ce reprezintă parteneriate public–private, constituite din reprezentanţi ai sectorului public, privat şi civil, desemnaţi dintr-un teritoriu rural omogen, care trebuie să îndeplinească o serie de cerinţe privind componenţa, teritoriul acoperit şi care implementează o strategie integrată pentru dezvoltarea teritoriului. GAL-ul are sarcina de a identifica şi implementa o strategie de dezvoltare locală, de a lua decizii privind alocarea resurselor financiare şi de a le administra, cu scopul de a asigura dezvoltarea durabilă a teritoriului pe care îl reprezintă.

- **Pactul Teritorial Centru pentru Ocupare și Incluziune Socială** - Crearea Pactului Teritorial Centru pentru Ocupare și incluziune socială, ca și a celorlalte 7 pacte regionale din România, a fost inițiativa Ministerului Muncii, Familiei și Egalității de Șanse. Crearea acestor structuri partenariale la nivel regional, cu posibilitate de multiplicare la nivel județean și local, a reprezentat o importantă componentă, care avea drept scop elaborarea și implementarea politicii privind ocuparea forței de muncă la nivel regional (elaborarea Planurilor Regionale de Acțiune pentru Ocupare și Incluziune Socială -PRAO) și creșterea capacității de programare și absorbție a fondurilor europene.

3.4. Obiectivele Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021 – 2027

Scopul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru pentru următorii 10 ani este Orientarea și concentrarea eforturilor regionale pentru transformarea Regiunii Centru într-o regiune a cunoașterii.

Obiectivele Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru derivă din scopul asumat și din elementele de viziune identificate:

Obiectivul 1. Sprijinirea inovării în sectoarele economice de excelență regionale

Obiectivul 2. Susținerea avansului tehnologic și digital în economie și societate

Obiectivul 3. Crearea de comunități locale mai puternice și mai inovative

Obiectivul 4. Valorificarea superioară a resurselor locale

Obiectivul 5. Integrarea în fluxurile de cunoaștere Europene și Globale

3.5. Obiectivele Strategiei de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021 – 2027

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021-2027 este parte a Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027, principalul document de planificare la nivel regional. Fiind fundamentată pe o diagnoză regional detaliată, concretizată prin Analiza socioeconomică regională și prin Analiza SWOT a Regiunii Centru, Strategia de Dezvoltare ia în considerare nevoile majore ale regiunii și are în vedere valorificarea cât mai bună a potențialul său de dezvoltare. În plus, pe parcursul activității derulate în cadrul grupurilor de lucru, membrii acestora au adus informații calitative și au contribuit la definirea priorităților și măsurilor incluse în cadrul Strategiei.

Strategia Regională urmărește pe tot parcursul său concentrarea tematică în jurul obiectivelor majore stabilite la nivel european în cadrul Noii Politici de Coeziune pentru perioada 2021-2027: inovare, digitalizare, transformare economică, reducerea emisiilor de carbon și combaterea schimbărilor climatice, creșterea gradului de conectare prin dezvoltarea rețelelor de transport și de internet, incluziune socială prin creșterea accesului la educație, ocupare și la servicii de sănătate de calitate și, nu în ultimul rând apropierea de nevoile concrete ale comunităților.

Viziunea care stă la baza dezvoltării regionale este ambiția ca, pe termen mediu, ”Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean”.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește 6 domenii strategice de dezvoltare, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice: ∞

- Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
- Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
- Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
- Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
- Turism și patrimoniu cultural
- Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Domeniul Strategic 1. Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă

Obiectiv strategic:

Creșterea coeziunii teritoriale și reducerea disparităților intraregionale prin îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport și comunicații și sprijinirea dezvoltării urbane integrate

Priorități specifice:

P.1.1 Întărirea capacității administrative a autorităților publice locale în vederea implementării principiilor dezvoltării urbane integrate și sprijinirea cooperării la nivel microregional

Pentru perioada 2021-2027 măsurile propuse în cadrul priorității de întărire a capacității administrative a orașelor și de sprijinire a cooperării la nivel microregional vizează:

- creșterea capacității umane din cadrul APL-urilor în vederea îmbunătățirii procesului de planificare urbană
- consolidarea instrumentelor de planificare spațială
- elaborarea și implementarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană (SIDU)
- consolidarea capacității structurilor de guvernare la niveluri multiple
- diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice locale
- consolidarea instituțiilor cu rol în planificarea și gestionarea proceselor de dezvoltare a teritoriului
- sprijinirea elaborării și implementării strategiilor teritoriale integrate la nivel microregional prin utilizarea de instrumente de tip ITI

P.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport regional și dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă**1.2.1 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii regionale de transport pentru creșterea accesibilității localităților urbane și rurale la rețeaua națională de transport și la rețeaua TEN-T**

În perioada următorilor 7 ani, eforturile investiționale necesare pentru asigurarea implementării priorității ce vizează dezvoltarea infrastructurii regionale de transport vor ținti:

- accelerarea lucrărilor de execuție a autostrăzilor începute în perioada 2014-2020 - modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T
- realizarea de noi legături rutiere către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T
- realizarea de centuri ocolitoare
- realizarea de noi drumuri locale care să deservească zonele metropolitane și zonele urbane funcționale
- continuarea investițiilor în infrastructura feroviară începute în perioada 2014-2020, inclusiv a celor pentru modernizarea, creșterea siguranței și accesibilizarea garilor
- modernizarea materialului rulant
- informatizarea transportului feroviar
- modernizarea platformelor pentru transportul de mărfuri și construirea de noi terminale de transport intermodal
- accelerarea execuției aeroportului de la Brașov-Ghimbav

1.2.2 Dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă și îmbunătățirea conectivității digitale în mediul urban și cel rural

În următoarea perioadă vor trebui intensificate eforturile regionale pentru a susține, în colaborare cu nivelul național, dezvoltarea infrastructurii de internet de bandă largă Broadband, în special în zonele rurale ale Regiunii Centru în care se înregistrează un nivel mai scăzut al acoperirii cu internet de mare viteză.

P.1.3 Consolidarea rolului și funcțiilor așezărilor urbane din Regiunea Centru ca actori importanți în asigurarea coeziunii teritoriale, sociale și a creșterii economice bazată pe cunoaștere

Rețeaua urbană a Regiunii Centru cuprinde 57 UAT-uri urbane (20 municipii, dintre care 6 sunt reședințe de județ și 37 orașe) precum și comunele situate în zonele urbane funcționale aferente marilor aglomerări urbane. În conformitate cu sistemul de ierarhizare funcțională al localităților urbane propus de Legea 351/2001 privind Planul de Amenajare a Teritoriului Național-Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, un singur oraș din Regiunea Centru (Brașovul) se încadrează în rangul I, șaptesprezece municipii se încadrează la rangul II, iar celelalte se

încadrează la rangul III. În ce privește importanța și rolul la nivel teritorial al orașelor din Regiunea Centru, avem 3 localități urbane (Brașov, Sibiu, Târgu Mureș) incluse în categoria III - poli regionali secundari), 3 orașe incluse în categoria IV - poli județeni principali (Alba Iulia, Miercurea - Ciuc, Sfântu Gheorghe), 8 municipii incluse în categoria V - poli județeni secundari, iar celelalte sunt încadrate în alte categorii cu funcțiuni urbane limitate.

1.3.1 Sprijinirea mobilității urbane durabile

În perioada 2021-2027, prioritatea regională privind sprijinirea mobilității urbane durabile va fi susținută prin măsuri precum:

- asistență specifică prin finanțarea actualizării/ elaborării și a monitorizării PMUD –urilor pentru municipii, orașe și zone metropolitane
- dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport la nivel urban/metropolitan (construirea de centuri rutiere, extinderea, modernizarea liniilor de tramvai, dezvoltarea unor culoare de mobilitate, achiziționarea de troleibuze și/sau autobuze, achiziționarea sau modernizarea de material rulant etc)
- dezvoltarea infrastructurii pentru combustibili alternativi, în special puncte de realimentare sau reîncărcare
- extinderea, reconstruirea sau modernizarea pistelor ciclabile - digitalizarea transportului urban
- implementarea de sisteme de măsurare și monitorizare a calității aerului și a poluării fonice
- dezvoltarea de parteneriate (UAT, companii de transport public, firme IT, ONGuri)

1.3.2 Extinderea digitalizării serviciilor administrației publice locale și implementarea de soluții SMART City

România se situează pe penultimul loc în state membre ale Uniunii Europene în ce privește Indicele economiei și societății digitale (DESI) pentru 2019.

În perioada următorilor șapte ani, eforturile la nivelul Regiunii Centru se vor conjuga cu cele de la național pentru atingerea tuturor obiectivelor stabilite prin Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020 și accelerarea implementării măsurilor prevăzute în domeniile cuprinse în acest document programatic în care se înregistrează întârzieri. Direcția principală de acțiune se va axa pe susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, incluzând ca măsuri specifice:

- sisteme hard și soluții digitale în administrația publică județeană și în cea locală
- dezvoltarea de infrastructuri specifice la nivel local și județean în domeniile educației, sănătății și culturii
- creșterea conținutului digital al activităților administrației publice locale și din domeniile educației, sănătății și culturii

- asigurarea interoperabilității pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local
- dezvoltarea abilităților digitale ale personalului din administrația publică locală și județeană
- creșterea securității cibernetice a sistemelor digitale publice
- stimularea utilizării de către cetățeni a serviciilor publice digitale

1.3.3 Creșterea coeziunii economice și sociale a orașelor prin implementarea de strategii de dezvoltare locală integrate la nivel de zone urbane marginalizate și prin sprijinirea acțiunilor de regenerare urbană

În perioada următorilor 7 ani, prioritatea regională vizând creșterea coeziunii sociale a orașelor va avea în vedere implementarea conceptului DLRC în zonele urbane marginalizate prin acțiuni specifice:

- elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Locală (SDL) destinate comunităților marginalizate urbane.
- încurajarea și susținerea cadrului partenerial extins și participativ pentru implementarea SDL pentru ZUM
- susținerea proiectelor integrate (componenta infrastructura + componenta servicii) care vizează domenii precum servicii sociale, servicii medicale, servicii socio-medicale, educație
- susținerea proiectelor ce vizează reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor la nivel de ZUM (locuire, amenajarea spațiului urban degradat, infrastructura tehnico-edilitară, întreprinderi sociale de inserție)
- derularea unor servicii precum orientarea profesională, asistență juridică etc

1.3.4 Revitalizarea economică și socială a orașelor mici precum și a localităților urbane monoindustriale

Pentru perioada 2021-2027 măsurile propuse în cadrul priorității regionale de regenerare economică și socială a orașelor mici și a celor monoindustriale vizează:

- creșterea capacității autorităților publice din orasele mici și cele monoindustriale de a elabora și implementa planuri și strategii integrate de dezvoltare locale
- modernizarea și digitalizarea serviciilor administrației publice
- modernizarea infrastructurii de tehnico-edilitare, a spațiilor urbane degradate/ abandonate
- dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri
- reabilitarea și modernizarea infrastructurilor de educație, de sănătate, sociale și culturale și modernizarea serviciilor aferente
- conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului cultural

Domeniul strategic 2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare

Obiectiv strategic:

Tranziția spre o economie regională bazată pe cunoaștere prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, intensificarea cooperării economice și prin creșterea contribuției cercetării–dezvoltării-inovării la dezvoltarea economică a Regiunii Centru

Priorități specifice:

P.2.1 Promovarea unui mediu de afaceri inovativ pentru o dezvoltare economică inteligentă

Pentru a facilita tranziția rapidă spre o economie competitivă bazată pe cercetare și inovare, eforturile la nivel regional vor fi direcționate spre finanțarea următoarelor subpriorități:

- Sprijinirea investițiilor de modernizare tehnologică și a activităților de inovare ale IMM-urilor
- Susținerea digitalizării IMM-urilor
- Stimularea creării entităților economice bazate pe aplicarea rezultatelor cercetării
- Sprijinirea entităților economice bazate pe cercetare în primii 3 ani de viață
- Dezvoltarea centrelor/entități de transfer tehnologic și a centrelor de inovare

Beneficiari potențiali:

- IMM-uri și microîntreprinderi
- Spin-off-uri și start-up-uri inovative
- Companii cu activitate în domeniul cercetării
- Entități de transfer tehnologic

P.2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică

În perioada 2021-2027, eforturile pentru asigurarea unui cadru propice pentru dezvoltarea afacerilor vor fi direcționate spre:

- Extinderea infrastructurii regionale și locale de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, zone industriale, platforme logistice, incubatoare de afaceri, centre de afaceri, camere de comerț etc)
- Extinderea și diversificarea gamei de servicii oferite de către structurile de sprijin pentru afaceri
- Susținerea activității clusterelor inovative și ale altor structuri și rețele de cooperare precum și a activităților de promovare economică

Beneficiari potențiali:

- Parcuri industrial
- Parcuri științifice și tehnologice
- Incubatoare de afaceri
- Centre de afaceri
- Clustere economice

P.2.3. Susținerea sectorului regional de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă

Principalele măsuri din cadrul acestei priorități vor viza:

- Dezvoltarea infrastructurilor de CDI din cadrul entităților publice (universități, centre, institute de cercetare etc) și private
- Susținerea activităților de cercetare-dezvoltare derulate în cadrul entităților publice și private de CDI
- Dezvoltarea de platforme de cooperare și susținerea parteneriatelor între instituții de cercetare, companii și autorități publice

Beneficiari potențiali:

- Institute de cercetare, stațiuni de cercetare
- Universitățile prin institutele și centrele de cercetare din cadrul acestora
- Structurile parteneriale constituite în scopul obținerii de rezultate ale cercetării aplicabile în economie

P.2.4 Creșterea gradului de internaționalizare a economiei și sectorului regional de CDI

Pentru a crește gradul de internaționalizare al companiilor și al instituțiilor de cercetare-dezvoltare din Regiunea Centru, pachetul de măsuri pentru perioada următorilor ani va viza două componente:

- Sprijinirea participării IMM-urilor la diverse rețele internaționale de cooperare economică
- Conectarea clusterelor inovative și a altor structuri și rețele de cooperare la marile rețele europene de sprijinire a companiilor și dezvoltarea de parteneriate internaționale
- Extinderea participării active a instituțiilor de cercetare din Regiunea Centru în rețelele europene și dezvoltarea de parteneriate cu instituții de cercetare din străinătate

Domeniul Strategic 3 „Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate”

Obiectiv strategic:

Creșterea coeziunii sociale a Regiunii Centru prin îmbunătățirea incluziunii sociale, creșterea accesului la servicii de educație, sănătate și facilitarea integrării pe piața muncii

Priorități specifice:

P.3.1. Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile Obiectiv specific: **Creșterea nivelului general de educație și îmbunătățirea calității și relevanței procesului de formare profesională**

3.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale a Regiunii Centru

Conform datelor statistice oficiale, în anul 2018, în Regiunea Centru funcționau, în total, 904 unități școlare de toate nivelurile, dintre care 530 erau situate în mediul urban, iar 374 erau situate în mediul rural, majoritatea acestora fiind în subordinea autorităților publice locale.

3.1.2. Modernizarea infrastructurii și a procesului de educație în sistemul de învățământ profesional și tehnic

3.1.3. Sprijinirea modernizării învățământului terțiar

3.1.4. Digitalizarea educației și formării profesionale

3.1.5. Creșterea accesului la educație a grupurilor dezavantajate social

Pentru perioada 2021-2027 se preconizează implementarea următoarelor tipuri de acțiuni și măsuri:

- reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale pentru elevii din grupurile vulnerabile
- asigurarea dotărilor și echipamentelor necesare, inclusiv a softurilor educaționale
- derularea de servicii de consiliere și orientare școlară și profesională
- adaptarea curriculumului, precum și dezvoltarea de materiale educaționale
- servicii de mentorat;
- pregătirea personalului care oferă servicii de educație și îngrijire, inclusiv servicii suport
- formare pentru cadrele didactice care lucrează cu elevi cu cerințe educaționale speciale/dizabilitati
- sprijinirea dezvoltării metodelor, tehnicilor didactice și adaptarea acestora la nevoile elevilor din grupurile vulnerabile
- implementarea unor programe flexibile de tip ”a doua șansă”

- servicii de educație și îngrijire pentru antepreșcolari (inclusiv acoperirea cheltuielilor de funcționare)
- identificarea nevoilor educaționale specifice studenților aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv prin oferirea unor măsuri de acompaniere, consiliere etc.

Pentru a asigura șanse cât mai mari de reușită măsurilor de ordin educațional, este necesară implementarea, în paralel, a unei palete ample de măsuri de natură socială, cu accent pe elevii aparținând grupurilor vulnerabile, pentru a-i stimula să finalizeze învățământul obligatoriu și apoi să-și continue studiile profesionale și liceale. Aceste măsuri pot fi grupate pe următoarele obiective specifice:

- asigurarea serviciului de transport al elevilor din mediul rural către școli/licee
- asigurarea costurilor cu internatul, transport, burse
- oferirea de măsuri de acompaniere pentru copiii aparținând grupurilor vulnerabile (vouchere, îmbrăcăminte, încălțăminte etc.)
- asigurarea intervențiilor conexe celor educaționale (sănătate, sănătate mintală, recuperare etc.)
- dezvoltarea de programe de tip „școală după școală”, care să includă suport educațional, consiliere și activități recreative și de socializare

3.1.6. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe parcursul întregii vieți

P.3.2. Sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii

Obiectiv specific: creșterea gradului regional de ocupare a populației în vârstă de muncă

3.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului ca măsură de creștere a ocupării

3.2.2. Sprijinirea accesului pe piața muncii a persoanelor din grupurile dezavantajate social

3.2.3. Stimularea intrării tinerilor pe piața muncii

3.2.4. Modernizarea mecanismului și diversificarea serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă

3.2.5. Dezvoltarea și modernizarea sistemului de formare profesională continuă

3.2.6. Încurajarea mobilității geografice a forței de muncă

3.2.7. Încurajarea menținerii pe piața muncii a lucrătorilor vârstnici

P.3.3. Dezvoltarea infrastructurii, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor acordate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile

Obiectivul specific: Creșterea incluziunii sociale și combaterea sărăciei prin acces în mod egal la infrastructură socială și serviciile aferente adaptate nevoilor persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile și comunităților marginalizate sau dezavantajate

Priorități specifice:

3.3.1. Extinderea, construcția, reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sociale

3.3.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale integrate și a altor servicii adaptate nevoilor comunităților și persoanelor din grupuri vulnerabile

3.3.3. Creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile

P.3.4. Extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, cercetare-dezvoltare, inovare în sănătate

Obiectivul strategic:

Îmbunătățirea accesului, a eficienței și calității serviciilor medicale oferite populației inclusiv prin dezvoltarea de noi instrumente bazate pe CDI și creșterea capacității acestuia de adaptare la situații precum criza COVID-19

3.4.1. Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de sănătate de la nivel regional, județean și local

3.4.2. Creșterea accesului la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile și comunitățile marginalizate

3.4.3. Digitalizare și sprijin pentru cercetare, dezvoltare, inovare în sănătate

3.4.4. Creșterea capacității instituționale a administrației publice, unităților medicale și organizațiilor specializate de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației și a dezvolta un parteneriat pentru sănătate

Domeniul Strategic 4 Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice

Obiectiv strategic:

Creșterea calității vieții locuitorilor Regiunii Centru prin reducerea emisiilor de CO₂ și o mai bună gestionare a resurselor, conservarea biodiversității și creșterea adaptării la schimbările climatice

Priorități specifice

P.4.1 Creșterea calității mediului înconjurător din așezările urbane și rurale din Regiunea Centru Următoarele categorii de măsuri au fost identificate la nivelul Regiunii Centru care necesită sprijin financiar pentru investiții care vor duce la creșterea calității mediului

4.1.1 Infrastructura de mediu și servicii tehnico-edilitare

4.1.2 Creșterea calității mediului în zonele urbane și peri urbane precum și în zone afectate de poluare istorică

4.1.2.1 Regenerare urbană sustenabilă**4.1.2.2 Refacerea siturilor industriale contaminate**

P.4.2 Creșterea eficienței utilizării energiei și a altor resurse materiale

4.2.1 Eficiența energetică în clădirile publice și rezidențiale

4.2.2 Sisteme energetice inteligente, bazate pe un consum redus de energie și creșterea utilizării SRE și combustibililor alternativi

4.2.3. Creșterea capacității actorilor din mediul public și privat de a contribui la tranziția către economia circulară

P.4.3 Protejarea și conservarea biodiversității regionale Obiectiv specific: Stoparea pierderii biodiversității și a degradării serviciilor ecosistemice din Regiunea Centru inclusiv valorificarea potențialului natural de la nivel regional

P.4.4 Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

Domeniul Strategic 5. Turism și patrimoniu cultural**Obiectiv strategic:**

Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe prin valorificarea potențialului natural și antropic al Regiunii Centru și susținerea activităților culturale și recreative

Priorități specifice:

P.5.1. Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear

5.1.1 Conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a patrimoniului cultural-istoric

5.1.2 Protejarea și valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural

5.1.3. Revigorarea turismului balnear și de sănătate

P.5.2. Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice
5.2.1. Modernizarea infrastructurii regionale de cazare și dezvoltarea structurilor de primire turistică în zonele în care se înregistrează deficit de spații de cazare

5.2.2. Modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret

5.2.4. Reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

P.5.3. Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice

5.3.1. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ

5.3.2. Sprijinirea activităților de promovare și informare ale organizațiilor de management al destinației

5.3.3. Dezvoltarea activităților economice conexe turismului

P.5.4. Asigurarea forței calificate de muncă în turism

5.4.1. Atragerea și menținerea forței calificate de muncă în turism

5.4.2. Pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism

Domeniul strategic 6. Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Obiectiv strategic:

Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din Regiunea Centru prin valorificarea potențialului natural și uman al acestora

Prioritățile specifice:

P.6.1. Eficientizarea sectorului agroalimentar și îmbunătățirea pregătirii profesionale a fermierilor

P. 6.2. Susținerea activităților agricole în zonele montane

P. 6.3. Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional

P.6.4. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale

P.6.5. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale

P.6.6. Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

IV. PREZENTAREA JUDEȚULUI ALBA

Stema județului Alba

În primul cartier, pe fond albastru apare imaginea unui legionar roman argintiu, stând în picioare ușor întors spre stânga, ținând în mâna dreaptă o lance de argint, iar în stânga un scut negru, cu inscripția V.R.R. (Virtus romana rediviva).

Cartierul secund, tăiat, are în partea de sus, pe roșu, o poartă de cetate, arcuită, de argint, cu două turnuri crenelate, având în intrare stema Moldovei, iar în partea inferioară, pe aur, are sigiliul lui Avram Iancu (un brad verde încadrat de inscripția SIGILLU PRAEFECTUREI AURARIE GEMINE).

4.1 Localizare

Alba este un județ al României situat în Transilvania. A fost înființat în anul 1968 prin reorganizarea teritorială a regiunilor Cluj, Hunedoara, Brașov și Mureș-Autonomă Maghiară (din raioanele Alba Iulia, Sebeș, Câmpeni, Aiud și anumite părți a raioanelor Târnăveni și Mediaș). Cea mai mare parte a teritoriului județului de azi a făcut parte mai devreme din județele (interbelice) Alba și Sibiu, din comitatele (antebelice) Alba de Jos și Sibiu, respectiv din Scaunul Secuiesc al Arieșului și Scaunul Săsesc al Sebeșului. Din punct de vedere al culturii tradiționale, actualul județ este alcătuit din părți a mai multor zone etno-folcorice distincte: Țara Moșilor, Țara Mocanilor, Secuimea și Pământul crăiesc.

Județul Alba este situat în partea central – vestică a teritoriului țării, în zona de contact a Podișului Transilvaniei cu Munții Apuseni și Carpații Meridionali, și ocupă o suprafață de 6.242 km², ceea ce reprezintă 2,6% din suprafața României.

Județul Alba este înconjurat de următoarele județe:

- cu județul Cluj la nord;
- cu județele Bihor și Arad la vest;
- cu județul Hunedoara la sud-vest;
- cu județul Vâlcea la sud;
- cu județele Sibiu și Mureș în est;

Punctul cel mai nordic al județului se află la 46°35'14" - comuna Horea –Pătrușești iar cel mai sudic punct este situat la 45°24'09" latitudine nordică - comuna Șugag –Tărtarău, punctul cel mai de vest se găsește la 20°40'00" - comuna Arieșeni -Bubești, iar punctul cel mai de est la 24°15'05" longitudinea estică - comuna Cetatea de Baltă –Crăciunelu de Sus.

4.2. Descriere administrativă

Organizarea administrativă a teritoriului județului Alba în anul 2017 cuprinde 78 de unități administrativ-teritoriale:

- 4 municipii – Alba-Iulia, Aiud, Blaj, Sebeș;
- 7 orașe – Abrud, Baia de Arieș, Câmpeni, Cugir, Ocna Mureș, Teiuș, Zlatna;
- 67 comune;
- 643 sate;

Reședința județului este Municipiul Alba-Iulia.

4.3. Istoria județului Alba

Istoria județului Alba a fost influențată de poziția geografică, varietatea formelor de relief, clima favorabilă, resursele naturale care au oferit condiții prielnice dezvoltării societății omenești.

Pe teritoriul său s-au găsit vestitele tăblițe de la Tărtăria, care, potrivit unor cercetători, ar putea fi cea mai veche scriere din lume.

Descoperirile arheologice au scos la iveală ansambluri de locuințe, monumente funerare, obiecte de cult străvechi și obiecte casnice din perioada antichității. Factorii care au avut un aport esențial în dezvoltarea civilizației pe teritoriul județului sunt culoarul Mureșului (una din marile căi de acces în interiorul arcului carpatic) și materiile prime abundente în zonă (sarea și minereurile bogate în aramă, argint, aur). De la micile așezări din neolitic și era bronzului, s-a trecut la sistemul fortificațiilor mari, din prima epocă a fierului, apoi la cetățile dacice, adevărate nuclee comerciale și de apărare la intrarea în munți (Piatra Craivii, Căpâlna), ajungându-se la centrele urbane din perioada romană (Apulum, Ampelum). Apoi, în epoca migrațiilor (secolele IV - VIII), precum și în Evul Mediu (secolele IX - XI), viața urbană a decăzut din nou până la alcătuirea voievodatului Transilvaniei, perioadă în care orașul va purta denumirea de origine slavă Bălgrad (Cetatea Albă).

Pe locul actualului oraș Alba Iulia s-a aflat cel mai mare centru urban al Daciei romane, Apulum. Aici a fost încartiruită Legiunea a XIII-a Gemina, imediat după războiul din 106, legiune ce s-a aflat la Apulum pe toată durata ocupației romane. La asta se adaugă centrele urbane din zona exploatărilor aurifere, de la Ampelum (Zlatna) și Alburnus Maior (Roșia Montană). Practic, din toată Dacia, cea mai interesantă zonă a fost, pentru romani, cea în care se găsește acum județul Alba.

Din 1177 datează constituirea comitatului Alba (odată cu expansiunea maghiară în Transilvania), având teritorii mult mai întinse în acele vremuri. În Evul Mediu, zona Albei a cunoscut o amplă dezvoltare. La Sebeș apar primele bresle meșteșugărești, alături de cele din Sibiu și Brașov.

Mari bătălii împotriva turcilor s-au purtat pe aceste meleaguri, precum cele de la Sîntimbru, în anul 1442, cu oștile voievodului Iancu de Hunedoara, precum și la Câmpul Pâinii (Șibot), între armatele lui Ștefan Bathory, sprijinit de Pavel Chinezu.

Unul din cele mai mari evenimente ale Evului Mediu românesc s-a petrecut la Alba Iulia. La 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazu a intrat în cetatea Alba Iulia, ceea ce a consfințit (împreună cu preluarea Moldovei în primăvara lui 1600) scurta unire a celor trei țări românești sub domnia voievodului oltean. Apoi, de la începutul veacului al XVIII-lea, orașul devine centru militar, odată cu construirea mării cetăți bastionare de tip Vauban, pierzându-și însă strălucirea și forța economică ce o avusese până atunci. Cetatea a însemnat, practic, decăderea orașului și a teritoriilor care țineau de el.

Tot în secolul al XVIII-lea, Blajul devine, prin instituțiile greco-catolice care sunt înființate aici, cel mai important centru al culturii românești din Transilvania.

La 1784 are loc Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan. Comitatul Alba a fost unul dintre focarele cele mai importante ale răscoalei. După arestarea lor, liderii sunt închiși la Alba Iulia iar la 28 februarie 1785 are loc execuția prin frângere cu roata a capilor răscoalei, pe Dealul Furcilor.

De asemenea, cel mai important teren al Revoluției de la 1848 a fost tot teritoriul Albei. 40.000 de români au jurat credință națiunii române pe Câmpia Libertății de la Blaj, în 3 mai 1848. După izbucnirea războiului civil în toamna lui 1848, Munții Apuseni au devenit centrul operațiunilor armate ale lui Avram Iancu, care a organizat miliții după modelul armatei romane. Munții Apuseni au cunoscut și ei, în acest timp, propria organizare românească, asemeni unei republici țărănești. Revoluția românească din Transilvania a fost singura, din Europa anului

1848, care nu a putut fi înfrântă cu forța armelor. De asemenea, la un moment dat în timpul Revoluției, Alba Iulia a fost unica cetate ce mai rămăsese în stăpânirea austrieilor, după căderea în mâinile maghiarilor a Clujului, Sibiului și Devei.

Pronunciamentul de la Blaj (1867), act fundamental al cărturarilor Blajului în frunte cu Timotei Cipariu, împotriva înglobării forțate a Transilvaniei la Ungaria, trebuie amintit ca act de protest al românilor transilvăneni în anii ce au urmat revoluției.

Cel mai semnificativ moment petrecut pe teritoriul județului Alba este cel de la 1 Decembrie 1918: Marea Unire de la Alba Iulia, care a schimbat harta României pentru totdeauna. Marea Adunare Națională a votat în unanimitate unirea Transilvaniei cu România. Au participat la eveniment peste 1.000 de reprezentanți oficiali ai națiunii române din Transilvania, precum și 100.000 de oameni. Azi, 1 Decembrie este un simbol al tuturor românilor, fiind Ziua Națională a României. Patru ani mai târziu, la 15 octombrie 1922, la catedrala ortodoxă din Alba Iulia a avut loc încoronarea lui Ferdinand și Maria ca regi ai României Mari, catedrala fiind construită cu acest scop.

Printre cele mai importante descoperiri arheologice și evenimente istorice consemnate de documente, care punctează istoria așezărilor acestui județ, putem menționa:

- repere și relicve din epoca paleolitică - Sohodol;
- epoca neolitică este reprezentată de - Cultura Cris - Alba Iulia și Cultura Petrești - Pianu de Jos, Rahau, Limba, Mihalt, Noslac, Daia Romană și Ghirbom;
- faza de tranziție de la neolitic la epoca bronzului - Cultura Cotofeni: Cetate, Cîlnic, Capud, Sebeș, Livezile, Straja, Pianu de Jos, Pianu de Sus, Blandiana, Piatra Craivii;
- epoca bronzului: Alba Iulia, Cetea, Ighiel, Rîmeț, Talna, Bucium, Ceru Băcăinți, Roșia de Secas, etc.,
- epoca fierului: Biia, Blaj, Alba Iulia, Sebeș, Crăciunelu de Jos, etc,
- din perioada primului stat centralizat și independent din vremea lui Burebista și apoi Decebal, amintim; cetățile fortificate dacice de la Capilna, Piatra Craivii, Cugir și Cetatea de Balta;
- din perioada cuceririi romane, importante centre de la Apulum (Alba Iulia), Apulon (Piatra Craivii) cu colonia Aurelia Apulensis și colonia Nova Apulensis, Ampelum (Zlatna), Alburnus Maior (Rosia Montana), Brucla (Aiud), etc.;
- descoperiri arheologice din secolele III – IV e.n. – Alba Iulia, Obreja, Cricau, Aiud, Ciumbrud, Rahau, Ungurei, Sebes; din secolele V – VI e.n. – Alba Iulia, Sebes, Cilnic; din secolele VII- IX e.n. – Noslac, Alba Iulia, Pianu de Jos, Aiud, Blandiana, Berghin, Cricau, Cugir, Ghirbom, Sebes, Turdas, Spalnaca, Teius, Laz, Sinmiclaus, etc;
- secolul X e.n. – voivodatul de la Balgrad, condus de Gyla;
- secolul XII e.n. în jurul centrului Albei Iulia se formează comitatul Alba (1177);
- anul 1546, Alba Iulia devine capitala principatului autonom Transilvania - după bătălia de la Mohacs – 1526;
- din epoca feudală au rămas cetățile de piatră de la Cilnic, Săsciori, Colțesti, Vurpar, Girbova și fortificațiile de la Sebeș, Aiud, Alba Iulia (cetatea bastionară de tip Vauban, construită între anii 1715 – 1738, de către împăratul Austriei, Carol al VI, precum și un număr însemnat de monumente și lacase de cult, etc;

4.4. Demografie

Din punct de vedere demografic, la recensământul din 2011 județul Alba avea o populație de 342.376 locuitori.

JUDEȚUL	POPULAȚIA LA RECENSĂMINTELE DIN:						
	25 ianuarie 1948	21 februarie 1956	15 martie 1966	5 ianuarie 1977	7 ianuarie 1992	18 martie 2002	20 octombrie 2011
ALBA	361.062	370.800	382.786	409.634	413.919	382.747	342.376
MUNICIPII ȘI ORAȘE	43.332	90.790	132.308	178.784	228.372	220.123	198.412
COMUNE	317.730	280.010	250.478	230.850	185.547	162.624	143.964

SURSA:INSSE-Alba

Populația stabilă pe sexe, după etnie:

Etnie	Populație stabilă
TOTAL	342.376
Români	291.850
Maghiari	14.849
Romi	14.292
Ucrainieni	17
Germani	728
Turci	24
Ruși- lipoveni	15
Slovaci	12
Bulgari	8
Croați	4
Greci	7
Italiani	68
Evrei	20
Cehi	7
Polonezi	10
Chinezi	10
Ceangăi	14
Altă etnie	22
Informație nedisponibilă	20.416

Sursa: INSSE Alba - RECENSĂMÂNT 2011

Populația stabilă pe sexe după starea civilă:

Județul	Populația stabilă	STAREA CIVILĂ LEGALĂ					Starea civilă de fapt - Persoane care trăiesc în uniune consensuală
		Necasătorit-ă	Casătorit-ă	Vaduv-ă	Divortat-ă	Informație nedisponibilă	
ALBA	242.376	125.243	170.557	33.503	13.018	55	8.630
Masculin	168.451	72.155	84.577	6.010	5.677	32	4.315
Feminin	173.925	53.088	85.980	27.493	7.341	23	4.315

Sursa: INSSE Alba - RECENSĂMÂNT 2011

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Populația Județului Alba - pe sexe și grupe de vârstă:

Ambele sexe	Masculin	Feminin	Categorie de vârstă
16.527	8.498	8.029	Sub 5 ani
17.298	8.942	8.356	5 – 9 ani
18.772	9.762	9.101	10 – 14 ani
18.684	9.830	8.854	35 – 39 ani
20.493	10.883	9.613	20 – 24 ani
20.412	10.596	9.816	25 – 29 ani
23.987	12.290	11.697	30 – 34 ani
25.926	13.096	12.830	35 – 39 ani
28.186	14.317	13.869	40 – 44 ani
20.740	10.558	10.182	45 – 49 ani
24.487	12.322	12.165	50- 54 ani
26.347	12.724	13.623	55 – 59 ani
22.146	10.513	11.633	60 – 64 ani
16.338	7.397	8.941	65 – 69 ani
16.011	6.864	9.147	70 – 74 ani
12.837	5.139	7.698	75 – 79 ani
8.375	3.064	5.311	80 – 84 ani
4.807	1.656	3.151	85 ani și peste

Sursa: Insee – Recensământ 2011

4.5. Cadrul natural

4.5.1. Relief

Relieful județului Alba este structurat pe trei mari unități naturale:

- Munții Apuseni, situați în partea nord-vestică, cuprind Munții Bihorului (vârful Curcubata - 1849 m) cu masivul Găina -1486 m, Muntele Mare, Munții Metaliferi, Munții Trascăului și Munceii Vântului;
- Carpații Meridionali în partea sudică, reprezentați de Munții Sureanului - Sebeșului cu Vârful lui Pătru - 2.130 m și parțial Munții Cindrelului;
- Podișul Transilvaniei în partea estică cu subunitățile Târnavelor, Măhaceni și Secașelor;

Munții Apuseni sunt despărțiți de celelalte unități de Culoarul Mureșului, ce reprezintă o unitate de contact.

Amplasați în vest și nord-vest, Munții Apuseni sunt caracterizați printr-o structură geologică complexă cu resurse de minereuri neferoase - cupru, plumb, zinc și metale prețioase -aur, argint.

Solul fertil al regiunii a determinat apariția, încă din trecutul îndepărtat, a așezărilor omenești. Valea Mureșului, cu afluenții săi, Arieș, Sebeș, Cugir și regiunile învecinate au constituit zone agricole favorabile creșterii animalelor, exploatării forestiere, îndeosebi agriculturii (cereale, legume și fructe) și viticulturii.

Poziționarea văii Mureșului cu afluenții săi a înlesnit construirea de drumuri rutiere și feroviare favorizând un trafic intens. Dacă în nord-vest și vest sunt Munții Apuseni, Munții Sebeșului se află în sudul județului, iar 25% din suprafața județului este ocupată de podișul Târnavelor cu podgorii renumite, precum și resurse de gaze naturale.

4.5.2. Clima

Aspectul climatic are un caracter continental și variază în funcție de unitățile de relief, încadrându-se în 2 sectoare mari: în zonele montane se înregistrează o climă rece și mai umedă, iar în zona de dealuri, mai caldă și ceva mai uscată. Temperaturile medii anuale de 2°C în zonele montane și 9,5°C în Lunca Mureșului.

În ultimul timp se constată o perturbare a limitelor anotimpurilor, determinată de modificările climei globale. Nebulozitatea și durata de strălucire a soarelui, dependente direct de circulația locală a atmosferei și de configurația reliefului, variază diurn și sezonier.

Precipitații

Precipitațiile medii anuale cresc de la 700-800 mm/m² în zonele joase, înregistrând până la 1.400 mm/m².

Regimul eolian

Vânturile dominante sunt:

- Austru – direcție sud-vest, viteză 1,7 m/s și frecvența de 2.5%;
- Coșava – direcție nord-est, viteză medie de 1,7 m/s și o frecvență de 1,7%;
- Fohnul – bate frecvent în lunile de iarnă din direcția nord-est cu o viteză de 1,7 m/s.

4.5.3. Hidrografia

Hidrografia județului Alba aparține în întregime bazinului râului Mureș.

Râul Mureș intră în județ în amonte de confluența cu Arieșul și iese în aval de confluența Văii Băcăinți. Cei mai importanți afluenți sunt:

- pe dreapta Arieșul, Aiudul, Geoagiul, Gâlda și Ampoiul;
- pe stânga Tarâna, Sebeșul, Pianul și Cugirul;

În zona Munților Apuseni se află râul Arieș cu cei doi afluenți – Arieșul Mare și Arieșul Mic.

Lacurile constituie o parte din rezerva de apă cantonată în lacurile naturale Iezerul Sureanu, Iezerușul Carpa și Iezerul Ighiel dar și în cele antropice din împrejurimile Roșiei Montane sau în cele de pe valea Sebeșului. Salba de lacuri este completată de lacurile de acumulare – Oasa, Nedeu și Tău dar și de lacurile de pe masivele de sare de la Ocna-Mureș.

4.5.4. Flora – Fauna – Rezervații naturale

Speciile de animale de interes cinegetic care habitează teritoriului județului sunt – urs, lup, râs, cerb carpatin, cerb lopătar, capra neagră, căprior, mistreț, vulpe, pisică salbatică, jder de piatră, nevăstuica, vidra, iepuri sălbatici, cocoș de munte, fazan, prepelițe, potârniche, rațe, găște, lișițe, becaține etc.

Pădurile sunt populate de – lup, șoarece gulerat, veverița, pârșul, jderul de pădure, mistreț, căprioara, iepure, cocoș de munte etc

Speciile de păsări sunt reprezentate de – acvila regală, vulturul alb, acvila țipătoare mare, acvila țipătoare mică, corbul, buha, egreta mică, vulturul alb, batza, rândunica roșcată, liliac, etc.

Speciile de pești ce populează apele sunt – păstrăv curcubeu, păstrăv indigen, zlăvoaca, lipan, mreana de munte, scobarul, cleanul, mreana, cega, nisetru, păstrugă, morun, somn.

Rezervații naturale

Directiva Consiliului Europei 92/43 EEC referitoare la conservarea habitatelor naturale și a florei și faunei sălbatice - Directiva Habitate. În baza Directivei Habitate s-au desemnat SCI-

uri (Sites of Community Importance - Situri de importanță comunitară), cele două tipuri de zone protejate contribuind la realizarea și coerența sistemului Natura 2000, precum și/sau la menținerea diversității biologice a regiunii sau regiunilor biogeografice respective.

În Județul Alba există, pe lângă cele 87 rezervații naturale de interes local, 32 de rezervații naturale de importanță națională, cu potențial turistic deosebit.

Diversitatea formelor de relief face ca județul Alba să fie printre puținele din țară ce se poate mândri cu o zestre atât de bogată de peisaje pitorești ce se împletesc armonios cu peisajele umanizate. Pentru a fi ocrotite unele au fost declarate rezervații naturale, din care cele mai importante sunt:

- speologice: peșterile Ghețarul Scărișoara, Pojarul Poliței, Poarta lui Ionele, Ghețarul de la Vârtop, Coiba Mare, Hodobana, Huda lui Papara;
- geologice: klippele calcaroase Pietrele Ampoitei, Piatra Corbului, Calcarele de la Valea Mică, Piatra Boului, piatra Bulbuci, Detunatele;
- paleontologice: Dealul cu melci, calcarele cu echinide de la Gârbova de Sus;
- botanice: Scărița-Belioara, Poiana Narciselor de la Negrileasa, Poiana Narciselor de la Tecșești, Iaricetul Vidolm, Molhasurile de la Capățană;
- geomorfologice: Râpa Roșie;
- complexe: Cheile Intregalde, Râmețului, Mănăstirii, Ampoitei, Aiudului, Tăul fără fund de la Bagau, Iezerul Sureanu, Iezerul Igihel.

4.6. Resursele solului și subsolului

Teritoriul județului Alba conține importante resurse naturale – complexe metalifere neferoase – aur, argint, cupru, plumb, zinc, pririta, mercur etc, sare, betonită, calcar, mangan, ozocherită, gresie, tufuri vulcanice, marne, argile, marmură, piatră pentru construcții, nisipuri și pietrișuri, lemn, gaze naturale etc.

4.7. Agricultură

Suprafața cultivată cu principalele culturi:

-ha-

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Suprafața totală	101.702	101.226	98.605	99.564	103.850	108.809
Cereale pentru boabe	63.664	63.097	63.535	64.234	60.900	64.433
Grâu și secară	19.627	18.375	18.692	13.885	16.462	16.385
Orz și orzoaică	7.118	6.174	4.473	5.511	4.788	5.102
Hamei	:	:	:	43	38	36
Ovaz	1832	2068	1171	1967	1656	1619
Porumb	34.994	36.324	35.977	42.421	37.187	40.020
Plante oleaginoase din care:	5.189	3.457	3.718	2.441	4.701	5.002
Floarea soarelui	3.062	1.462	1.567	1.683	3.288	2.637
Rapita	1850	1560	1111	454	1242	2210
Soia boabe	273	277	416	304	141	76
Sfeclă de zahăr	380	820	375	400	448	445
Cartofi	6.704	6.093	5.777	5.829	3.301	3.103
Legume	4.450	4.524	4.455	4.239	5.920	5.428

Sursa: Insse Alba

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

-ha-

	2015	2016	2017	2018	2019
Suprafața totală	114582	110678	118142	121768	119637
Cereale pentru boabe	68213	64734	67627	69572	66511
Grâu și secară	16802	16537	14815	16565	15483
Orz și orzoaică	4881	4844	4453	4568	4359
Hamei	33	33	33	66	68
Ovaz	1505	1525	1522	1633	1498
Porumb	43053	40053	44816	43999	43142
Plante textile	434	583	463	212	483
Plante oleaginoase din care:	5495	5411	7213	8743	9091
Floarea soarelui	3904	3611	4680	5729	7573
Rapita	1272	1281	1290	2565	883
Soia boabe	319	498	1214	401	575
Sfeclă de zahăr	305	237	275	437	411
Cartofi	3030	2727	2405	2330	2469
Legume	7900	6821	6142	6149	6073

Sursa: Insse Alba

4.7.1. Fondul funciar

Fondul funciar, după modul de folosință:

-ha-

Suprafața agricolă		din care, pe categorii de folosință:				
		Arabilă	Pomi și arbuști fructiferi	Vii	Pășuni	Fânețe
2008	328.453	132.101	975	4.033	119.489	71.855
2009	328.164	131.608	916	4.493	119.562	71.585
2010	324.853	130.087	941	4.656	118.162	71.007
2011	323.198	129.503	982	4.656	117.851	70.206
2012	323.131	129.503	982	4.656	117.784	70.206
2013	323.131	129.503	982	4.656	117.784	70.206
2014	323.131	129.503	982	4.656	117.784	70.206

Sursa: Insse Alba

4.7.3. Viticultura

Suprafața viilor pe rod:

-hectare-

Alba	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total-vii pe rod	3467	3787	3751	3860	4454	4454	4836
Vii altoite pe rod	2950	3327	3193	3348	3932	3931	4345
Vii hibride pe rod	517	460	558	512	522	523	491
Struguri de masă	-	2	-	-	2-	1	-
Struguri de vin	3467	3785	3751	3860	4452	4453	4836

Sursa:Insse

-hectare-

Alba	2015	2016	2017	2018	2019
Total-vii pe rod	4454	4836	4731	4942	4986
Vii altoite pe rod	3931	4345	4228	4453	4505
Vii hibride pe rod	523	491	503	489	481
Struguri de masă	1	:	:	:	:
Struguri de vin	4453	4836	4731	4942	4986

Sursa:Insse

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

4.7.4. Pomicultura

Numărul pomilor fructiferi

ALBA	2010	2011	2012	2013	2014	-număr- 2015
Total	1428830	1357851	1451753	1391506	1439563	1389722
Piersici	31522	30985	31474	31584	30520	30898
Prune	564556	530338	565941	532886	618523	532492
Cireșe și vișine	98075	97623	98091	102476	98456	96984
Mere	51810	507029	546902	522632	487473	530154
Caise și zarzăre	38716	39420	41476	39902	39405	39165
Pere	104371	105372	107408	114020	111222	109788
Nectarine	119	100	110	160	136	-
Nuci	43439	43530	44822	43725	47167	44448
Alte fructe	31222	3454	15529	4121	6261	193

Sursa:Insse Alba

ALBA	2015	2016	2017	2018	2019
Total	1389722	1444208	1405561	1380310	1356815
Piersici	30898	49658	49662	34804	34753
Nectarini	:	:	:	63	152
Pruni	532492	522754	516092	521266	522268
Cireșe și vișine	96984	113479	113290	104146	104095
Mere	530154	526772	519021	504048	481916
Caise și zarzăre	39165	39548	39158	38568	38620
Pere	109788	123975	121923	126084	126373
Nuci	44448	45041	44240	45159	43966
Alte fructe	193	181	175	1172	3672

Sursa:Insse Alba

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

4.7.5. Efectivul de animale:

-capete-

	1990	2010	2011	2012	2013	2014
Bovine	127700	61559	59805	58769	59378	59809
Vaci, bivolițe, junici	:	42372	39525	39362	40012	41836
Porcine	139600	100122	115964	116349	114200	104719
Scroafe de prasila	10700	5662	8805	10302	10003	8660
Scofrite pentru reproducție	:	1418	1141	1102	1104	1259
Ovine	326600	300776	289979	296830	300270	299412
Caprine	12878	14637	8595	9060	9621	9666
Cabaline	12100	9677	9684	9224	9120	8284
Pasari	1941500	2078843	2362132	2389012	2409911	2565410
Familii de albine	17400	45277	39166	37071	32414	32096
Iepuri	:	7946	7748	8933	7675	8494

Sursa:Insse Alba

-capete-

	2015	2016	2017	2018	2019
Bovine	63451	63946	65116	63796	60789
Vaci, bivolițe, junici	43031	41608	42266	42515	41827
Porcine	105945	102329	86512	82147	74585
Scroafe de prasila	9589	9282	7131	6724	6171
Scofrite pentru reproducție	1251	921	926	160	200
Ovine	307596	316032	402460	411788	423695
Caprine	11054	14574	18000	19820	22417
Cabaline	7289	7171	7080	6651	6656
Pasari	2657497	2674510	2724532	2626413	2643053
Familii de albine	33153	36006	46701	49494	63895
Iepuri	8905	9563	9993	9597	10287

Sursa:Insse Alba

4.7.6. Parcul de tractoare și mașini agricole:

Tip utilaj agricol	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tractoare	3.495	3.493	3.526	3.566	3.655	4.105	4.113
Pluguri	2.930	2.930	2.949	2.969	3.115	3.407	3.407
Cultivatoare mecanice	509	509	509	515	556	576	576
Semănători mecanice	1.418	1.422	1.438	1.455	1.560	1.560	1.560
Masini de stropit si prafuit cu tractiune mecanica	108	108	108	110	177	177	177
Combine autopropulsante pentru recoltat cereale	546	543	547	560	574	597	598
Combine autopropulsante pentru recoltat furaje	27	28	31	31	31	32	32
Combine si masini pentru recoltat cartofi	55	55	55	55	55	58	58
Prese pentru balotat paie si fan	117	120	127	131	165	213	215
Vindovere pentru furaje	24	24	24	24	24	24	24

Sursa:Insse Alba

Tip utilaj agricol	2015	2016	2017	2018	2019
Tractoare	4181	4227	4316	4276	4198
Pluguri	3448	3448	3448	3448	3459
Cultivatoare mecanice	576	576	576	576	576
Semănători mecanice	1584	1584	1615	1615	1626
Masini de stropit si prafuit cu tractiune mecanica	177	177	177	177	177
Combine autopropulsante pentru recoltat cereale	620	633	634	639	644
Combine autopropulsante pentru recoltat furaje	32	32	32	32	32
Combine si masini pentru recoltat cartofi	58	58	58	58	58
Prese pentru balotat paie si fan	229	229	239	239	241
Vindovere pentru furaje	24	24	24	24	24

Sursa:Insse Alba

4.7.7. Silvicultura

Județul Alba se numără printre cele mai importante zone de aprovizionare cu lemn din țară. Fondul forestier al județului reprezintă 3,2% din totalul țării, 16,8% din fondul forestier al Regiunii Centru și 33,1% din suprafața totală a județului.

Proporția cea mai mare din suprafața pădurilor județului revine pădurilor de foioase (64,4%), județul Alba având cea mai mare suprafață de păduri de foioase din Regiunea Centru. Speciile de fag, gorun și stejar sunt cele mai bine reprezentate în componența pădurilor de foioase din județ. Pădurile de rășinoase reprezintă 35,5% din suprafața totală acoperită cu păduri a județului Alba și sunt constituite în special din molid și brad.

Suprafața fondului forestier pe categorii de terenuri și specii de păduri

-mii hectare-

Categorii de terenuri	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	206,3	206,6	206,1	206,2	206,5	203,7
Suprafața pădurilor	201,7	202,3	201,5	201,5	201,8	199
Rășinoase	73,6	74,8	73,9	73,4	73	69,1
Foioase	128,1	127,5	127,6	128,1	128,8	129,9
Alte terenuri	4,6	4,3	4,6	4,7	4,7	4,7

Sursa:Insse – Baze tempo-

-mii hectare-

Categorii de terenuri	2016	2017	2018	2019
Total	203,7	203,9	204,3	206,8
Suprafața pădurilor	199	199,3	199,6	202,3
Rășinoase	69,1	69,1	69,2	69,7
Foioase	129,9	130,2	130,4	132,6
Alte terenuri	4,7	4,6	4,7	4,5

Sursa:Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Suprafața pe care s-au executat regenerări artificiale, pe categorii de regenerări artificiale:

-hectare-

Proprietari	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Regenerări artificiale -total	174	248	269	282	368	390
Rășinoase	157	226	252	260	316	365
Foioase	17	22	17	22	52	25

Sursa:Insse – Baze tempo-

-hectare-

Proprietari	2015	2016	2017	2018	2019
Regenerări artificiale -total	390	292	245	235	189
Rășinoase	365	254	200	205	176
Foioase	25	38	45	30	13

Sursa:Insse – Baze tempo-

4.8. Forța de muncă

Resurse de muncă pe sexe:

-mii persoane-

Sexe	1990	2010	2011	2012	2013	2014
Total	246,1	244,3	243,4	242	240,3	208
Masculin	129,6	127,4	126,9	126,4	125,7	110,8
Feminin	116,5	116,9	116,5	115,6	114,6	97,2

Sursa:Insse – Baze tempo-

-mii persoane-

Sexe	2015	2016	2017	2018	2019
Total	205,8	206,8	203,8	199,2	197,5
Masculin	109,5	109,6	108,3	104,7	105,4
Feminin	96,3	97,2	95,5	94,5	92,1

Sursa:Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Populația activă civilă, pe sexe:

-mii persoane-

Sexe	1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	205,6	174,3	171,3	178,3	181,8	172,1	168,6
Masculin	107,4	90,9	87,7	94,6	96,9	93,4	91,4
Feminin	98,2	83,4	83,6	83,7	84,9	78,7	77,2

Sursa:Insse – Baze tempo-

-mii persoane-

Sexe	2016	2017	2018	2019
Total	168,5	168,3	168,2	168,5
Masculin	93	91,8	90,7	90,8
Feminin	75,5	76,5	77,5	77,7

Sursa:Insse – Baze tempo-

4.9. Șomaj

Șomeri înregistrați:

	Număr șomeri	Masculin	Feminin
2010	17.506	9.919	7.587
2011	13.228	7.369	5.859
2012	14.924	8.297	6.627
2013	18.557	9.811	8.746
2014	12.508	7.173	5.335
2015	9.394	5.256	4.138
2016	8.566	4.942	3.624
2017	6.163	3.494	2.669
2018	5.657	3.122	2.535
2019	5.218	2.818	2.400

Sursa:Insse baze tempo

Rata șomajului pe sexe:

Sexe	1991	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	1	10	7,7	8,4	10,2	7,3	5,6	5,1	5,1	3,7	3,4
Masculin	0,8	10,9	8,4	8,8	10,1	7,7	5,8	5,4	5,3	3,8	3,4
Feminin	1,8	9,1	7,	7,9	10,3	6,8	5,4	4,7	4,8	3,5	3,3

-procente-

Sursa: Insee – Baze tempo-

4.10. Infrastructura de transport

Rețeaua de căi rutiere

Județul Alba este accesibil prin drumurile europene E81 (Satu Mare-Zalău-Cluj Napoca - Alba Iulia-Sibiu-Râmnicu Vâlcea-Pitești-București) și E68(Arad-Deva-Alba Iulia-Sibiu-Brașov - București). La nivel județean, lungimea totală a drumurilor publice însumează 2.642 km, din care 426 km de drumuri naționale și 2.216 km de drumuri județene și comunale.

Ponderea drumurilor naționale în total drumuri din județul Alba este de 16,1%. Din totalul de 426 km, cât reprezintă rețeaua de drumuri naționale a județului Alba 91,53% sunt drumuri modernizate, iar 8,48% nemodernizate. Sectorul de drum nemodernizat este pe DN 67C, între Tău și limita județul Vâlcea. Pe acest sector a existat, în unele zone, o îmbrăcăminte permanentă, dar s-a degradat în așa fel încât toți cei 35,5 km pot fi considerați ca drum pietruit.

Rețeaua de drumuri naționale care traversează teritoriul administrativ al județului Alba se caracterizează prin următoarele aspecte:

Asigură legături de interes național și internațional:

- DN 1 -E 81 -București -Sibiu -Alba Iulia -Cluj Napoca -Oradea –Ungaria (L = 82,3 km);
- DN 7 -E 68 -București -Pitești -Râmnicu Vâlcea -Sibiu -Deva -Arad -Nădlac -Ungaria, (L = 24 km);

Asigură legături de interes zonal (Transilvania):

DN 14 B -Teiuș -Blaj –Mediaș, L = 39,2 km;
 DN 74 -Alba Iulia -Zlatna -Abrud –Brad, L = 76,2 km;
 DN 74 A-Abrud –Câmpeni, L = 11,3 km;
 DN 75 -Lunca -Câmpeni –Turda, L = 105,4 km;
 DN 67 C -Sebeș –Novaci, L = 80,8 km.

Traversează majoritatea orașelor județului, înlesnind legătura directă a acestora cu reședința de județ, excepție făcând doar orașele Ocna Mureș și Cugir, care sunt traversate de drumuri județene.

Drumurile naționale DN75, DN74, DN 67C, constituie totodată trasee turistice, traversând zona Munților Apuseni și a Munților Șureanu.

Drumurile județene reprezintă 30,2%din lungimea totală a rețelei rutiere a județului și sunt în număr de 24. Majoritatea drumurilor județene sunt dispuse în teritoriu de -a lungul văilor, rețeaua fiind mai deasă în partea de est a județului, respectiv în podișul Secașelor și Târnavelor.

Drumurile comunale-alcătuiesc cea mai mare parte din rețeaua rutieră a județului Alba și sunt în număr de 170. Din totalul celor 67 localități reședință de comună, un număr de 57, reprezentând 87,69%, sunt legate de rețeaua rutieră prin drumuri modernizate.

Conform datelor din PATJ Alba, aproximativ 62% din totalul drumurilor județene și comunale sunt drumuri comunale. Astfel, situația la finalul anului 1999 indica existența a 603,7 km de drumuri județene și 976,1 km de drumuri comunale.

Transport feroviar

Lungimea rețelei de cale ferată este de 230 km din care 131 km linie electrificată și 139 km de cale ferată dublă și 91 km cu o singură cale.

După cum este dispusă în teritoriu, rețeaua feroviară asigură legături cu întreaga rețea feroviară a țării, prin cele trei noduri feroviare: Teiuș, Războieni, Vințu de Jos.

În distribuția teritorială a căilor ferate se observă o strânsă legătură cu configurația geomorfologică a terenului, în sensul că ele urmăresc văile principale. Astfel, culoarul larg al Târnavei Mari și al Mureșului canalizează cea mai importantă arteră feroviară a județului: linia dublă electrificată Brașov -Mediaș -Teiuș -Războieni -Cluj, pe teritoriul județului Alba având lungimea de 80 km. O altă arteră traversează județul prin culoarul Secașului, spre cel al Mureșului: linia Brașov - Sibiu - Vințu de Jos - Simeria, această linie fiind dublă electrificată pe sectorul Simeria - Vințu de Jos. Pe culoarele văilor Ampoiului și Târnavei Mari se desfășoară căile ferate normale simple: Alba Iulia-Zlatna și Blaj-Praid. Zona Munților Trascăului, Metaliferi și Gilăului este deservită de linia ferată îngustă Turda -Abrud, care se desfășoară prin culoarul îngust al văii Arieșului și Abrudelului. Municipiul Alba Iulia este legat de întregul sistem feroviar al țării prin calea ferată dublă electrificată Teiuș -Vințu de Jos, în lungime de 29 km.

Din punct de vedere al accesibilității, 45% dintre comunele județului Alba nu au acces la rețeaua de cale ferată.

Transport aerian

Județul Alba nu dispune de infrastructură pentru transport aerian. În apropierea localității Șibot, la 25 km de Alba Iulia, există un aerodrom cu suprafața de 28 ha, pista având o lungime de 850 m și o lățime de 30 m. Aerodromul este administrat de firma Ulpia Traiana Air.

4.11. Infrastructura de utilități publice

Alimentarea cu apă și sistemul de canalizare

La nivelul anului 2006, lungimea rețelei de alimentare cu apă avea o lungime de 900,2 km, din care 364,2 în mediul rural. În anul 2006, 39 din cele 67 de localități rurale din județ dispuneau de rețea de distribuție a apei potabile. Cele mai multe dintre acestea se găseau în Zonele Mureșului și Munților Apuseni, în aceste microregiuni existând câte 14 comune cu rețea de apă potabilă. Ca pondere, microregiunea cu cel mai mare procent de localități conectate la rețea, 73,7%, este Zona Mureșului. La polul opus se situează Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului, unde un procent de doar 37,5% din comune dispuneau, în anul 2006, de rețeaua de distribuție a apei potabile.

În județul Alba, la 31 decembrie 2006, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare publică era de 363,5 km, toate cele 11 localități urbane dispunând de rețea de canalizare. În ceea ce privește mediul rural, la aceeași dată, doar 6 comune dispuneau de rețea de canalizare, reprezentând doar 8,96% din totalul comunelor iar 6 din cele 67 de comune dispuneau de sistem de canalizare, având o lungime a conductelor de 19,1 km.

Alimentarea cu gaze

În Zona Munților Apuseni, până la sfârșitul anului 2006, nu a fost distribuite gaze naturale în niciuna dintre localitățile rurale componente. În Zona Târnavelor, 80% din comune beneficiază de rețea de distribuție a gazelor; în Zona Mureșului, 10 din cele 19 localități (52,6%)

sunt alimentate cu gaze naturale, pe când, în Zona Podișului Secașelor și Văii Cugirului, doar un sfert din cele 16 localități rurale dețin rețea de distribuție a gazelor naturale

Alimentarea cu energie electrică

Distribuția energiei electrice în județul Alba este realizată de Sucursala Alba a Filialei de Distribuție și Furnizare a Energiei Electrice „Transilvania Sud” a SC Electrica SA. Filiala „Transilvania Sud” este una dintre cele opt filiale ale SC Electrica SA înființate în anul 2001 și cuprinde județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu.

În urma studiului întreprins în rândul administrațiilor publice din mediul rural al județului Alba, a rezultat un număr de 711 gospodării neelectrificate, reprezentând 1,21% din totalul gospodăriilor rurale din județ. Cele mai multe astfel de gospodării se găsesc în Zona Munților Apuseni (265 gospodării), însemnând 1,41% din totalul gospodăriilor microregiunii, dar cel mai mare procent de gospodării neelectrificate, 1,52%, revine Zonei Târnavelor, unde nu sunt racordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice un număr de 182 de gospodării.

4.12. Infrastructura de sănătate și pentru situații de urgență

Unități sanitare, pe categorii de unități, forme de proprietate:

		-număr-									
Categorii de unități sanitare	Forme de proprietate	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spitale	Total	10	9	9	10	11	11	10	10	11	11
	Proprietate publică	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	Proprietate privată	-	-	-	1	2	2	1	1	2	2
Ambulatorii de specialitate	Total	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Proprietate privată	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
Ambulatorii integrate spitalelor	Total	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	Proprietate publică	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	Proprietate privată	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Policlinici	Total										
	Proprietate privată										
Dispensare medicale	Total	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	Proprietate publică	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Centre de sănătate mintală	Total	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Proprietate publică	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Centre medicale de specialitate cu paturi de spital	Total	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Centre medicale de	Proprietate	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

specialitate cu paturi de spital	privata										
Puncte de lucru ale centrelor de dializa	Total	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Puncte de lucru ale centrelor de dializa	Propietate privata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sanatorii TBC	Total	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Propietate publică	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Unități medico-sociale	Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Propietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Centre medicale de specialitate	Total	1	1	2	2	1	4	6	6	3	3
	Propietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Propietate privată	-	-	1	1	-	3	5	5	2	2
Cabinete școlare	Total	33	27	30	30	31	31				
	Propietate publică	33	27	30	30	31	31				
Cabinete medicale-medicină generală	Total	8	9	9	9	9	4	1	1	1	1
	Propietate publică	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Cabinete medicale studentești	Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Propietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Cabinete medicale școlare	Total	-	-	-	-	-	-	32	35	35	35
	Propietate publică	-	-	-	-	-	-	32	35	35	35
Cabinet stomatologice	Total	172	168	167	167	179	179	180	144	143	143
	Propietate publică	36	35	35	35	35	1	1	1	1	1
	Propietate privată	136	133	132	132	144	178	179	143	142	142
Cabinet stomatologice școlare	Total	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8
	Propietate publică	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8
Cabinet medicale de specialitate	Total	93	104	104	104	116	116	116	116	116	116
	Propietate publică	93	104	104	104	116	116	121	121	121	121
Societate civilă medical de specialitate	Total	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-
	Propietate privată	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Farmacii	Total	123	121	121	121	121	121	121	121	121	121

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

	Propietate publică	11	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	Propietate privată	112	112	112	112	112	112	112	112	112	112
Puncte farmaceutice	Total	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
	Propietate privată	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Laboratoare medicale	Total	52	54	52	57	50	49	60	60	60	60
	Propietate publică	30	31	29	35	28	27	40	40	40	40
	Propietate privată	22	23	23	22	22	22	22	22	22	22
Laboratoare de tehnică dentară	Total	36	37	37	37	35	35	35	35	34	34
	Propietate publica	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
	Propietate privată	35	36	36	36	34	34	35	35	34	34
Centre de transfuzie	Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Propietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Alte tipuri de cabinet medicale	Total	5	7	7	6	5	4	4	4	4	4
	Propietate publică	5	7	7	6	5	4	4	4	4	4
	Propietate privată	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: Inse – Baze tempo-

Paturi de spital, aferente anumitor specialități medicale:

Specialități medicale	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
În spitale - Total –	2098	2038	2058	2090	2088	2081	2081	2081	2087	2087
În spitale - inclusiv în centre de sănătate	2163	2038	2058	2090	2088	2081	2081	2081	2087	2087
Obstetrică-ginecologie	220	202	196	196	196	196	186	186	183	182
Pentru copii – în spitale	187	157	160	160	167	167	163	163	171	166
În centre de sănătate-spital	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-
În unități medico -sociale	30	60	60	60	60	60	60	60	60	60
În sanatoria TBC	90	-	-	-	-	-	-	-	17	17
În creșe	1279	100	100	80	-	-	-	-	-	70

Sursa: Inse – Baze tempo-

4.12.1. Serviciile de urgență prespitalicească

Asistența medicală publică de urgență în faza prespitalicească este asigurată de serviciile de ambulanță județene precum și echipajele integrate ale Serviciilor mobile de urgență, reanimare și descarcerare – SMURD, aflate în structura inspectoratelor pentru situații de urgență.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

4.13. Învățământ

Unitățile școlare pe categorii de unități școlare, forme de proprietate:

-număr-

Categorii de unități școlare	Forme de proprietate	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	Total	151	143	144	141	141	140	140	140	141
	Proprietate publică	139	132	131	131	133	131	129	128	128
	Proprietate privată	11	11	13	10	8	9	11	12	13
Creșe	Total	-	-	-	-	-	1	1	1	1
	Proprietate privată	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Grădinițe de copii	Total	21	18	17	16	15	15	17	17	17
	Proprietate publică	15	12	11	11	11	11	11	11	11
	Proprietate privată	6	6	6	5	4	6	6	6	6
Unități școlare din învățământul preuniversitar	Total	128	123	125	124	125	123	121	121	122
	Proprietate publică	123	119	119	119	121	119	117	116	116
	Proprietate privată	4	4	6	5	4	4	4	5	6
Școli din învățământul primar și gimnazial	Total	89	85	84	84	85	83	81	80	80
	Proprietate publică	88	84	84	84	85	83	81	80	80
	Proprietate privată	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Școli din învățământul special primar și gimnazial	Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Unități școlare din învățământul secundar ciclul 2	Total	36	35	36	36	36	36	36	36	36
	Proprietate publică	34	34	34	34	34	35	35	35	35
	Proprietate privată	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Licee-învățământ secundar ciclul 2	Total	36	35	36	36	36	36	36	36	36
	Proprietate publică	34	34	34	34	35	35	35	35	35
	Proprietate privată	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Licee și colegii teoretice	Total	11	10	10	10	11	11	11	11	11
	Proprietate publică	10	9	9	9	10	10	10	10	10
	Proprietate privată	1	1	1	1	1	1	1	1	1

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Licee profil tehnic	Total	-	12	12	12	12	12	12	12	12
	Proprietate publică	-	12	12	12	12	12	12	12	12
Licee profil resurse	Total	-	4	4	4	4	4	4	4	4
	Proprietate publică	-	4	4	4	4	4	4	4	4
Licee tehnice- total, din care:	Total	13	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee tehnice	Total	12	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee tehnice-resurse naturale- protecția mediului	Total	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee agromontane	Total	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee veterinare	Total	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee economice	Total	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate cooperatistă	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee profil servicii	Total	-	2	3	3	2	2	2	2	2
	Proprietate publică	-	2	2	2	2	2	2	2	2
	Proprietate privată	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Licee profil artistic	Total	-	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate publică	-	1	1	1	1	1	1	1	1
Licee de arte plastice	Total	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proprietate publică	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Licee cu program de educație fizică și sport	Total	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Proprietate publică	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Licee militare	Total	-	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate publică	-	1	1	1	1	1	1	1	1
Seminare teologice	Total	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Proprietate publică	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Școli din învățământul postliceal și de măști	Total	3	3	5	4	4	4	4	5	6
	Proprietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate privată	2	2	4	3	2	3	3	4	5

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Școli postliceale	Total	3	3	5	4	4	4	4	5	6
	Proprietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate privată	2	2	4	3	2	3	3	4	5
Instituții de învățământ superior	Total	2	2	2	1	1	1	1	1	1
	Proprietate publică	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Proprietate privată	1	1	1	-	-	-	-	-	-

Sursa: Insse – Baze tempo-

Unități școlare pe niveluri de educație:

Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	174	151	143	144	141	141	140	140	140	141
Învățământ preșcolar	38	21	18	17	16	15	15	17	17	17
Învățământ primar și gimnazial -special	95	89	85	84	84	85	83	81	80	80
Învățământ primar și gimnazial	93	86	84	83	83	84	82	80	79	79
Învățământ primar și gimnazial special	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Învățământ liceal	36	36	35	36	36	36	36	36	36	36
Învățământ postliceal și de maiștri	3	3	3	5	4	4	4	4	5	6
Învățământ superior-licență	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1

-număr-

Săli de clasă, pe nivele de educație:

Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	2771	2485	2430	2429	2405	2364	2881	2793	2787	2710
Învățământ primar și gimnazial -învățământ special	1956	1674	1628	1616	1604	1574	1559	1502	1495	1431
Învățământ primar și gimnazial	1905	1629	1586	1567	1548	1511	1510	1465	1458	1395
Învățământ special primar și gimnazial	51	45	42	49	56	63	49	37	37	36
Învățământ liceal	742	732	721	727	729	723	734	724	731	727
Învățământ profesional	-	-	1	6	2	1	8	8	4	2
Învățământ postliceal	21	29	28	28	28	24	27	23	26	25
Învățământ universitar	52	50	52	52	42	42	42	38	38	39

-număr-

Sursa: Insse – Baze tempo-

Facultăți - pe forme de proprietate:

Forme de proprietate	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	9	10	9	9	9	8	8	8	8	8
Proprietate publică	7	7	7	7	8	8	8	8	8	8
Proprietate privată	2	3	2	2	1	-	-	-	-	-

-număr-

Sursa: Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Copii și elevi înscriși în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație:

		-număr persoane-				
Niveluri de instruire	Limbi de predare	2011	2012	2013	2014	2015
Total	Total	57568	56717	55845	54742	53186
	Limba de predare -româna	55669	53095	53976	52912	51400
	Limba de predare-maghiara	1604	1502	1519	1481	1442
	Limba de predare-germana	295	355	343	311	335
	Limba de predare-turcă	-	850	-	-	-
	Limba de predare-greacă	-	670	-	-	-
	Limba de predare -romanes	-	-	7	38	9
	Limba de predare-engheză	-	245	-	-	-
Învățământ antreprescolar	Total	-	-	-	134	142
	Limba de predare-româna	-	-	-	134	142
Învățământ preșcolar	Total	12057	10180	9977	9789	9250
	Limba de predare -româna	11599	9826	9639	9429	8882
	Limba de predare-maghiara	409	279	289	303	327
	Limba de predare-germana	49	75	49	57	41
Învățământ primar și gimnazial	Total	27621	29517	29126	28446	28009
	Limba de predare -româna	26569	28403	28034	27409	27018
	Limba de predare-maghiara	806	834	791	745	699
	Limba de predare-germana	246	280	294	254	283
	Limba de predare-romanes	-	-	-	38	9
Învățământ primar și gimnazial-special	Total	441	424	408	402	395
	Limba de predare -româna	441	424	408	402	395
Învățământ liceal	Total	16345	15272	14560	13635	12741
	Limba de predare -româna	15985	13159	14214	13271	12364
	Limba de predare - maghiară	360	348	346	364	366
	Limba de predare-germană	--	-	-	-	11
	Limba de predare-turcă	-	850	-	-	-
	Limba de predare-greacă	-	670	-	-	-
	Limba de predare-engleză	-	245	-	-	-
Învățământ profesional	Total	380	482	624	1192	1620
	Limba de predare -româna	380	466	590	1175	1620
	Limba de predare-maghiară	-	16	34	17	-
Învățământ postliceal și de maiștri	Total	1165	1266	1558	1546	1424
	Limba de predare -româna	1136	1241	1499	1494	1374
	Limba de predare-maghiară	29	25	59	52	50

Sursa:Insse – Baze tempo-

Laboratoare școlare, pe niveluri de educație:

										- număr-
Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	366	370	365	379	344	364	369	359	361	343
Învățământ primar și gimnazial + special	155	147	145	157	148	145	158	149	147	142
Învățământ primar /gimnazial	152	144	142	154	148	145	149	140	138	133
Învățământ special primar/gimnazial	3	3	3	3	-	-	9	9	9	9
Învățământ liceal	176	171	168	172	147	173	161	160	163	161
Învățământ postliceal de maiștri	7	10	9	7	7	4	5	5	8	8
Învățământ universitar	28	42	43	43	42	42	42	42	42	31

Sursa:Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

		număr persoane-			
Niveluri de instruire	Limbi de predare	2016	2017	2018	2019
Total	Total	52335	51515	50530	49147
	Limba de predare -româna	50560	49767	48748	47392
	Limba de predare-maghiara	1365	1308	1289	1228
	Limba de predare-germana	397	425	461	435
	Limba de predare-turcă	-	-	-	-
	Limba de predare-greacă	-	-	-	-
	Limba de predare -romanes	13	15	32	14
	Limba de predare-enghleză	:	:	:	78
Învățământ antepreșcolar	Total	241	232	247	257
	Limba de predare-româna	241	232	247	257
Învățământ preșcolar	Total	8971	8980	8816	8366
	Limba de predare -româna	8590	8581	8379	7996
	Limba de predare-maghiara	304	298	296	250
	Limba de predare-germana	77	101	141	120
Învățământ primar și gimnazial	Total	27522	27174	26787	26200
	Limba de predare -româna	26564	26250	25849	25237
	Limba de predare-maghiara	639	600	609	588
	Limba de predare-germana	306	309	297	283
	Limba de predare-romanes	13	15	32	14
Învățământ primar și gimnazial-special	Total	361	380	345	306
	Limba de predare -româna	361	380	345	306
Învățământ liceal	Total	12454	11985	11734	11351
	Limba de predare -româna	12093	11647	11410	11026
	Limba de predare -maghiară	347	323	301	293
	Limba de predare-germană	14	15	23	32
	Limba de predare-turcă	-	-	-	-
	Limba de predare-greacă	-	-	-	-
	Limba de predare-engleză	-	-	-	-
Învățământ profesional	Total	1826	1844	1764	2031
	Limba de predare -româna	1805	1808	1705	1934
	Limba de predare-maghiară	21	36	59	97
Învățământ postliceal și de maiștri	Total	1321	1300	1182	942
	Limba de predare -româna	1267	1249	1158	942
	Limba de predare-maghiară	54	51	24	:

Sursa:Insse – Baze tempo-

Săli de gimnastică, pe nivele de educație:

										- număr-
Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	103	105	105	107	103	111	115	116	109	111
Învățământ primar și gimnazial / special	68	68	68	70	68	76	81	81	75	77
Învățământ primar și gimnazial	64	65	66	67	68	76	78	78	72	74
Învățământ special primar/gimnazial	4	3	2	3	-	-	3	3	3	3
Învățământ liceal	33	34	34	35	33	33	32	33	32	32
Învățământ universitar	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Terenuri de sport, pe niveluri de educație - număr:

Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	81	83	81	94	92	91	99	97	97	97
Învățământ primar și gimnazial/ special	44	39	41	49	54	52	58	56	57	57
Învățământ primar și gimnazial	43	39	41	49	54	52	58	56	57	57
Învățământ liceal	37	44	40	45	38	39	41	41	40	40

Sursa:Insse – Baze tempo

Ateliere școlare, pe niveluri de educație:

- număr-

Niveluri de instruire	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	104	107	102	100	91	88	91	91	89	89
Învățământ primar și gimnazial/ special	12	10	7	6	3	2	4	4	3	2
Învățământ primar și gimnazial	9	7	5	3	3	2	3	3	2	1
Învățământ special primar și gimnazial	3	3	2	3	-	-	1	1	1	1
Învățământ liceal	89	95	93	88	87	86	85	84	84	86
Învățământ profesional	-	-	-	4	-	-	2	2	1	1
Învățământ universitar	3	2	2	2	-	-	-	1	1	-

Sursa:Insse – Baze tempo-

Personalul didactic - pe niveluri de educație:

-număr persoane-

Niveluri de instruire	2011	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	4203	4250	4233	4208	4115	4092	3970	3943
Învățământ preșcolar	693	653	652	635	630	642	620	616
Învățământ primar și gimnazial/special	2389	2448	2317	2274	2210	2214	2105	2118
Învățământ primar și gimnazial special	121	111	120	110	108	120	107	107
Învățământ liceal	1094	1127	1077	1127	1086	1048	1031	976
Învățământ postliceal și de maiștri	27	22	13	11	10	7	16	13
Invatamant universitar	154	151	156	159	156	162	154	151

Sursa:Insse – Baze tempo-

4.14. Cultura și patrimoniul cultural

Județul Alba este depozitarul unui excepțional patrimoniu monumental, acoperind domeniile istorie vechi și medievale, etnografie.

Muzee și colecții publice

- număr-

Județ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ALBA	14	15	15	56	57	55	56	57	57	57

Sursa:Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Instituții și companii de spectacol

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	1	1	1	5	6	6	5	5
Dramatice –inclusiv secțiile de teatru	1	1	1	1	1	1	1	1
Filarmonica și orchstre simfonice	-	-	-	-	1	1	1	1
Ansambluri artistice	-	-	-	4	4	4	3	3

- număr-

Sursa:Insse – Baze tempo-

Biblioteci Categorii de biblioteci:

Categorii de biblioteci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	245	235	240	230	227	220	220	214	209	201
Ale instituțiilor de învățământ superior	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Specializate	9	10	9	5	6	7	7	7	5	5
Școlare	157	147	152	154	153	143	143	140	140	138
Publice	77	77	77	69	66	68	68	65	62	56
Județene	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Municipal și orășenești	10	10	10	10	9	10	10	10	10	10
Comunale	66	66	66	58	56	57	57	54	51	45

- număr-

Sursa:Insse – Baze tempo-

Număr volume existente în biblioteci:

Categorii de biblioteci	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	3026284	2944411	2916336	2890753	2799486	2810009
Ale instituțiilor de învățământ superior	140590	144051	150000	153968	157932	160001
Specializate	166051	170202	135546	96816	106811	107266
Școlare	1361593	1268445	1250776	1337685	1270672	1242030
Publice	1358050	1361713	1380014	1302274	1264071	1300712
Județene	229478	233571	231535	234651	238326	240455
Municipal și orășenești	412158	415085	421367	425524	412641	430759
Comunale	716414	713057	727112	642099	613104	629498

- număr-

Sursa:Insse – Baze tempo-

Număr volume existente în biblioteci

Categorii de biblioteci	2016	2017	2018	2019
Total	2760928	2733214	2667011	2653961
Ale instituțiilor de învățământ superior	163164	165575	168822	171358
Specializate	109094	107039	110286	111965
Școlare	1222672	1213777	1225877	1230072
Publice	1265998	1246823	1162026	1140566
Județene	227083	232220	206822	210778
Municipal și orășenești	434863	437156	425090	427895
Comunale	604052	577447	530114	501893

- număr-

Sursa:Insse – Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Număr cititori activi

- număr-						
Categorii de biblioteci	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	84416	87281	88724	86947	76279	72151
Ale instituțiilor de învățământ superior	4655	4186	4241	4141	4088	4098
Specializate	1576	1624	1263	928	1051	822
Școlare	37519	33913	33793	33399	32524	28676
Publice	40666	47658	49427	48479	38616	38555
Județene	10660	8321	7868	8099	8500	8200
Municipal și orașenești	13257	24196	27887	26265	16746	16687
Comunale	16749	15141	13672	14111	13370	13668

Sursa:Insse – Baze tempo

Cinematografe

- număr-									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cinematografe și instalații cinematografice - total	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Cinematografe și instalații cinematografice – cu bandă normală	1	1	1	2	1	1	1	1	1

Sursa:Insse – Baze tempo

4.14. Turism

Turismul reprezintă pentru România sectorul economic care dispune de un valoros potențial de dezvoltare, neexploatat încă suficient și care poate să devină o sursă de atracție atât pentru investitori cât și pentru turiștii străini.

Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică:

- număr-										
Tipuri de structuri de primire turistică	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	100	113	121	141	159	159	191	204	196	227
Hoteluri	13	12	15	15	19	19	19	19	18	19
Hosteluri	2	2	1	1	3	3	4	3	3	4
Moteluri	3	6	7	7	7	6	5	6	6	6
Hanuri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vile turistice	3	3	3	6	6	5	10	12	10	29
Cabane turistice	5	5	7	7	8	9	11	6	7	6
Bungalouri	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3
Popasuri turistice	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1
Campinguri	1	1	1	1	1	1	2	3	3	2
Căsuțe turistice	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tabere de elevi și preșcolari	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Pensiuni turistice	17	20	22	25	30	28	28	29	30	27
Pensiuni agroturistice	53	61	62	75	81	84	108	119	113	126

Sursa:Insse – Baze tempo

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Capacitate de cazare turistică existentă, pe tipuri de structuri de primire turistică:

-locuri-

Tipuri de structuri de primire turistică	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	2.109	3.027	3.268	3.656	3.858	4.585	4.784	5176	5278	5218	5688
Hoteluri	728	863	788	1.011	927	1.240	1.283	1281	1316	1250	1283
Hosteluri	70	70	70	18	18	100	98	158	147	143	155
Moteluri	16	61	213	224	242	220	193	195	234	241	242
Hanuri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vile turistice	86	108	120	120	182	182	172	327	346	296	517
Cabane turistice	125	131	131	190	159	209	215	218	140	149	129
Bungalouri	-	-	-	-	-	-	-	:	11	11	11
Campinguri	-	21	53	53	53	53	53	53	53	53	53
Popasuri turistice	-	-	-	-	-	16	16	26	46	46	30
Cabane turistice	-	-	-	-	-	-	-	:	:	24	12
Tabere de elevi și preșcolari	274	274	274	274	274	274	274	219	220	214	274
Pensiuni turistice	180	353	428	456	497	657	625	664	608	651	599
Pensiuni agroturistice	630	1.146	1.221	1.310	1.506	1.634	1.819	2035	2157	2140	2383

Sursa: Insse – Baze tempo-

V. PREZENTAREA COMUNEI SĂLIȘTEA**5.1. Localizare și structură administrativă**

Comuna Săliștea este amplasată în partea de sud-vest a județului Alba.

Coordonatele geografice ale comunei sunt - amplasare pe paralela 45°53'46" latitudine nordică și pe meridianul de 23°24'26" longitudine estică. Situată la o distanță de circa 26 km de reședința de județ Municipiul Alba Iulia, la 22 km de orașul Sebeș. Teritoriul comunei se întinde pe o suprafață de 6.011 ha, făcând parte din categoria comunelor de gradul III, conform Planului de Amenajare a Teritoriului Național.

Comuna Săliștea are în componență patru sate – Săliștea, Săliștea-Deal, Tărtăria și Mărgineni. Conform datelor de la recensământul din 2011, comuna Săliștea avea o populație de 2.197 locuitori.

Satul Săliștea este străbătut de DJ 705 E pe direcția Tărtăria-Săliștea Deal, urmat de DC57 până la satul Mărgineni, la o distanță de 5 km față de DN 7 și calea ferată Alba Iulia – Simeria.

Satul Tărtăria este amplasat pe DJ 705 E și pe drumul comunal care coboară în sat, în partea de nord a comunei, la o distanță de 3,5 km de satul Săliștea.

Satul Mărgineni se află în partea de sud a comunei, la o distanță de 12 km,

Satul Săliștea-Deal este amplasat în partea de sud-est a comunei la o distanță de 2,5 km.

Comuna Săliștea se învecinează cu:

- Comuna Blandiana în partea de nord;
- Comuna Vințude Jos în partea de nord-est;
- Orașul Cugir în partea de vest;
- Comuna Pianu în partea de est;
- Comuna Șibot în partea de nord-vest;

Principalele căi de acces către comuna Săliștea:

- DJ 705 E – DN – Tărtăria – Sălștești-Deal;
- DJ 705 B – Vinț -Tărtăria;
- DC 218 – Vinerea – Săliștea;

Distanța către Municipiile Alba-Iulia, Aiud, Blaj, Sebeș orașele din județul Alba:

- Alba-Iulia – 26 km;
- Aiud – 55 km;
- Blaj – 60 km;
- Sebeș – 22 km;
- Cugir – 22 km;
- Abrud – 90 km;
- Baia de Arieș – 123 km;
- Câmpeni – 103 km;
- Ocna Mureș – 77 km;
- Teiuș – 43 km;
- Zlatna – 60 km;

Distanța către orașe ale țării:

- Craiova – 308 km;
- București – 355 km;
- Pitești – 239 km;
- Constanța – 578 km;
- Tulcea – 635 km;
- Buzău – 383 km;
- Iași – 441 km;
- Suceava – 419 km;
- Satu Mare – 307 km;
- Timișoara – 198 km;
- Oradea – 368 km;
- Brașov – 226 km;
- Sibiu – 82 km;

Comuna Săliștea dispune de conexiune feroviară directă – Halta Tărtăria.

5.2. Elemente ale cadrului natural

5.2.1. Relief

Relieful comunei Săliștea cuprinde două forme de relief: zona de luncă și terase joase ale râului Mureș și afluenților acestuia și zona de terase înalte și podiș, iar în partea de sud zona de dealuri, relief fragmentat de afluenți și pâraie de munte.

Pe teritoriul comunei întâlnim:

- Dealuri mici – Munceii Rotunzi – 341,6 m, Dealul Mare – 452 m, Dealul Ciorii – 424,2 m, Dealul Calului și al Bercului – 399,2 m;
 - Dealuri mai înalte – Văratecul – 630m, Glodul, Coasta Rachiții, La Halm cu cote de 700-900m;
- Alte forme de relief sunt podișul Doba Mică și Doba Mare.

Zone cu riscuri naturale:

Zone inundabile

Principala zonă inundabilă este partea de confluență a pârâului Cioara cu Mureșul, dar și zona pârâului Fremanu.

Văi torențiale

Văile torențiale – circa 30 ha, reprezintă un alt risc natural, pericol care se manifestă pe următoarele văi:

- Valea Pietroasa;
- Valea Hotarului;
- Pârâul Freman, pe cursul superior;
- Valea lui Stan;
- Pârâul Ghișagu;
- Valea Leii, pe cursul superior;

Alunecări de teren

Se manifestă în zona Tărtăria – în Deal, versant sudic, zona Săliștea-Dealul Ciorii, versant nord-vestic, zona Săliștea-Dealul Copacilor, versantul vestic.

Eroziuni de maluri

Aceste riscuri apar pe malul stâng al râului Mureș, în zona haltei Tărtăria și pe cursul inferior al pârâului Cioara.

Zone mlăștinoase

Se întâlnesc în zona de luncă a râului Mureș, la confluența cu pârâul Cioara.

5.2.2. Clima

Clima în zona comunei Săliștea este direct influențată de dispunerea altitudinală a principalelor forme de relief care își pun amprenta asupra distribuției maselor de aer în zonă.

Beneficiind de un climat temperat-moderat, cu frecvente perioade de încălzire în timpul iernii, cu primăveri timpurii și cantități medii de precipitații. Temperaturi medii anuale între 5-9⁰.

Precipitațiile sunt caracterizate prin cantități anuale de peste 600 mm, atingând maximum în perioada mai-iunie și minimum în perioada februarie-martie.

Stratul de zăpadă persistă circa 30-50 de zile/an în zona culoarului și 50-80 de zile/an pe dealurile înalte din partea sudică a comunei. Primul îngheț se produce aproximativ în jurul datei de 16 octombrie, ultimul în 16 aprilie, iar durata intervalului fără îngheț este de circa 180 de zile.

Vânturile au ca direcție dominată sud – vest, de-a lungul văilor mai mari, nord-est și cea de vest, cu o viteză medie de 5,8 m/. În general vitezele vânturilor sunt mici iar calmul atmosferic are un procent de 56%.

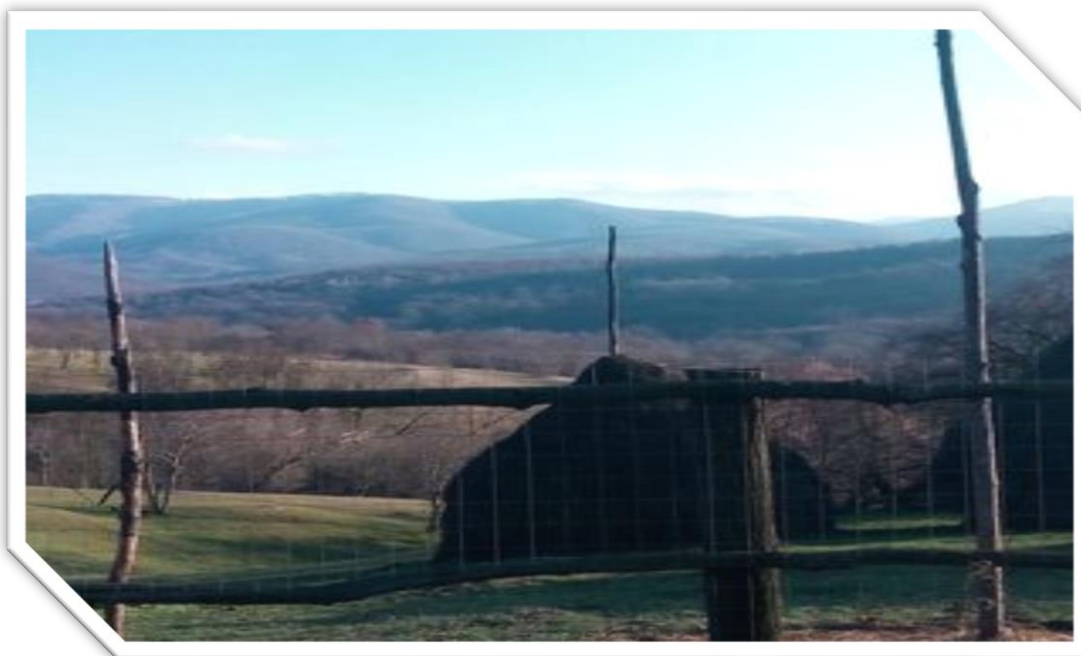
5.2.3. Hidrografia

Teritoriul comunei Săliștea face parte din bazinul râului Mureș. Principala apă curgătoare ce străbate teritoriul comunei este Valea Archișului (Cioara) care are un bazin hidrografic ce se

suprapune peste cea mai mare parte a teritoriului comunei. Valea Archişului produce frecvent inundații ale gospodăriilor. Cel mai important afluent pe partea dreaptă este pârâul Fremanu.

5.2.4. Floră și faună – Rezervații naturale

Vegetația este elementul care reflectă variația altitudinală și se etajează pe o diferență de altitudine de circa 600 m.

Peisajul dominant al comunei Săliștea este cel al pădurilor de stejar și gorun, cer, stejar pufos în asociație cu carpenul, teiul și salcâmul.

În zonele de luncă se întâlnește o vegetație azonală reprezentată prin salcie, plop și arin.

Pajiștile naturale neafectate de lucrările agricole sunu alcătuite din specii hidrofile de rogoz, trestie și papură pe terenurile cu exces de umiditate și graminee mezofile ca firuța, iarba câmpului sau pinul în restul teritoriului.

Deasupra stejăretelor în partea sudică a comunei se întâlnesc pădurile de fag care sunt asociate cu carpenul, frasinul și paltinul. La limita inferioară pădurile de fag sunt în amestec cu stejăretele iar la limita superioară apar pâlcuri de conifere.

Vegetația ierboasă este reprezentată prin graminee – țepoșica, păiușul roșu și altele care formează asociații bine reprezentate în pășuni și fânețe naturale.

Pădurile de foioase sunt populate cu animale ca – iepurele comun, lup, căprioară, vulpe, dihor, pisică sălbatică. Dintre păsări amintim – ciocănitoarea pestriță, pițigoiul, gaița etc.

Rezervații naturale

Pe teritoriul administrativ al comunei Săliștea nu există areale naturale protejate de lege.

5.2.5. Solul

Solurile de pe teritoriul comunei Săliștea, pornind de la regiunile joase din nord spre cele mai înalte din sud, se remarcă prin prezența următoarelor tipuri:

- Soluri aluvionale lacoviști cu cernoziomuri cambice în partea nordică – favorabile plantelor de cultură;
- Cernoziomuri slab și moderat levigate pe terasele Mureșului;
- Soluri brune de pădure podzolite – soluri evoluat sub păduri de foioase pe argile mărnose și marno-argiloase, soluri slab acide până la acide cu un conținut ridicat de humus, în general mezobazice;
- Soluri brune de pădure caracterizate printr-o aciditate mai pronunțată pe măsură ce urcăm în altitudine, în partea sudică cu orizonturi de suprafață bogate în substanțe organice;

5.2.6. Resurse naturale

Principala resursă economică a comunei Săliștea este reprezentată de suprafața agricolă. Terenurile de luncă și terasa Mureșului sunt favorabile cultivării cerealelor, legumelor, creșterii de animale.

Teritoriul aflat în zona de contact dintre lunca și terasele Mureșului și în partea sudică a comunei este o zonă favorabilă zootehniei și plantațiilor viticole. Zona înaltă a comunei cuprinde în mare parte terenuri acoperite de păduri și pajiști naturale, fiind o zonă favorabilă creșterii animalelor.

Pe raza comunei nu există exploatare sau nu au fost efectuate prospecțiuni ale subsolului. Până în prezent nu au fost semnalate resurse de acest gen.

5.3. Scurt istoric al comunei Săliștea

Comuna Săliștea este formată din satele Săliștea, Săliștea-Deal, Tărtăria și Mărgineni.

Prima atestare documentară a localității, ca vatră de sat, există din data de 4 noiembrie 1310 când regele Carol Robert a dăruit Comitatului Reverin din Vințu de Jos, satul Archișul Românesc. Alături de această vatră, apare satul Drejman, atestat la data de 29 iunie 1375 printr-un document emis la Sibiu. Cele două vetre au fost numite după văile Archiș și Drejman.

Din punct de vedere administrativ, veacuri de-a rândul, satul de reședință s-a numit Cioara, până în anul 1965, când printr-o hotărâre, în baza D.C.S.nr.799/1964, i-a fost atribuită denumirea de Săliștea, care creează multe confuzii deoarece există multe localități în țară cu această denumire.

Satul Cioara atestat la 23 mai 1458 s-a format prin unirea celor două vetre Archiș și Drejman, în jurul curții familiei nobiliare Barcsay, care prin cei doi fii Ioan și Ladislau ai Elisabetei, în documentul datat 3 martie 1340 apar ca moștenitori ai moșiei Archișul Român.

Într-un document emis la Turda în 14 aprilie 1508, familia Barcsay, pe lângă proprietățile din comitatul Hunedoara și comitatul Alba, dețineau Cioara, Archiș și Drejman.

Dovada a locuirii acestei vetre strămoșești cu două secole înainte de Hristos stau vestigii ale culturii dacice descoperite aici. Ele constau într-o placă de argint, un lanț de argint și două coliere din argint. Tezaurul a fost descoperit întâmplător de către locuitorul Matei a lui Ștefan Molodeț, în anul 1820 și în prezent se află la Muzeul de Artă din Viena.

Dovezi asemănătoare se dețin și pentru satul Tărtăria unde s-au descoperit niște tăblițe din lut inscripționate, care dovedesc locuirea acestui teritoriu încă din anul 5500 î.d.H. În decursul veacurilor și aceasta localitate a avut mai multe denumiri: Totaria, Tortar(cuvânt tradus = iad sau infern), cunoscându-se evenimentele de instalare a taberei de tătari care produceau pagube populației băștinase. Sub actuala denumire este atestată documentar din anul 1241.

Satele Mărgineni și Săliștea-Deal sunt atestate documentar din zilele noastre, respectiv din anul 1951, până atunci fiind cătunele satului Cioara.

Cătunul Băieș, numit Săliștea-Deal din anul 1951, a fost populat din vremuri străvechi cu lucratori pentru spălătoriile de nisipuri aurifere și producere de cărbune de lemn. După ce aceste îndeletniciri nu au mai fost practicate, locuitorii satului au început să confecționeze corfe din alun, mături din mesteacăn și alte obiecte din lemn. În prezent, ei se ocupă și cu agricultura.

Locuitorii satului Mărgineni, sat constituit din anul 1951, din grupurile de case de pe dealurile sudice ale comunei: Văratec, Sentea, Deal, Alunei și Glodu sunt foarte buni crescători de animale și agricultori, ocupându-se cu exploatarea fânețelor și a livezilor. Pe teritoriul acestui sat se află Schitul Afteia, străveche vatră monahală ce și-a avut drept început altarul de mulțumire ridicat după biruința oștilor creștine împotriva coteropitorilor turci, în lupta de pe Câmpul Pîinii, din anul 1479.

Tăblițele de la Tărtăria

Săpăturile arheologice efectuate în anul 1961, pe malul stâng al râului Mureș, în apropierea haltei CFR Tărtăria, sub conducerea istoricului și arheologului clujean Nicolae Vlăsa, au fost scoase la iveală vestigii ale unei culturi străvechi care determină modificări majore în ceea ce privește ierarhia originii scrisului.

Situat pe coordonatele 45° 55' nord și 23° 25' est, complexul magico religios, aparținător culturii Turdaș, dispus pe patru straturi de diferite grosimi, a oferit surprize în îmbogățirea istoriei.

Cu ocazia acestor săpături au fost descoperite pe lângă alte obiecte prețioase, trei tăblițe de lut ars, din care una cu o scenă de vânătoare, iar două cu semne dispuse în mai multe registre, ce sunt interpretate ca o scriere rudimentară. Ele au fost datate inițial ca având o vechime de aproximativ 3000 de ani î.e.n. fiind deci mai vechi cu un mileniu decât cele de la Uruk și Djemet Noar, componente ale scrierii sumeriene.

Cercetătorul Constantin N. Bărbulescu apreciază că așezarea Tărtăria este prima reședință regală din lume, în urma descifrării inscripțiilor de pe tăblițe, comparate cu alte grafii

asemănătoare din Mesopotamia, India, Asiria, iar datarea ar fi din 6000-6500 î.H. Pe tăblița rotundă, având diametrul de 6.6 cm, arată cercetătorul, apare BADTABIRA ce în traducere înseamnă „Orașul de la poarta de acces a marelui rege care conduce cele patru districte ale țării care vorbește și trăiește în casa de lângă apă”(vezi Mures).

După 42 de ani de la descoperirea lor, în data de 22 iunie 2003, la mică distanță de locul în care au fost descoperite, la intersecția drumului comunal Săliștea-Tărtăria cu șoseaua națională Deva-Sibiu, a fost inaugurat un monument al Tăblițelor, la inițiativa Fundației Dacia Revival din New York condusă de dr. Napoleon Săvescu, cu contribuția Consiliului Județean Alba, Consiliului Județean Hunedoara, Prefectura Alba, Consiliul local Săliștea în frunte cu primarul Ioan Stuparu și viceprimarul Ioan Munteanu. Monumentul este realizat dintr-un bloc masiv de andezit de câteva tone, nefasonat, pe care sunt reproduse cele trei tăblițe și așezate pe un soclu din beton placat cu marmură, fiind realizat de către sculptorul Ioan Seu din Deva.

La inaugurarea monumentului au participat delegații de cercetatorii invitați la cea de-a patra ediție a Congresului Internațional de Decalogie desfășurat la București și încheiat la Tărtăria, având ca tema: CEL MAI VECHI MESAJ SCRIS DIN LUME: „TĂBLIȚELE DE LA TĂARTĂRIA”. Au fost prezenți cercetatori din SUA, Franța, Germania, Italia, România, oficialități din județele Alba și Hunedoara, un numeros public local și din localitățile învecinate.

În anul 2005 a fost înființată în satul Tărtăria „Asociația Cultural Științifică Tărtăria-22 iunie 2003”. Asociația își propune în principal să desfășoare activități de popularizare și cunoaștere a descoperirii Tăblițelor de la Tărtăria, inițierea unor proiecte și programe care să pună în valoare această descoperire, păstrarea și perpetuarea marilor valori materiale și spirituale prezente în vatra satului Tărtăria (etica familiei țărănești, obiceiuri de viață, datini, credințe, folclor, port etc.), continuarea săpăturilor aheologice la Tărtăria, permanentizarea sitului arheologic, editarea unor materiale publicitare și informatice care să introducă circuitul local în circuitul mondial al valorilor.

Monumente și situri arheologice

Așezare din epoca neolitică Cultura Turdaș – Petrești – Coțofeni

Localizare – 01 A. 077 sat Tărtăria, la 0,2 km nord-est de halta CFR, la Gura Luncii.

La Gura Luncii, culturile Turdaș și Petrești s-au dezvoltat în paralel o lungă perioadă de timp. Conviețuirea culturilor Turdaș-Petrești se încheie prin generalizarea treptată a culturii Petrești, sub forma unor așezări de mare întindere și cu o densă locuire.

Primele date cu privire la tipul și caracterul locuințelor atribuite culturii Petrești, au fost oferite de săpăturile efectuate în anii 1942 – 1943 la Tărtăria. Printre descoperirile de aici se numără și ceramică pictată ce aparține culturii Petrești. Mormintele descoperite la Tărtăria atestă practicarea ritualului inhumatiei în poziție chircită.

Săpăturile arheologice au fost conduse de K. Horedt în perioada 1942-1943 și de N. Vlăsa în anul 1961. Descoperirile arheologice sunt păstrate la Muzeul de istorie al Transilvaniei de la Cluj-Napoca.

Monumente și ansambluri de arhitectură

Săliștea - Biserica de lemn Sfinții Arhangheli

Biserica aparține fostei Mănăstiri Cioara, fiind construită în anul 1798 și repictată în anul 1830 de către Simon Zugravul din Laz.

Amplasată la o distanță de circa 1 km de satul Săliște, în Valea Archișului, pe pământul vechii așezări dispărută Volahkarhis. Istoria biserici este legată de răscoala românilor din Transilvania din secolul al XVIII-lea, condusă de călugărul Sofronie. Focar de rezistență românească, așezământul monastic din Plăișorul Cioarei, este distrus în repetate rânduri de reprezentanții conducerii politice.

Avariat, în jurul anului 1757, este refăcut, dovada fiind clopotul mănăstirii ce datează din anul 1763.

Numeroase mărturii demonstrează legăturile cu sudul zonei montane, cum sunt cărțile provenite de aici – Pravila lui Matei Basarab, Penticostar, Rîmnic - 1743, Mărgăritare, București – 1746, Octoih, bucurești – 1746 etc.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, este nevoie să se înlocuiască biserica veche din satul Săliște (Cioara cum se numea pe atunci). În această situație, este construit actualul lăcaș, în incinta vechiului cimitir folosindu-se materialul recuperat de la vechiul lăcaș mănăstiresc distrus din nou în anul 1788.

Tărtăria

În anul 1910 biserica veche este demolată. Cu această ocazie este recuperată icoana Arhanghelilor Mihail și Gavril, semnată de Tudor Zugravu.

Mărgineni

Mănăstirea Afteia este o străveche vatră monahală, ale cărei începuturi pot fi stabilite în cea de-a doua jumătate a secolului al XV-lea. Potrivit tradiției locului, prima bisericuță s-a ridicat aici după lupta de pe Câmpul Pâinii, din anul 1479, când cotropitorii turci au fost biruiți de oștile creștine. În timpul luptei, mulți localnici (bătrâni, femei și copii) s-au refugiat la Plăișor. După câștigarea luptei, drept mulțumire adusă lui Dumnezeu, satele învecinate au ridicat în acel loc un Altar.

Cel mai vechi document care menționează Mănăstirea Afteia este acela care atestă încercarea nereușită a unui dregator din Vințu de a-l prinde pe un călugăr "neunit" din hotarul Cioara, eveniment petrecut în Duminica Floriilor, în anul 1757, când au fost dăramate biserica și chiliile. Mai multe însemnări ale unor slujitori ai schitului, notate pe cărți de slujbă, pe icoane și pe clopote (1756-1771), dovedesc faptul că așezământul monahal de la Plăișor a fost ulterior refăcut.

Însemnarea preotului Nicolae Bența, din Cioara, făcută cândva între anii 1840-1851, pe cartea "Îndreptarea legii" (Târgoviște - 1652), măarturisește următoarele: "Această sfânta și dumnezeiască Pravilă este a sfintei biserici greco-orientale din Cioara, rămasă de la mănăstirea din Plaiul Cioarei, care s-a stricat de la 1786, prin zavistia uniților de pe acel timp. Această mănăstire, de cand s-a sfințit nu avem documente, fără cei bătrâni spun că moșii și strămoșii lor le-au povestit că au pomenit-o și că a fost bogată și a fost închinată la mănăstirea din Țara Românească, de la Cozia."

Un document păstrat în arhivele din Viena afirmă că Schitul din Cioara a fost dăramat în data de 23 iunie 1786. După această a doua dărmare a schitului, terenul vetrei mănăstirești de la

Plăisșr a ajuns în posesia unor locuitori. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind necesar să se înlocuiască biserica din satul Cioara, cu materialul recuperat de la locașul distrus în anul 1786, se construiește în cimitirul vechi, un nou locaș de rugăciune.

În anul 1904, plin de râvnă și dragoste de cele sfinte, preotul Constantin Oancea a ridicat un paraclis de zid, pe locul fostului așezământ monahal. În anul următor, același părinte a înălțat și o cruce de lemn, pe care a făcut însemnarea că "s-a ridicat de românii din Cioara, în locul fostei Mănăstiri Afteia (Plăișorul Cioarei), desființată în anul 1788".

În anul 1924, preotul Constantin Oancea solicita Arhiepiscopiei reînființarea schitului, pentru care propune, ca viețuitor monah, pe George Mânăilă, din satul Cioara. Primind binecuvântarea episcopală, părintele deschide locașul monahal, așezat sub ocrotirea Sfinților Împărați Constantin și Elena. În data de 5 februarie 1927, localnica Salomia Pop (Prodan) donează terenul vetrei mănăstirești din Plăișor.

În data de 6 iunie 1930, pe culmea dealului existau deja un paraclis de zid și câteva chilii. Biserica ce se dorea a fi zidită urma să aibe zece metri lungime, șase metri lățimeși o turlă mare centrală. În anul 1933, arhitectul Octavian Mihalțan, din Alba Iulia, întocmeste planul bisericii, în stil bizantin, ținând seama de dimensiunile stabilite în ziua de 6 iunie 1930.

În data de 15 iulie 1934, parohia Cioara încheie un contract pentru construirea bisericii, iar în data de 22 iulie 1934 are loc sfințirea pietrei de temelie. În data de 12 august 1935 au fost așezate, pe biserica, Sfintele Cruci, cea de pe turăa fiind dăruită de preotul Constantin Oancea și de soția lui, Valeria.

Sfințirea bisericii Schitului Afteia a fost săvârșită în data de 21 mai 1952, de către episcopul Veniamin Nistor, starețul Catedralei din Alba Iulia, ca delegat al episcopului Ardealului și Hunedoarei. În anul 1965, acoperișul de lemn al bisericii a fost înlocuit cu unul de tablă zincată. În anul 1978, întregul corp al bisericii a fost placat cu siță de brad. În anul 1979, interiorul bisericii a fost zugrăvit în fresca, de către Nicolae Gavrilănu și echipa sa, din Suceava. Catapetasma a fost și ea înlocuită, una din stejar luându-i locul.

În anul 1988 s-a început construcția paraclisului de vară. Lângă acest paraclis au fost așezate osemintele ctitorilor, preotul Constantin Oanceași monahul Ghenadie Mânăilă. Între anii 1947-1951 s-a ridicat o casă din lemn de brad, pe fundație de piatră, compusă din trei camere și o bucatărie cu pivniță. Între anii 1986-1988, această clădire a fost renovată și mărită.

În anul 1952, vreme de patru luni (mai-august), prin detașare de la Mănăstirea Prislop, în paraclisul de la Mănăstirea Afteia a slujit ieromonahul Dometie Manolache. În anul 1986, preotul Iosif Paven a fost așezat paroh al satului Mărgineni și slujitor la altarul Schitului Afteia. Acesta a împlinit cu aleasă daruire slujirea la schit. După rânduirea preotului Simion Boboia, călugărit Sofronie, la Schitul Tet (județul Alba), a fost călugărit și preotul Iosif Paven (Ioan), încredintându-i-se funcția de stareț. Între anii 2000-2002, în afara incintei schitului s-a ridicat o clădire cu două etaje, pentru găzduirea pelerinilor. Biserica de lemn a mănăstirii a fost demolată. Pe locul ei s-a construit o nouă biserică de zid.

VI. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE

6.1. Suprafața și structura administrativă

Suprafața comunei Săliștea este de 6.011 ha:

Destinație	Suprafață - ha
Total	6.011
Intravilan	283,64
Extravilan	5.727,36
Teren agricol	3.350
Teren arabil	1.522
Pășuni	1.159
Fânețe	621
Păduri	2.036
Livezi și pepiniere pomicole	59
Vii și pepiniere viticole	19
Luciu de apă (bălți)	253
Teren neagricol	2.661
Teren ocupat de construcții	65
Căi de comunicații și căi ferate	113
Terenuri degradate și neproductive	166

Sursa: Registru Agricol- Primăria Săliștea -2021

Organizarea administrativ - teritorială a comunei Săliștea, Județul Alba:

Săliștea	Sat reședință de comună
Săliștea - Deal	Sat component
Tărtăria	Sat component
Mărgineni	Sat component

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Suprafața fondului funciar, după modul de folosință:

	Forme de proprietate	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016
Total	Total	6011	6011	6011	6011	6011
	Propietate privată	5820	5820	5820	5820	5820
Agricolă	Total	3050	3050	3050	3050	3050
Arabilă	Total	1522	1522	1522	1522	1522
Pășuni	Total	881	881	881	1159	1159
Fânețe	Total	588	588	588	621	621
Vii și pepiniere viticole	Total	29	29	29	19	19
Livezi și pepiniere pomicele	Total	19	19	19	59	59
Terenuri neagricole	Total	2974	2974	2974	2661	2661
Păduri și altă vegetație forestiră	Total	2744	2744	2744	2036	2036
Ocupată cu ape, bălți	Total	33	33	33	253	253
Ocupată cu construcții	Total	68	68	68	65	65
Căi de comunicații și căi ferate	Total	84	84	84	113	113
Terenuri degradate și neproductive	Total	45	45	45	166	166

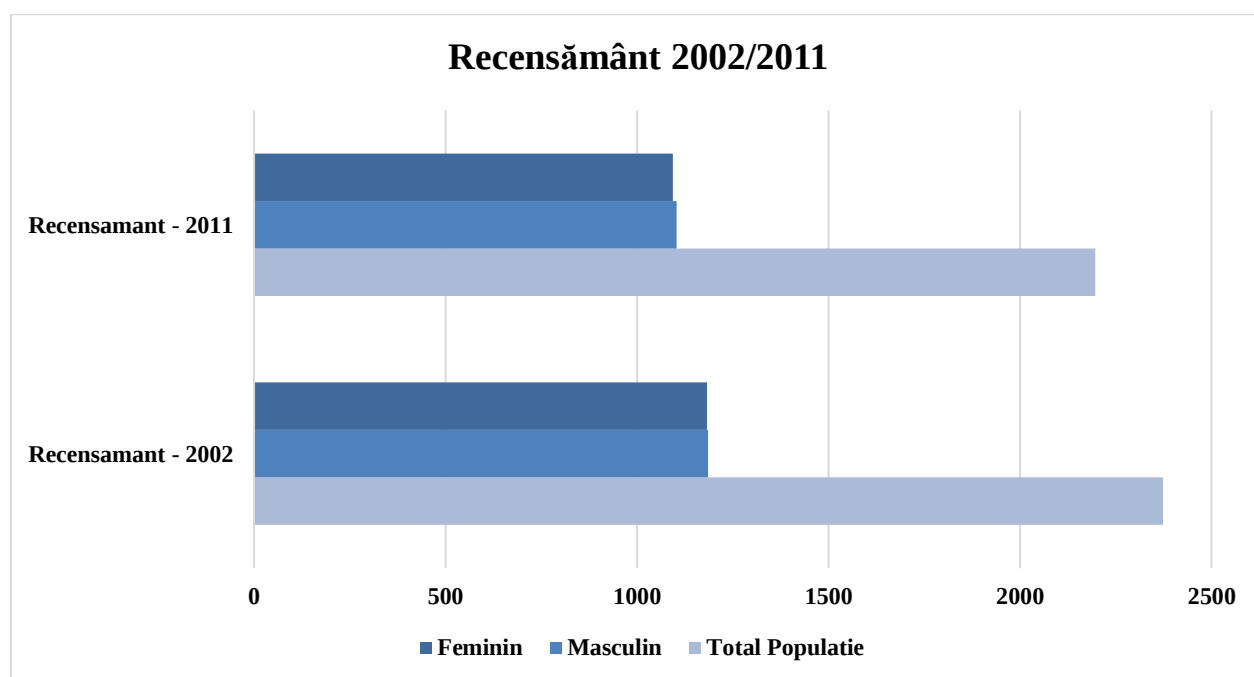
Sursa: Insee – Baze tempo-

6.2. Demografie

6.2.1. Populație

Conform datelor de la Institutul Național de Statistică, comuna Săliștea avea la nivelul anului 2011 o populație stabilă de 2.197 locuitori, dintre care 1.103 persoane de sex masculin și 1.094 persoane de sex feminin.

În comparație cu datele din recensământul din 2002, populația comunei Săliștea a scăzut de la 2.374 locuitori la 2.197 locuitori în anul 2011.

Sursa: Insee – Recensământ 2011

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Populația Comunei Săliștea - pe sexe și grupe de vârstă:

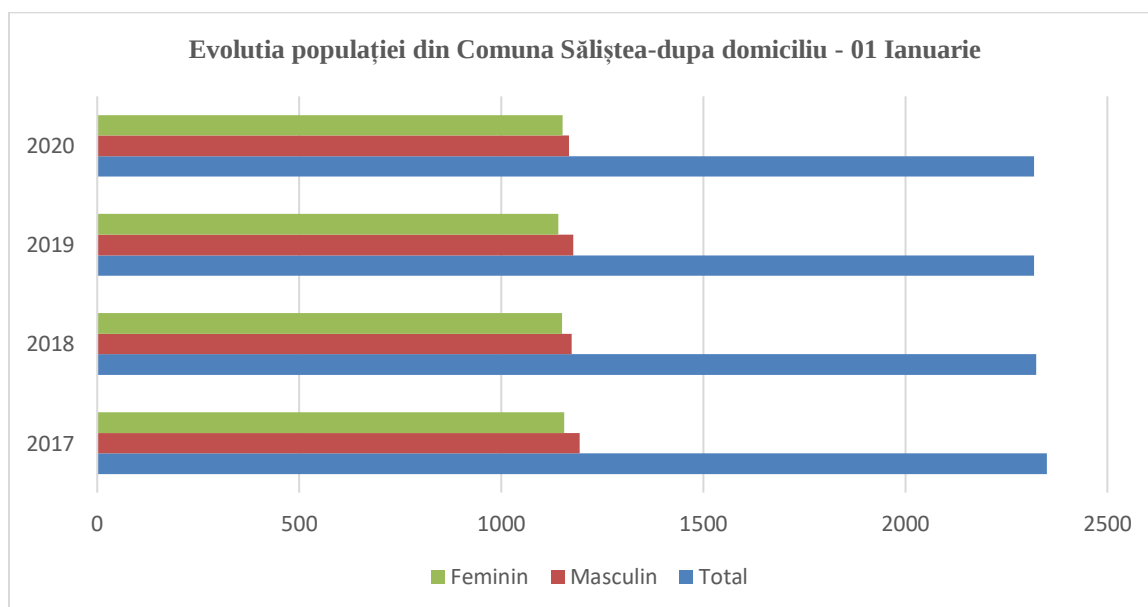
Ambele sexe	Masculin	Feminin	Categorie de vârstă
105	49	56	Sub 5 ani
120	67	53	5 – 9 ani
137	79	58	10 – 14 ani
123	77	46	35 – 19 ani
126	66	60	20 – 24 ani
125	69	56	25 – 29 ani
143	82	61	30 – 34 ani
154	80	74	35 – 39 ani
163	84	79	40 – 44 ani
99	54	45	45 – 49 ani
111	58	53	50- 54 ani
143	68	75	55 – 59 ani
162	81	81	60 – 64 ani
135	40	95	65 – 69 ani
123	55	68	70 – 74 ani
117	56	61	75 – 79 ani
63	24	38	80 – 84 ani
48	14	34	85 ani și peste

Sursa: Inse – Recensământ 2011

Evoluția populației din comuna Săliștea – după domiciliu - 1 ianuarie:

Sexe															
	1992	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
	Număr persoane														
Total	2393	2327	2351	2363	2343	2332	2331	2340	2330	2333	2354	2350	2324	2319	2319
Masculin	1174	1186	1196	1199	1191	1186	1184	1198	1186	1184	1201	1194	1174	1178	1167
Feminin	1219	1141	1155	1164	1152	1146	1147	1142	1144	1149	1153	1156	1150	1141	1152

Sursa: Inse – Baze tempo-

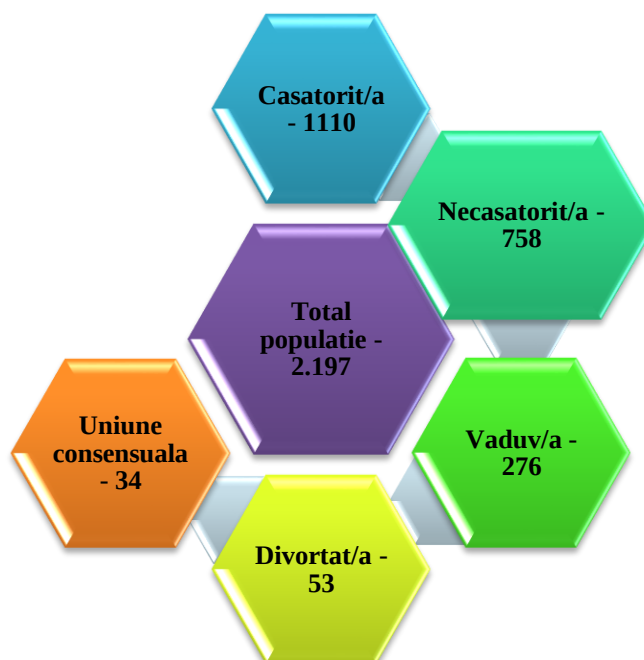

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Populația Comunei Săliștea pe sexe și stare civilă:

Comuna Săliștea	Populația stabilă TOTAL	STAREA CIVILĂ LEGALĂ					STAREA CIVILĂ DE FAPT Persoane care trăiesc în uniune consensuală
		Necasătorit(ă)	Casătorit(ă)	Vaduv(ă)	Divortat(ă)	Informație nedisponibilă	
Ambele sexe	2.197	758	1.110	276	53	-	34
Masculin	1.103	472	553	51	27	-	17
Feminin	1.094	286	553	51	27	-	17

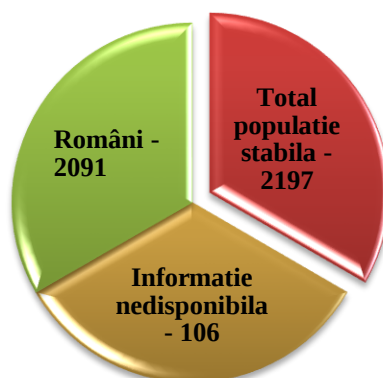
Sursa: Inse – Recensământ 2011

Populația Comunei Săliștea – după etnie:

Total populație stabilă	Români	Informație nedisponibilă
2.197	2.091	106

Sursa: Inse – Recensământ 2011

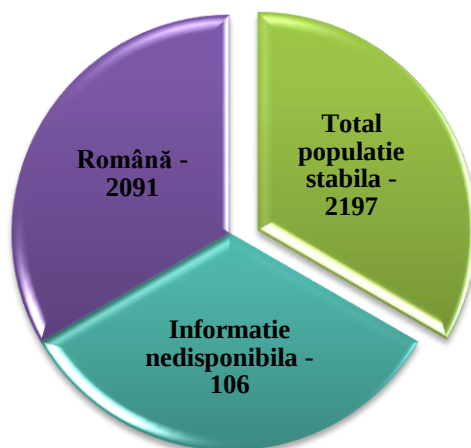

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Populația Comunei Săliște – după limba maternă:

Total populație stabilă	Română	Informație nedisponibilă
2.197	2.091	106

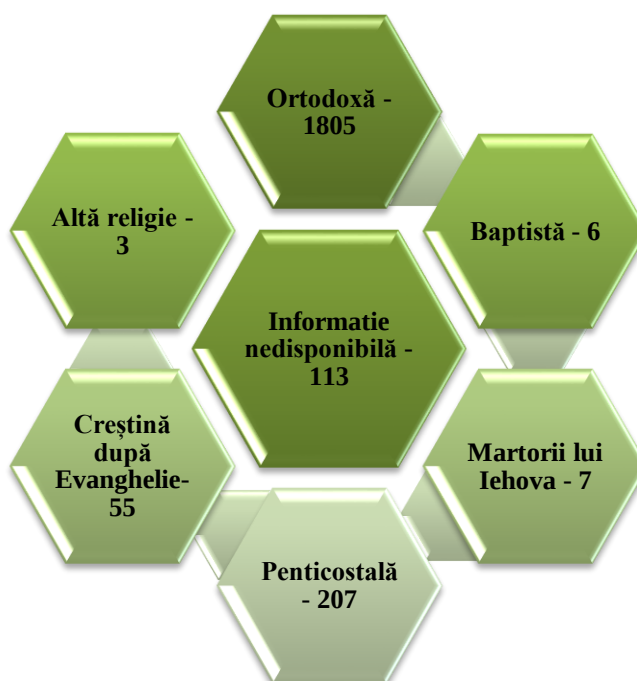
Sursa: Inse – Recensământ 2011

Populația Comunei Săliște – după religie:

Total populație stabilă	Ortodoxă	Baptistă	Martorii lui Iehova	Penicostală	Creștină după Evanghelie	Altă religie	Informație nedisponibilă
2.197	1.805	6	7	207	55	3	113

Sursa: Inse – Recensământ 2011

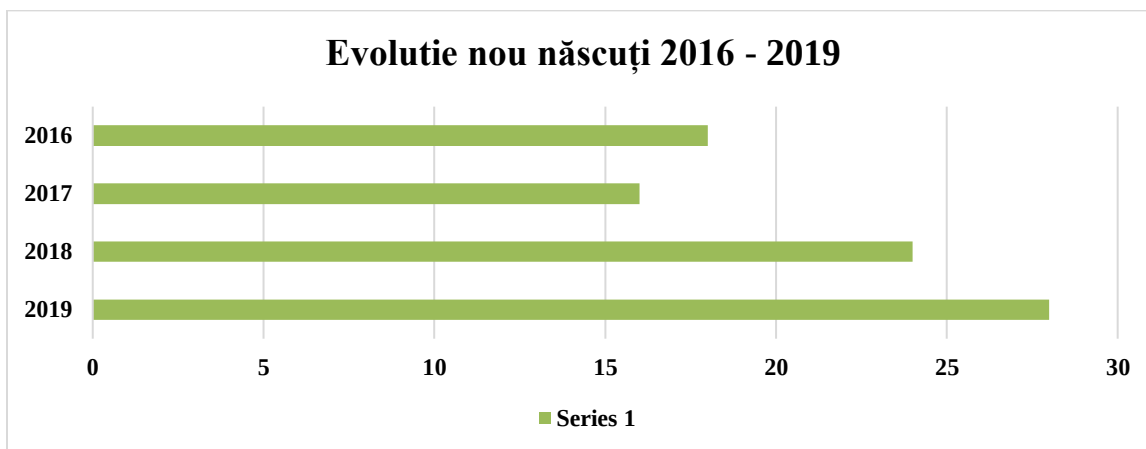
6.2.2. Mișcarea naturală și migratorie

Natalitatea - arată frecvența sau intensitatea nașterilor în interiorul unei populații, fiind un fenomen complex, biologic și social influențat de o serie de factori legați între ei: economici, politici, socio-culturali.

Evoluția nou născuților în comuna Săliștea:

1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
31	22	23	24	16	21	28	18	16	24	28

Sursa: Insse –Baze tempo-

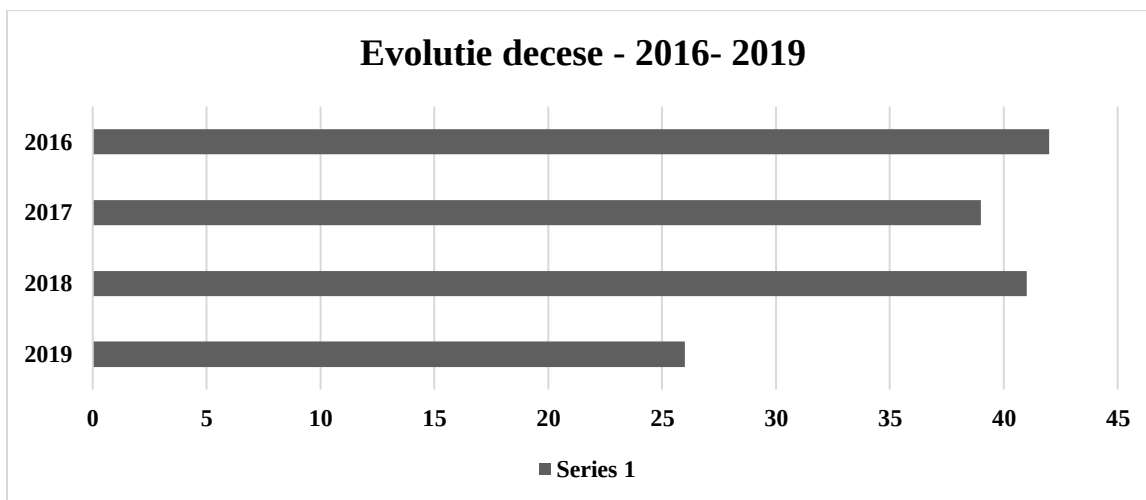

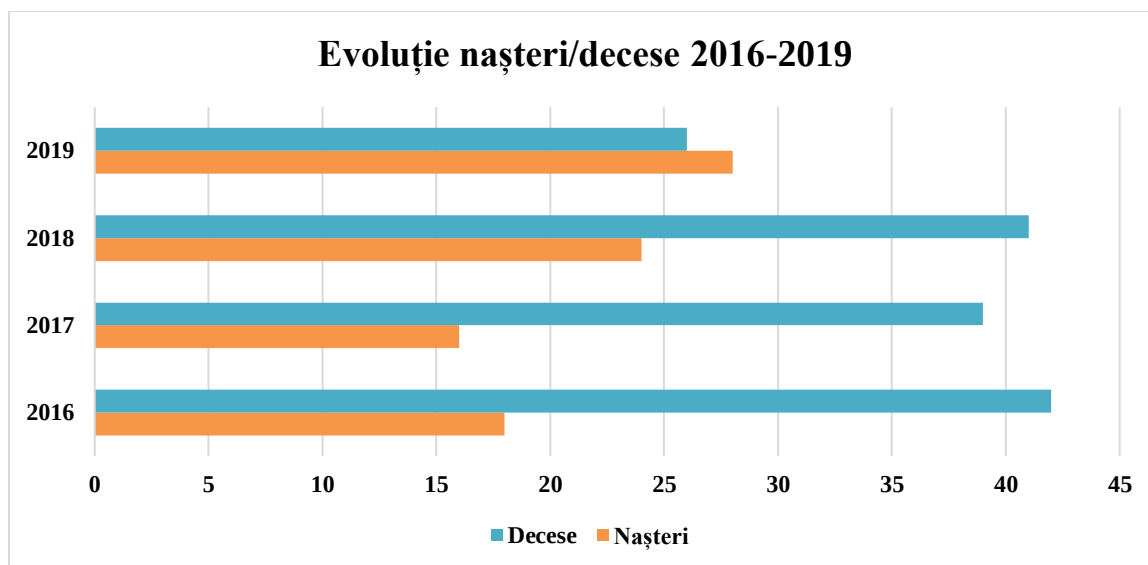
Mortalitatea - reprezintă un indice rezultat din raportarea numărului de decese dintr-o populație la totalul populației respective, într-o anumită perioadă și pe un anumit teritoriu. Ținând cont și de structura populației.

Evoluția deceselor în comuna Săliștea:

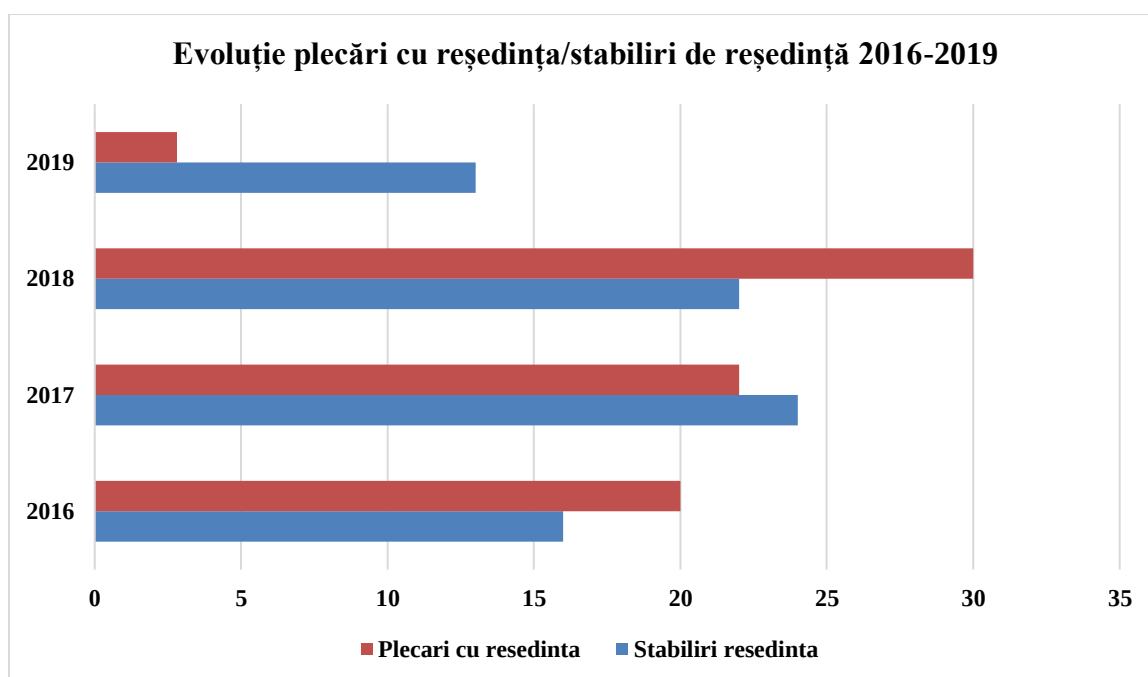
1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
30	38	34	37	23	36	23	42	39	41	26

Sursa: Insse –Baze tempo-

Mișcarea migratorie - este determinată de schimbarea domiciliului în altă țară sau din altă țară în România sau în altă localitate sau din altă localitate.

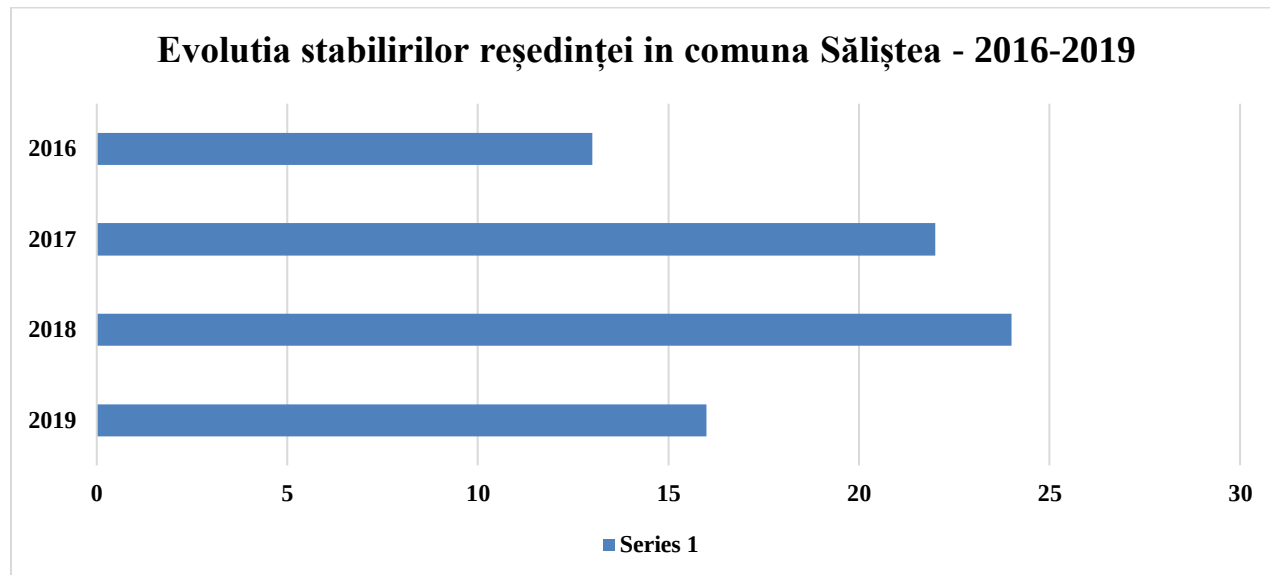

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Evoluția stabilirilor de reședință în comuna Săliștea:

1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
32	14	12	9	30	13	14	16	24	22	13

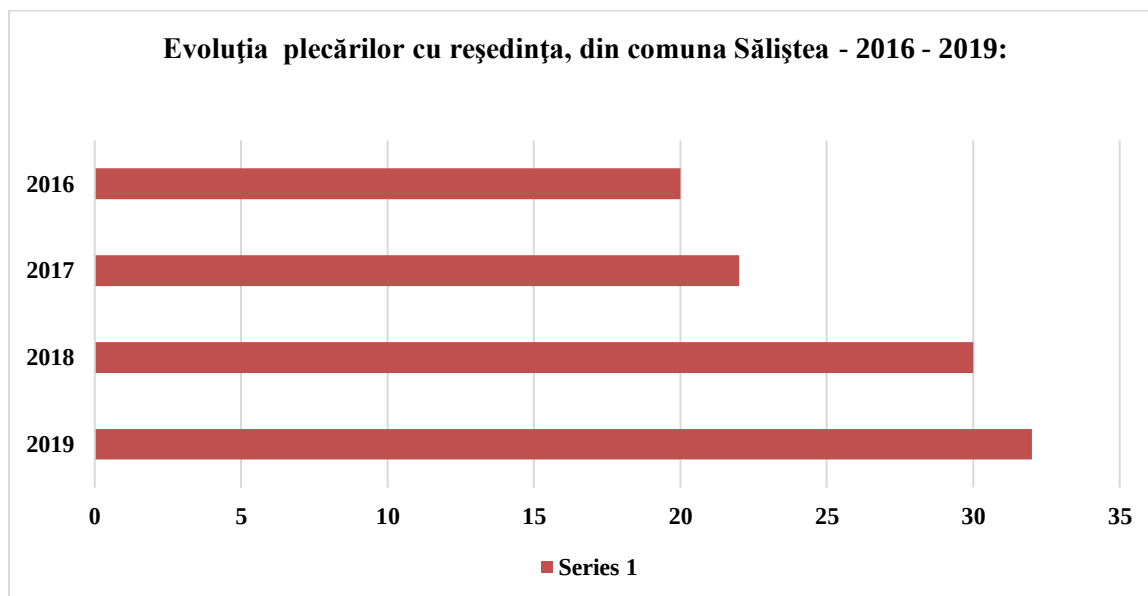
Sursa: Inse –Baze tempo-

Evoluția plecărilor cu reședință, din comuna Săliștea:

1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
76	29	40	34	27	21	16	20	22	30	32

Sursa: Inse –Baze tempo-

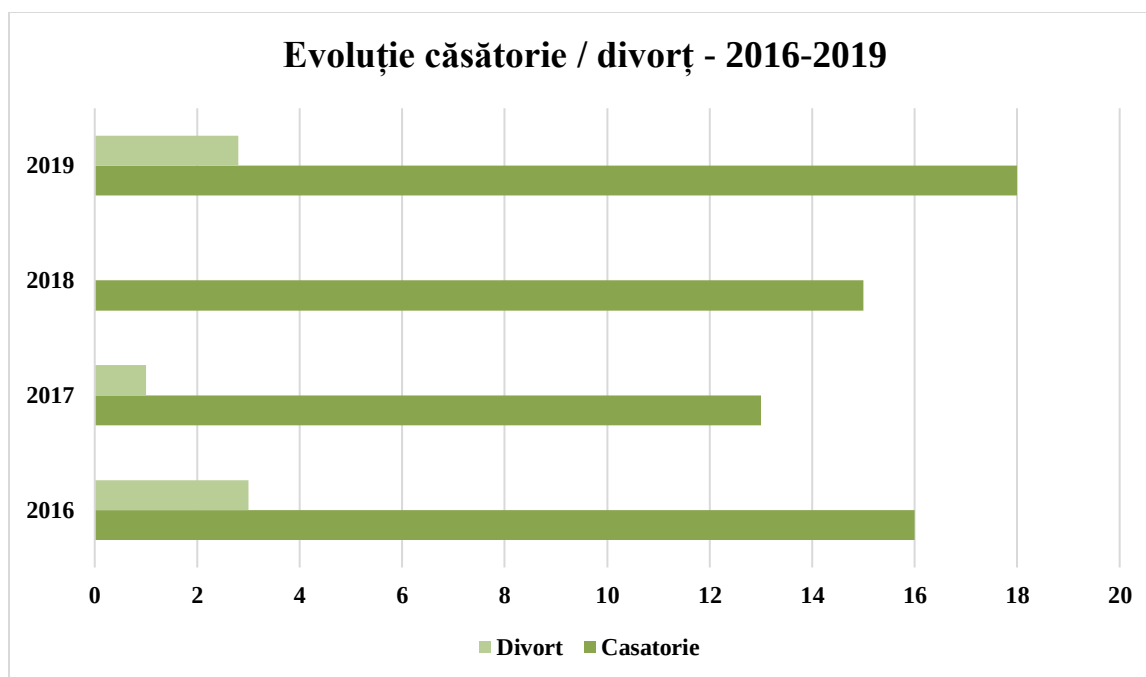
STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Sporul natural - este un indicator care relevă creșterea sau scăderea naturală a populației. Este definit în literatura de specialitate ca diferență între numărul născuților vii și cel al decedaților dintr –un an. Acesta reflectă echilibrul dintre cele doua componente ale mișcării naturale: natalitate și mortalitate.

Comuna Săliștea - 2019	
Născuți vii	29
Născuți morți	-
Decedați	26
Spor natural	-3
Căsătorii	18
Divorțuri	3

Sursa: Inse -Baze tempo-

Fenomenul de nupțialitate - reprezintă numărul de căsătorii sau a persoanelor care se căsătoresc într – o anumită perioadă de timp, de obicei anul calendaristic. Pentru analiza nupțialității, este important să ținem cont de vârstă, în majoritatea țărilor existând legislație care stabilește vârsta minimă la care o persoană se poate căsătorii.

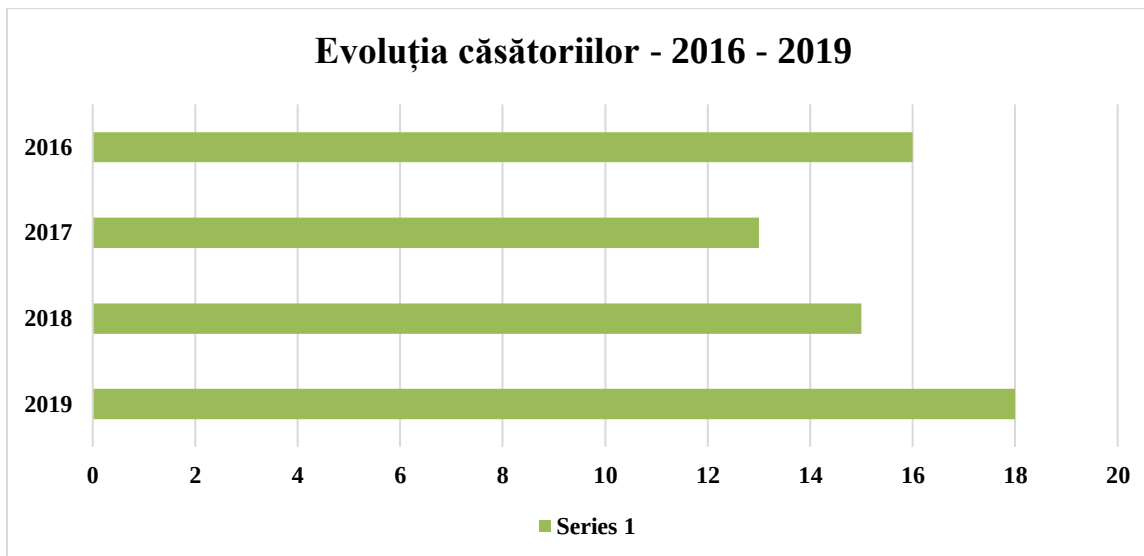

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Evoluția căsătoriilor în comuna Săliștea:

1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
9	10	10	6	-	9	8	16	13	15	18

Sursa: Inse – Baze tempo-

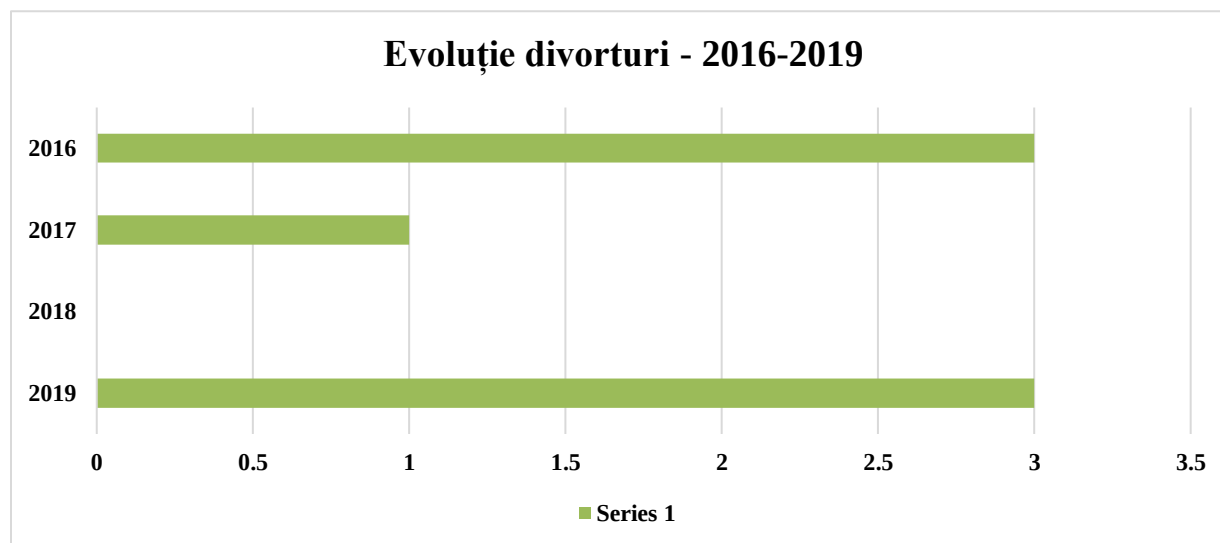

Fenomenul de divorț – este definit prin numărul divorțurilor într-o anumită perioadă de timp, de obiceiuri în limitele unui an calendaristic. Intensitatea fenomenului este stabilită prin compararea persoanelor care au divorțat într – o anumită perioadă de timp.

Evoluția divorțurilor în comuna Săliștea:

1990	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	8	2	1	2	1	2	3	1	0	3

Sursa: Inse – Baze tempo-

6.3. Locuințe

În comuna Săliștea fondul locativ era format din 746 de gospodării ce conțin 897 locuințe convenționale, conform datelor furnizate de Recensământul efectuat în anul 2011. Din totalul de 897 de locuințe convenționale, 893 de locuințe dispun de instalație electrică, 594 de locuințe au bucătăria amenajată în interior și 314 au amenajate băi și grupuri sanitare în interiorul locuinței, 102 dispun de sistem de canalizare, 532 dispun de instalație de alimentare cu apă și 476 dispun de sistem de canalizare.

Evoluția numărului de locuințelor, pe forme de proprietate în comuna Săliștea:

	Anul 1990	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total	907	894	895	895	895	895	895	895	895	895	895
Proprietate publică	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proprietate privată	-	889	895	895	895	895	895	895	895	895	895

Sursa: Insse –Baze tempo-

Evoluție suprafață locuibilă existentă, pe forme de proprietate, în comuna Săliștea:

	Anul 1990	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015
	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată
Total	29000	39424	39424	39424	39424	39424
Proprietate publică	-	-	-	-	-	-
Proprietate privată	29000	39424	39424	39424	39424	39424

Sursa: Insse –Baze tempo-

	Anul 1990	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată	Metri pătrați arie desfașurată
Total	29000	39424	39424	39424	39424
Proprietate publică	-	-	-	-	-
Proprietate privată	29000	39424	39424	39424	39424

Sursa: Insse –Baze tempo-

Eliberarea autorizațiilor de construcții este efectuată de Compartimentul de urbanism al Consiliului Județean din Municipiului Alba Iulia, prin intermediul Compartimentului de urbanism din cadrul primăriei.

6.4. Infrastructura

6.4.1. Infrastructura de drumuri

Rețeaua de drumuri și străzi comunale, împreună cu drumurile județene, de pe teritoriul comunei Săliștea au o lungime de circa 33 km.

Principalele căi de acces către comuna Săliștea:

- DJ 705 E – DN – Tărtăria – Săliștea-Deal;
- DJ 705 B – Vinț-Tărtăria;

- DC 218/DJ 704 K – Vinerea – Săliștea;

DJ 705 E- are o lungime de 8 km pe teritoriul comunei, de la intrarea în satul Tărtăria până în satul Săliștea-Deal, din care 7 km sunt asfaltați și 1 km este pietruit.

DJ 705 B – are o lungime de 1 km pe teritoriul administrativ al comunei Săliștea.

DC 218/DJ 704 K – asigură legătura dintre Vinerea –Săliștea având o lungime de 2,5 km, este un drum de pământ.

Drumurile vicinale sunt în număr de 27 cu o lungime totală de 47 km, la care se adaugă drumurile care asigură legătura între sat și parcelele agricole. Străzile comunale din satele Săliștea și Tărtăria sunt asfaltate pe o lungime de circa 11 km, fiind în număr de 14.

Distanța dintre satele componente față de localitatea reședință de comună:

- Tărtăria – 2,5 km;
- Săliștea Deal – 2 km;
- Mărgineni – 22,18 km;

Centre urbane apropiate:

- Sebeș – 22 km;
- Alba Iulia – 26 km;
- Cugir – 22 km;

Distanța din centrul comunei Săliștea până la:

- București – 355 km;
- Aeroport Sibiu – 82 km;
- Port Orșova – 231 km;
- Autostrada Sibiu - Timișoara – Arad – 22 km;

Comuna Săliștea dispune de conexiune feroviară directă - Halta Tărtăria.

6.4.2. Alimentarea cu apă și canalizare

Comuna Săliștea dispune de rețea de alimentare cu apă potabilă care are o vechime de circa 19 ani. Alimentarea cu apă a populației este asigurată și din surse proprii, puțuri săpate de tip fântăni, alimentate din pânza freatică și construite de localnici din piatră sau beton.

Rețeaua de alimentare cu apă deservește satele Săliștea, Săliștea-Deal și Tărtăria. Satul Mărgineni nu dispune de rețea de alimentare cu apă ca urmare a amplasării în zonele înalte și prin numărul redus de gospodării.

La nivelul anului 2017, numărul de abonați, la rețeaua de alimentare cu apă, se ridica la 841:

- Săliștea – 463 abonați,
- Tărtăria – 105 abonați,
- Săliștea-Deal – 273 abonați,

Prețul pentru m³ de apă era de 3,3 lei.

Rețeaua de distribuție a apei dispune de trei rezervoare:

- 300 m³ – amplasat în extravilanul satului Săliștea;
- 156 m³ – amplasat în extravilanul satului Tărtăria;
- 100 m⁰ – amplasat în extravilanul satului Săliștea-Deal;

La nivelul anului 2021, numărul de abonați, la rețeaua de alimentare cu apă, se ridica la 896:

- Săliștea – 488 abonați,
- Tărtăria – 129 abonați,
- Săliștea-Deal – 279 abonați,

Prețul pentru m³ de apă este de 4,02 lei +TVA.

În acest moment, comuna Săliștea dispune de rețea de canalizare în sistem centralizat, care să asigure colectarea apelor uzate, inclusiv epurarea lor, prin intermediul a două stații de epurare. Pentru satul Mărgineni se păstrează decizia unui sistem de canalizare prin utilizarea foselor septice.

În baza Hotărâri Consiliului Local Săliștea nr. 54/29.08.2019, s-a aprobat înregistrarea în domeniul public al comunei și delegarea gestiunii serviciilor publice de canalizare către Operatorul Regional S.C. Apa C.T.T.A. S.A. Alba, a obiectivului de investiție, “Rețea de canalizare și stație de epurare în localitățile Săliștea și Tărtăria, comuna Săliștea, județul Alba”.

Rețeaua de canalizare a localităților Săliștea și Tărtăria, cu o lungime totală de 15.071 m cu următoarele diametre:

- conductă canalizare (gravitațională) PVC KGEM Dn 250 mm = 11.777 m;
- conductă refulare apă uzată PEHD Dn 110 mm = 3.294 m.

Stații de pompare ape uzate - sunt prevăzute 6 stații de pompare a apelor uzate (2 în Tărtăria denumite SP1 și SP2 și 4 la Săliștea denumite SP1, SP2, SP3, SP4), fiecare stație de pompare fiind echipată cu 2 pompe (1A+1R) și tablou de comandă:

Tărtăria:

SP1: Qmax = 20 mc/h, Hmax = 50 mH₂O

SP2: $Q_{\max} = 2 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 17 \text{ mH}_2\text{O}$

Săliștea:

SP1: $Q_{\max} = 5,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 15 \text{ mH}_2\text{O}$

SP2: $Q_{\max} = 2,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 10 \text{ mH}_2\text{O}$

SP3: $Q_{\max} = 2,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 10 \text{ mH}_2\text{O}$

SP4: $Q_{\max} = 1,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 8 \text{ mH}_2\text{O}$

Stația de epurare, pentru epurarea apelor uzate provenite din localitățile Săliștea și Tărtăria - a fost prevăzută o stație de epurare, amplasată pe malul pârâului Archișului Românesc (Valea Ciorii) care preia apele uzate din cele 2 localități. Dimensionată pentru un număr de 2000 LE și un consum de 120 l/LE. capacitatea de prelucrare a debitelor de ape uzate:

$Q_{zi \text{ med}} = 230 \text{ mc/zi}$;

$Q_{zi \text{ max}} = 299 \text{ mc/zi}$ (3,5 l/s);

$Q_o \text{ max} = 34,26 \text{ mc/h}$ (9,5 l/s).

Stația de epurare este compusă din:

Treapta de preepurare mecanică:

- cămin de admisie - echipat cu grătar des de unde se desprinde și conducta By-pass;
- separator de grăsimi și deznisipator - echipat cu un container pentru nisip și priză de apă pentru spălare;
- stație de pompare-egalizare a apelor uzate;

Treapta de epurare biologică - este un container izolat, suprateran, compartimentat astfel:

- Decantor primar: tip vertical $Q_n = 15 \text{ mc/h}$, prevăzut cu serpentină și pompă de evacuare a nămolului;
- Bazin anoxic: $V = 16 \text{ mc}$, echipat cu mixer;
- Bazin aerob: 2 compartimente de aerare de $V = 16 \text{ mc}$ fiecare echipate cu pompe air-lift;
- Decantor secundar vertical: cu debit maxim $Q_n/\text{decantor} = 20 \text{ mc/h}$, prevăzut cu 2 pompe air-lift;
- Cămin dezinfectie- cu hipoclorit de sodiu;
- Cămin măsurare debit: canal Parshall prevăzut cu senzor ultrasonic de măsurare a debitului;
- Cămin de evacuare apă epurată: cu conductă PVC Dn200mm, $L = 200\text{m}$.

Treapta nămolului:

- Bazin de stocare și îngroșare nămol primar și în exces: $V = 16 \text{ mc}$;
- Instalatie de deshidratat nămol tip filtru cu saci și instalație dozare polielectrolit;
- Sistem SCADA.

În conformitate cu: Hotărârile Consiliului Local al comunei Săliștea nr. 54/29.08.2019, nr. 63/25.09.2019 și nr 10/30.01.2020 și a actului adițional nr. 41-3 la Contractul de Delegare a Gestiunii Serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare bunurile care au făcut parte din protocolul de delegare cuprind

- Rețea canalizare menajeră Săliștea PVC KGEM Dn 250 mm = 7803m

- Cămine vizitare 218 buc.
- Rețea canalizare menajeră Tărtăria PVC KGEM Dn 250 mm = 3974m
- Cămine vizitare 111 buc.
- Stații pompare apă uzată:
 - Tărtăria:
 - SP1: $Q_{\max} = 20 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 50 \text{ mH}_2\text{O}$
 - SP2: $Q_{\max} = 2 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 17 \text{ mH}_2\text{O}$
 - Săliștea:
 - SP1: $Q_{\max} = 5,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 15 \text{ mH}_2\text{O}$
 - SP2: $Q_{\max} = 2,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 10 \text{ mH}_2\text{O}$
 - SP3: $Q_{\max} = 2,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 10 \text{ mH}_2\text{O}$ SP4: $Q_{\max} = 1,5 \text{ mc/h}$, $H_{\max} = 8 \text{ mH}_2\text{O}$
- Rețea refulare PEHD Dn 110 mm = 3294 mm
- Alimentare cu apă stație de epurare - țevă PEHD Dn 90mm L=350ml |
- Contor apă D 50 mm 1 buc.
- Cămin vane 1 buc.
- Evacuare stație de epurare
- conductă de legătură PVC Dn 200 mm, L = 200 m
- gură de vărsare
- Stație de epurare
- Construcții
- platformă betonată
- instalații hidro-subterane
- împrejmuire stație -instalații electrice
- instalații stație
- utilaje

Apele pluviale din comună sunt colectate prin intermediul rigolelor și șanțurilor amplasate pe marginea drumurilor, evacuarea apei făcându-se în mod natural. Satele fiind amplasate pe culmea dealurilor, scurgerea este naturală fără a provoca inundarea zonelor locuite.

6.4.3. Alimentarea cu energie electrică și iluminatul public

Lungimea rețelei de energie electrică de joasă tensiune supraterană și subterană din comuna Săliștea este de aproximativ 15 km și include 316 stâlpi. Operatorul rețelei de energie electrică este – SC Electrica SA.

Gradul de acoperire a teritoriului comunei Săliștea cu instalația electrică este de 100% și nu există zone neelectrificate la nivel local.

Rețeaua de iluminat public, acoperă întreg teritoriul comunei. Administrația locală a implementat un proiect de modernizarea a rețelei de iluminat public prin înlocuirea becurilor normale cu becuri tip led. Rețeaua locală de alimentare cu energie electrică și rețeaua de iluminat public dispun de patru posturi de transformare, câte două posturi de transformare pentru fiecare localitate:

Rețelele electrice de joasă tensiune care alimentează consumatorii casnici, industriali sau obiectivele publice sunt amplasate de-a lungul străzilor, în traseu aerian.

Pentru obiective mari, propuse în afara localităților, este necesară extinderea rețelei de medie tensiune și realizarea unor posturi de transformare noi.

6.4.5. Energie termică

Alimentarea cu energie termică este tot mai dependentă de alimentarea cu gaze naturale. Consumatorii încă neracordați la rețeaua de distribuție gaze existentă, folosesc pentru încălzire și prepararea apei calde menajere sistemele locale cu sobe pe combustibil solid (lemn și cărbuni), combustibil lichid și, într-o mică măsură, GPL. În prezent există tendința ca, la noile clădiri, să se monteze instalații de încălzire centrală cu cazane funcționând pe unul dintre aceste tipuri de combustibil.

Utilizarea combustibilului solid, se face, ca și până acum, în sobe clasice de teracotă cu acumulare de căldură, precum și în alte surse de energie termică, dintre care unele cu randament ridicat fiind cazanele care funcționează pe principiul gazeificării lemnului.

Pentru încălzirea locuințelor și a tuturor celorlalte obiective - instituții publice și servicii, agenții economici din teritoriul localităților, în sezonul rece, pentru prepararea apei calde menajere, preparare hrană sau pentru diverse nevoi tehnologice, energia termică necesară se produce prin utilizarea următoarelor echipamente :

- centrale termice individuale pe bază de gaze naturale;
- sobe de încălzit și aragaze de preparare hrană, pe bază de gaze naturale ;
- centrale termice individuale pe bază de combustibil solid sau lichid ;
- sobe de încălzit sau aragaze pentru preparare hrană, pe baza de combustibil solid, lichid sau gaz lichefiat (butelii) ;
- diferite echipamente ce utilizează energia electrică.

6.4.6. Alimentare cu gaze naturale

Comuna Săliștea dispune de rețea de alimentare cu gaze naturale. Rețeaua de distribuție gaze naturale a fost dată în folosință în anul 1997 în satele Săliștea și Tărtăria și are o lungime de circa 6 km.

La nivelul anului 2017, numărul gospodăriilor branșate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale era de :

- Săliștea – 378;
- Tărtăria – 168;

La nivelul anului 2021, numărul gospodăriilor branșate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale era de :

- Săliștea – 393;
- Tărtăria – 195;

Administrația locală are în vedere extinderea sistemului de alimentare cu gaze și în satul Săliștea -Deal.

Aceasta facilitate este importantă atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru necesitățile tehnologice ale unor obiective economice, agricole sau industriale ce se doresc a se dezvolta în viitor pe teritoriul comunei. Este recomandabil ca alimentarea cu gaze naturale să fie cuplată cu alte surse de energie termică, în special surse de energie regenerabilă - energia solară, eoliană, biomasa - prin montarea în paralel a unor sisteme hibride, atât pentru economisirea combustibililor fosili, cât și pentru reducerea emisiilor de gaze nocive.

6.4.7. Transport public local

Locuitorii comunei Săliștea beneficiază de facilitățile asigurate de transportul public local asigurat de firma locală de transport SC Livio Dario SRL. Se asigură legătura cu orașele Cugir, Alba Iulia prin curse asigurate la un interval de circa 2 ore.

Pe teritoriul comunei sunt amenajate trei stații pentru pasagerii care așteaptă mijloacele de transport.

6.4.8. Serviciul de salubritate

Pe teritoriul comunei Săliștea se asigură locuitorilor servicii de gestionare a deșeurilor locale.

La nivelul anului 2017, serviciile de salubritate erau asigurate de firma SC Polaris Holding SRL, cu sediul în orașul Constanța. Costurile pentru serviciile prestate se ridică la suma de 10 lei /lună/persoană. Serviciile de salubritate fiind efectuate săptămânal. Numărul contractelor de salubritate de pe teritoriul comunei fiind de:

- Săliștea – 320 de contracte;
- Tărtăria – 202 contracte;
- Săliștea – Deal – 22;
- Mărgineni – 0 contracte;

La nivelul anului 2021, serviciile de salubritate sunt asigurate de firma SC Consult Soc Centrum SRL, cu sediul în Municipiul București. Costurile pentru serviciile prestate se ridică la suma de 12, lei / lună / persoană. Serviciile de salubritate fiind efectuate săptămânal. Numărul contractelor de salubritate de pe teritoriul comunei fiind de:

- Săliștea – 1050 de contracte;
- Tărtăria – 565 contracte;
- Săliștea – Deal – 261;
- Mărgineni – 0 contracte;

Consiliul Județean Alba se va ocupa de implementarea proiectului “Sistem integrat de management al deșeurilor în județul Alba”. Investițiile vor fi finanțate din POS Mediu. Proiectul prevede construcția unui centru de management integrat al deșeurilor la Galda de Jos, facilități de colectare selectivă prin depozite intermediare, facilități de compostare. sortare și închiderea de depozite neconforme.

6.4.9. Rețea de telecomunicații**Telefonie fixă**

Pe teritoriul comunei Săliștea există rețea de telefonie fixă, cablu optic cu o lungime de circa 7 km.

Telefonie mobilă

Conexiunea la telefonie mobilă este asigurată, prin intermediul rețelelor GSM existente pe teritoriul comunei Săliștea sau în UAT-urile învecinate – Orange, Vodafone, Telekom Mobil, Digi.

Recepție semnal TV și internet

Recepția semnalului TV și conexiunea la internet este asigurată prin intermediul antenelor individuale - Orange, Telekom, Focus Sat, Digi, sau prin rețeaua stradală de cabluri aeriene, de către firme specializate.

Servicii poștale

În comuna Săliștea, serviciile poștale sunt asigurate prin intermediul unui Oficiu al Poștei Române deservit de un angajat.

6.5. Mediu

În comuna Săliștea nu există factori industriali care să contribuie la poluarea mediului înconjurător.

Principala formă de poluare care există la nivel local, este poluarea prin depozitarea deșeurilor în locurile neamenajate, respective necolectarea selectivă a deșeurilor.

De asemenea poluarea poate surveni în timpul campaniilor agricole când, datorită vântului, cantități mari de praf și pulberi ajung în zonele locuite.

Calitatea apelor poate fi deteriorată prin deversări de reziduri necontrolate direct în apele curgătoare de la unități de producție și gospodării individuale.

Calitatea aerului poate să fie alterată din cauza traficului rutier prin emisia de noxe, praful datorat străzilor pietruite și de pământ.

Căile rutiere și facilitățile adiacente reprezintă surse de poluare a solului cu produse petroliere, funingine, hidrocarburi rezultate din arderea incompletă a combustibililor și în special cu plumb. Plumbul este poluantul cel mai periculos legat de trafic, el regăsindu-se pe zonele ce mărginesc drumurile publice atât în sol cât și în plante care îl preiau din sol sub forma de compusi solubili sau din suspensiile depuse pe suprafața frunzelor.

6.5.1. Schimbări climatice și eficiența energetică

Îmbunătățirea eficienței energetice a fondului existent de clădiri este esențială, nu doar pentru atingerea obiectivelor naționale referitoare la eficiența energetică pe termen mediu, ci și pentru a îndeplini obiectivele pe termen lung ale strategiei privind schimbările climatice și trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în anul 2050.

Pentru încălzirea locuințelor și a tuturor celorlalte obiective - instituții publice și servicii, agenții economici din teritoriul localităților, în sezonul rece, pentru prepararea apei calde menajeră, preparare hrană sau pentru diverse nevoi tehnologice, energia termică necesară se produce prin utilizarea următoarelor echipamente : centrale termice individuale pe bază de gaze naturale; sobe de încălzit și aragaze de preparare hrană, pe bază de gaze naturale ; centrale termice individuale pe bază de combustibil solid sau lichid ; sobe de încălzit sau aragaze pentru preparare hrană, pe baza de combustibil solid, lichid sau gaz lichefiat (butelii) ; diferite echipamente ce utilizează energia electrică.

Comuna Săliștea dispune de rețea de alimentare cu gaze naturale. Rețeaua de distribuție gaze naturale a fost dată în folosință în anul 1997 în satele Săliștea și Tărtăria și are o lungime de circa 6 km. Numărul gospodăriilor branșate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale: Săliștea – 378; Tărtăria – 168; Aceasta facilitate este importantă atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru necesitățile tehnologice ale unor obiective economice, agricole sau industriale ce se doresc a se dezvolta în viitor pe teritoriul comunei.

Măsuri

1. Creșterea gradului de utilizare a surselor de energie regenerabile. Este recomandabil ca alimentarea cu gaze naturale să fie cuplată cu alte surse de energie termică, în special surse de energie regenerabilă - energia solară, eoliană, biomasa - prin montarea în paralel a unor sisteme hibride, atât pentru economisirea combustibililor fosili, cât și pentru reducerea emisiilor de gaze nocive.

2. Combaterea săraciei energetice și reducerea facturii de energie prin renovarea clădirilor publice mai vechi. Pentru clădirile de interes public, social și cultural (primarie, 1 școală gimnazială, 3 școli primare, 3 grădinițe, 3 dispensare medicale, 2 camine culturale), aflate în administrarea publică, este recomandabilă aplicarea unor măsuri de creștere a eficienței energetice și reducerii emisiilor de CO₂, cum ar fi: îmbunătățirea izolației termice a anvelopei clădirilor; reabilitarea și modernizarea, după caz, a instalațiilor pentru prepararea, distribuția și utilizarea agentului termic pentru încălzire și a apei calde de consum, a sistemelor de ventilație și climatizare; înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, tehnologie LED.

6.6. Infrastructura de sănătate

6.6.1. Medicină umană

Locuitorii comunei au la dispoziție trei dispensare medicale care includ cabinete de medicină de familie.

Servicii medicale sunt asigurate locuitorilor prin intermediul a doi medici de familie ajutați de două asistente:

- Dr. Muntean Liana Maria
- Dr. Radu Gabriela Elena

Locuitorii din comuna Săliștea dispun în prezent și de serviciile unei asistente medicale comunitare.

Serviciile de asistență medicală comunitară se adresează în principal categoriilor de persoane vulnerabile precum cei cu nivel economic sub pragul sărăciei, somaj, nivel de educație scăzut, dizabilitate, boli cronice, boli aflate în faze terminale care necesită tratamente paliative, graviditate, vârsta a treia, vârsta sub 18 ani - fac parte din familii monoparentale, risc de excluziune socială, alte categorii identificate ca vulnerabile din punct de vedere medical sau social de la nivelul comunității, comunități de romi sau comunități din zone geografice izolate.

Asistența medicală comunitară, definită la art. 4 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 162/2008 cuprinde programe, activități și servicii medicale, furnizate în sistem integrat cu serviciile sociale, adresate persoanelor dintr-o comunitate. Are ca scop asigurarea furnizării de servicii integrate, medicale și sociale, flexibile și adecvate nevoilor beneficiarilor, acordate în mediul în care aceștia trăiesc prin utilizarea eficientă a serviciilor acordate în cadrul pachetului de bază, punerea accentului pe prevenție și continuitate a serviciilor.

De asemenea, pregătirea, supravegherea și raportările celor care realizează activități de asistență medicală comunitară se subordonează Ministerului Sănătății și Direcțiilor de Sănătate Publică (DSP).

Pe teritoriul comunei Săliștea funcționează două farmacii umane, deservite de două farmacii, fiind amplasate în satele – Tărtăria și Săliștea.

6.6.2. Medicină veterinară

Pe teritoriul comunei Săliștea funcționează un cabinet medical veterinar. Serviciile medicale veterinare sunt asigurate de Dr. Emil Radu Julescu.

6.7. Asistența socială

Sistemul de asistență socială - reglementează modul de aplicare a legislației naționale în domeniul asistenței sociale adaptată la nevoile comunității din Comuna Săliștea.

Obiectivul intervenției asistei sociale este de a sprijini pe cei aflați în dificultate să obțină condițiile necesare unei vieți decente, ajutându-i să-și dezvolte propriile capacități și competențe.

Următoarele categorii de persoane constituie în mod special obiectul intervenției activităților de asistență socială:

- familii sărace: familii fără venituri sau cu venituri mici în care unul dintre părinți este șomer, familii monoparentale, familii cu mulți copii al căror necesar depășește veniturile părinților;
- copii care traiesc în mediu familial și social advers, abandonați și instituționalizați;
- minori delincvenți, tineri neintegrați;
- persoane dependente de droguri și/sau alcool;
- persoane abuzate fizic și sexual;
- persoane cu handicap fizic și/sau psihic;
- persoane cu boli cronice și degenerative fără susținători legali;
- persoane în vârstă aflate în incapacitate de autoservire;
- persoane care au suferit în urma calamităților naturale, sociale;
- persoane care au suferit discriminări (sociale, fizice, economice, psihologice) - grupări minoritare cu mai puține drepturi față de populația majoritară.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Nr. Crt.	Denumire serviciu social	2019	2020
1	VMG	11	10
2	ASF	11	9
3	Persoane cu handicap	22	20
4	Insotitori persoane cu handicap	11	11
5	Copii în plasament	7	7
6	Copii adoptați	-	-
7	Numar interventii echipa mobila	-	-
8	Copii abandonati in spital	-	-
9	Anchete sociale efectuate	100	100
10	Ajutoare de urgență	-	-
11	Ajutor înmormântare	-	-

Sistemul de asistență socială se bazează pe principiul sprijinirii persoanelor aflate în dificultate la un moment dat în funcție de necesitățile lor, sursa financiară fiind reprezentată de fonduri bugetare de stat sau fonduri obținute de la indivizi sau comunitate. În acest caz, prestația se face în funcție de nevoile existente, conform principiului solidarității sociale și nu dependent de contribuția personală anterioară.

Pe teritoriul comunei Săliștea există 3 asistenți maternali autorizați.

Dintre cei 7 copii aflați în plasament:

- 3 copii se află la Centrul Sf Veronica din Dumbrava
- 3 copii la Centrul din Ocna Mureș
- 1 copil aflat în plasament la bunicii paterni

Începând cu data de 26 ianuarie 2017, administrația locală a deschis un Centru de zi pentru persoane nevoiașe, ce asigură hrana pentru 19 persoane, în special persoane în vârstă. În prezent, Centru continuă să funcționeze asigurând hrana pentru 20 de persoane nevoiașe.

Serviciul de asistență și protecție socială, din cadrul primăriei din comuna Săliștea este oferit populației prin intermediul unui angajat.

6.8. Educație și cultură

6.8.1. Învățământ

În comuna Săliștea, în prezent, copii au acces la sistemul de învățământ public. Sistemul de învățământ din comună cuprinde:

- Școala Gimnazială “David Prodan” – Săliștea;
- Școala Primară – Săliștea-Deal - fără plan de școlarizare;
- Școala Primară – Tărtăria;
- Școala Primară – Mărgineni;
- Grădinița cu program normal – Săliștea;
- Grădinița cu program normal – Săliștea-Deal;
- Grădinița cu program normal – Tărtăria;

Școala gimnazială “David Prodan” – Săliștea

Istoricul David Prodan s-a născut la 13 martie 1902 în satul Cioara, azi Săliștea. Urmează Facultatea de Litere secția română-istorie a Universității „Dacia Superioară” absolvind în 1924 cu licența în istorie și arheologie, cu teza de doctorat „Răscoala lui Horea în comitatul Cluj și Turda”. Această teză de doctorat a stat la baza lucrării sale de căpătâi cu același titlu, făcând pentru aceasta studii și cercetări minuțioase despre viața iobagilor din Transilvania și asupra evenimentelor din timpul Răscoalei de la 1784. În paralel cu studiile universitare și-a îmbogățit cunoștințele în domeniile: heraldică, paleografie, cronologie, sigilografie, literatura istorică română și maghiară. După absolvirea facultății a lucrat la Arhivele Statului din Cluj și la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj. În perioada 1940-1944 a fost nevoit să se refugieze la Sibiu.

A fost profesor universitar și șef de secție la Institutul de istorie și arheologie din Cluj începând cu 1948, an din care a fost și membru corespondent al Academiei Române, din 1955 devenind titular. A fost ales membru al Asociației Istoricilor Americani după moartea lui Ferdinand Brandel. Academicianul și istoricul David Prodan s-a stins din viață la 11 iunie 1992 la vârsta de 90 ani fiind înmormântat la Cluj Napoca, fără a avea urmași direcți.

David Prodan și-a dedicat mare parte din viață cercetării evenimentelor istorice legate de Transilvania, după o documentare solidă de arhivă, reconstituind faptele și evenimentele așa cum s-au petrecut, neocolind nimic din ceea ce a fost. Fiind preocupat în mod special de problema iobăgiei din Transilvania, în perioada 1938-1992 va edita lucrările: Răscoala lui Horea în comitatele Cluj și Turda (1938), Teoria imigrației românilor din Principatele Române în Transilvania (1944), Iobăgia în domeniul Băii de Arieș la 1770 (1948), Suplex Libellus Valachorum (1948), Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea, 3 volume (1967-1968), încă un Suplex Libellus românesc-1804 (1970), Răscoala lui Horea, vol. 1 și 2, (1979 și 1984), Urbaniile Țării Făgărașului, vol. 1 și 2 (1986-1987), Problema iobăgiei în Transilvania (1989), din istoria Transilvaniei (1989), Transilvania și din nou Transilvania (1992). În afară de lucrarea sa de referință despre Răscoala lui Horea, o altă lucrare deosebit de importantă a marelui istoric este și Suplex Libellus Valachorum. Începută sub formă de articole de presă, avea să devină cea mai editată lucrare de istorie de la noi, în trei ediții în limba română și câte una în engleză și germană. A fost cel mai de seamă document politic al românilor din Transilvania, cea mai importantă dovadă a guvernării istorice a austro-ungarilor sub împăratul Carol al VI-lea și a împărătesei Maria Tereza. În Suplex Libellus Valachorum, istoricul arată că deschișătorul luptei politice naționale a românilor din Transilvania împotriva împăratului și a Dietei de la Viena a fost Inochentie Micu, continuată mai apoi de către poporul român din Transilvania. Un rol important în această luptă avându-l și călugărul Șofronie de la Cioara prin mișcarea populară pentru ortodoxie începută de acesta.

Postum, în anul 1993, i-au fost publicate memoriile într-un volum intitulat „Memorii”, în care David Prodan își prezintă întreaga viață. Ca semn de prețuire pentru opera lui și valoarea sa ca istoric, cercetător și om de știință, mai multe instituții de învățământ și cultură din țară au primit numele de David Prodan, între care școala și Biblioteca din satul său natal Săliște. În Săliștea a fost înființată Fundația Culturală „David Prodan”.

Școala gimnazială “David Prodan” – Săliștea

În anul școlar 2020-2021, efectivele de elevi ale Școlii Gimnaziale cuprind:

- 20 preșcolari;
- 80 – elevi în învățământul primar;
- 67 – elevi în învățământul gimnazial;

Corpul profesoral cuprinde:

- 5 învățători;
- 11 profesori;

Unitatea de învățământ dispune de nouă săli de clasă și un laborator de informatică. Ca urmare a sponsorizărilor private, laboratoru de informatică a fost dotat cu 16 laptopuri și 4 PC-uri.

Elevii au la dispoziție pentru orele de sport, în sezonul rece, de o sală de sport dar și de un teren de sport multifuncțional, cu gazon artificial.

Fondul de carte din cadrul unității școlare dispune de circa 2.200 de volume, având nevoie de achiziționarea de noi titluri.

Administrația locală are în vedere finalizarea lucrărilor de reabilitare a unității de învățământ – renovare fațadă și izolare termică, dotarea sălii de sport, amenajarea unui spațiu recreativ pentru elevi, împrejmuirea curții școlii, refacerea trotuarelor și a căilor de acces.

Grădinița cu program normal – Săliște

În anul școlar 2020-2021, efectivele Grădiniței cu Program Normal cuprind:

- 32 preșcolari;
- Corpul profesoral cuprinde:
- 2 educatori;

Imobilul, reabilitat și amenajat dispune de 2 săli de clasă și de grupuri sanitare amenajate în interior. Administrația locală a amenajat și un spațiu de joacă pentru preșcolari.

Școala Primară Tărtăria

În anul școlar 2020-2021, efectivele de elevi ale Școlii Primare Tărtăria cuprind:

- 12 elevi - clasa 0, I și II;
- Corpul profesoral cuprinde:
- 1 învățător;

Imobilul recent reabilitat, dispune de două săli de clasă pentru procesul educațional și de grupuri sanitare, amenajate în interior. Pentru protecția elevilor și a preșcolarilor, este necesar realizarea împrejuririi curții școlii. Pentru orele de sport administrația locală a amenajat un teren de sport cu gazon artificial iar pentru activitatea recreațională un loc de joacă.

Școala Primară Mărgineni

În anul școlar 2020-2021, efectivele de elevi ale Școlii Primare au cuprins:

- 34 – elevi în învățământul primar;
- Corpul profesoral cuprinde:
- 1 institutor;

Grădinița – Săliștea-Deal

În anul școlar 2020-2021, efectivele de preșcolari ale grădiniței Săliștea-Deal cuprind:

- 8 preșcolari;
- Corpul profesoral cuprinde:
- 1 educator;

Imobilul unității de învățământ include 3 săli de clasă, fără a dispune de teren de sport amenajat sau de o sală de sport. În prezent au fost amenajate și grupurile sanitare în interior. Pentru protecția elevilor a fost realizată împrejmuirea curții imobilului și a unui spațiu recreațional pentru preșcolari.

Grădinița cu Program Normal - Tărtăria

În anul școlar 2020-2021, efectivele de preșcolari din cadrul Grădiniței din satul Tărtăria cuprind:

- 12 preșcolari;
- Corpul profesoral cuprinde:
- 1 educator;

Imobilul recent renovat și reamenajat include o sală de cursuri, grupuri sanitare amenajate în interior. Pentru petrecerea timpului de pauză a fost amenajat un spațiu de joacă.

Evoluția populației școlare – pe niveluri de educație:

Niveluri de instruire	Anul 1992	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total	326	285	280	279	255	254	265	259	259	245	238
Copii înscriși la grădiniță	137	85	78	64	63	67	77	75	75	65	63
Elevi învățământul preuniversitar	189	200	202	215	192	187	188	184	184	180	175
Elevi învățământul primar și gimnazial	-	-	-	-	192	187	188	184	184	180	175
Elevi înscriși în învățământul primar	-	-	-	-	109	102	99	93	107	108	108
Elevi în învățământul gimnazial	-	-	-	-	83	85	89	91	77	72	67

Sursă:INSSE

Parcuri și locuri de joacă

Pe teritoriul comunei Săliștea nu este amenajat un parc sau locuri de joacă pentru copii, cu excepția celor din incinta unităților de învățământ. Administrația locală are în vedere amenajarea unui parc în zona centrală a comunei, în satul Săliștea.

6.8.2. Cultura

Activitatea culturală, artistică și sportivă din comuna Săliștea, a luat avânt în perioada anilor 1950-1960, când se începe construcția Căminelor Culturale, locul unde se concentră manifestările culturale artistice locale. În prezent, Cămine Culturale există în sate Săliștea și Tărtăria și au drept scop găzduirea unor manifestări culturale artistice, festivități dar și celebrarea unor momente importante din viața locuitorilor – nunți, botezuri, parastase, aniversări.

Administrația locală a asigurat reabilitarea Căminului Cultural din satul Tărtăria, ce dispune de circa 200 de locuri iar cel din satul Săliștea, reconstruit în anii 1980-1983 se află în curs de finalizare a procesului de reabilitare urmând să dispună de o capacitate de circa 350-400 de locuri.

Istoricul Ansamblului Căminului Cultural Săliștea

În cadrul Căminului Cultural care funcționează în comuna Săliștea, încă de la începutul secolului XX a existat o echipă de călușei – Ansamblul Căminului Cultural Săliștea, din care făceau parte copii din comună. Bazele acestui ansamblu au fost puse în anul 1920 de către Ioan Maxim, care se va ocupa și în anul 1948 de reorganizarea ansamblului. În anul 1951 ansamblul va lua parte la cel de-al III Festival al Tineretului, organizat la București unde au obținut Premiul I.

În anul 1962, în ziarul Drumul Socialismului Nr. 222 din 16.02.1962 prezintă fotografia acestei formații cu mențiunea – Echipa de călușei a Școlii de 7 clase de la Cioara.

În cadrul festivalului Cântarea României, de la Sibiu din anul 1976 – a fost obținut Premiul I și Medalia de Aur.

Festivalul Transilvan de la Cluj-Napoca aduce formației din Săliștea Premiul II.

Între anii 1990-1994 – ansamblul participă la Festivalul Țărilor Dunărene de la Szekesard – Ungaria.

În anul 2003 – se participă, pe baza invitației Dnei Veta Biriș, la emisiunea O vedetă Populară.

În perioada 2003-2008 – se obține Diploma de Excelență, din partea Prefecturii Alba-Iulia, Diploma merite Premiul din partea Consiliului Județean Hunedoara, Premiul Special al juriului – la Festivalul Călușului Oltenesc și se participă la aproape toate edițiile Festivalului Călușarului Transilvan unde se obțin locuri fruntașe.

În anul 2008 – se obține Marele Premiu la Festivalul Cultură pentru Cultură – Vinerea iar în anul 2009 se obține Premiul II la Festivalul Cultură pentru Cultură – Lancrâm.

În cursul anului 2013, ansamblul ia parte la realizarea filmărilor realizate de TVR Cluj cu privire la obiceiurile de nuntă din Transilvania și vor participa și la Emisiunea Vine Clujul pe la noi, fiind invitați de către Domnul Vitalian Vaida.

Ansamblul Căminului Cultural Săliștea poate prezenta în spectacol:

- Taraf
- Soliști instrumentali
- Soliști vocali
- Grup vocal mixt
- Dansul fetelor Jiana
- Dans mixt
- Dans din zona Bihor
- Dans din zona Făgăraș-Crihalma
- Dans Călușăresc
- Solist dansator
- Bicei de nuntă
- Dans din zona Olteniei

Activitatea ansamblului se desfășoară sub îndrumarea instructorului Călin Boldișan.

6.8.3. Biblioteci

În prezent, în comuna Săliștea este amenajată o bibliotecă comună în incinta Școlii Gimnaziale din satul Săliștea – Centru de Documentare și Informare. Biblioteca dispune de un fond de carte de circa 10.000 de volume și 5 PC-uri.

6.8.4. Viața spirituală

În comuna Săliștea funcționează trei parohii ortodoxe:

Parohia Tărtăria

Biserica cu hramul "Buna Vestire" din Tărtăria este situată în mijlocul cimitirului din localitate, pe locul fostei biserici din lemn. Cu lemnul rezultat din demolarea bisericii vechi s-a ars cărămida pentru actuala biserică. Biserica a fost zidită între anii 1910-1913, cu sprijinul material și moral al credincioșilor.

Un aport deosebit la zidirea bisericii l-a avut Ioan Vulcu, cu bani și mână de lucru, mărturiile vremii relevând că din partea acestuia permanent se aflau la lucru două perechi de boi și slugi. Biserica a fost zidită conform planului arhitectului Karl Rath, din Sebeș, și aprobat în ședința Consiliului Arhiepiscopiei Sibiu ca Senat Epitropesc, din 17 noiembrie 1907, nr. 122991, purtând sigiliul "Consistoriul Bisericii Ortodoxe din Transilvania".

Biserica este zidită în formă de cruce pe fundație de piatră de 2,50 m, zid din cărămidă 3,60 m și este acoperită cu tablă zincată. Are o suprafață de 207 mp cu o lungime de 23 m, lățime de 9 m. Turnul mare are o înălțime de 25 m, iar cel mic (cupola) de 5 m. Lucrările au fost executate de către meșterul Nicolae Părau din Orăștie. După zidire, biserica a fost pictată în interior, parțial. Iconostasul, singura piesă rămasă în prezent în biserică, pictat pe pânză și aplicată pe lemn, a fost executat de către pictorul bulgar I. Kabadaeff. În anii 2007-2008 a fost pictată din nou în tehnica „fresco” de către pictorul profesor Gheorghe Bondoc din Vedea de Argeș; iconostasul a fost doar restaurat de către pictorul Mihai Minescu din Orăștie.

În 1986, 14 cărți de cult tipărite între anii 1659-1859 s-au predat pe timp nelimitat Protopopiatului Alba Iulia. În 2014 s-au dat cu împrumut, pentru expoziție, Muzeului Național Alba Iulia, două icoane prăznicare pe sticlă de secolul al XVIII-lea.

În turnul cel mare al bisericii, care ține și loc de clopotniță, sunt acum trei clopote cu inscripții în relief. În Primul Război Mondial, clopotul mare și clopotul mic au fost rechiziționate și transformate în proiectile, în muniție pentru ostași. "În 1925, clopotele noi au fost turnate la Fabrica de Fier din Cugir".

Clopotul cel mare poartă inscripția: "Pe cei vii îi chem, pe cei morți îi plâng, fulgerile le răsfîr și a fost procurat de credincioșii Parohiei Ortodoxe Române Tărtăria din inițiativa preotului I. Radu în locul celui achiziționat în decursul războiului mondial. Donat de Ioan Vulcu și soția Maria Valeria născută Șincu. Turnat de Oscar Klain Cugir 1925."

Clopotul mijlociu poartă inscripția: "Binecuvintează Doamne intrările și ieșirile robilor tăi. S-a turnat acest clopot în anul Domnului 1912, pe spesele credincioșilor din Parohia Tărtăria. Închinat Sfintei Treimi. Turnat de Antonio Novotny în Timișoara Nr. 3856".

Clopotul mic poartă inscripția: "Până la moarte luptă-te pentru adevăr. Și Domnul Dumnezeu se va lupta pentru tine. Turnat de Oscar Klain în Cugir 1925".

Din tradiția locală s-au păstrat nume de preoți slujitori ai satului: Petru Popovici (1740); Nicolae Bena; Gheorghe Radu (1898); Ioan Radu (1873-1954); Pompiliu Radu (1905-1967); Octavian Șuvaina (1967-1973); Petru Boldor (1973-1975); Gheorghe Marin (1975- 2017).

Parohia Săliștea

Biserica „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Săliștea a fost edificată între anii 1908-1909, în timpul păstoririi preotului Constantin Oancea, paroh al comunității credincioșilor de aici între anii 1904-1949. În anul 1958, locașul de închinare a primit haina picturii, lucrarea fiind executată în tehnica *fresco* de către pictorul Constantin Nițulescu. Slujba de târnosire a bisericii a avut loc la data de 8 septembrie 1931, fiind oficiată de către Episcopul-vicar Vasile Rășinăreanu al Arhiepiscopiei Alba Iuliei și Sibiului.

În data de 25 noiembrie 1931, biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Săliștea (pe atunci, Cioara) a găzduit ultima parte a lucrărilor Congresului Asociației „Andrei Șaguna” a preoților din Mitropolia Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului, reuniune prezidată de Mitropolitul Nicolae Bălan. Prima parte a lucrărilor adunării aveau să se desfășoare la Alba Iulia, urmând ca acestea să fie încheiate, în semn de cinstire și evlavie pentru Cuviosul Sofronie de la Cioara, în biserica din localitatea Săliștea (Cioara). De asemenea, pe parcursul timpului au mai avut loc unele lucrări de restaurare și renovare a locașului de cult, acestea fiind binecuvântate de către Mitropolitul Nicolae Mladin al Ardealului, la data de 27 septembrie 1970.

Parohia Mărgineni – Mănăstirea Afteia

Manastirea Afteia este o manastire ortodoxa din localitatea Margineni-Strungari, comuna Salistea, judetul Alba. Locasul de rugaciune datreaza din a doua jumatate a secolului al XVII-lea. Desi inchisa pentru o vreme, in perioada comunista, Manastirea Afteia va fi redeschisa in anul 1975.

Pentru o vreme, Manastirea Afteia l-a avut ca staret pe Sfantul Cuvios Sofronie, numit si "Marturisitorul de la Cioara", care si-a inchinat intreaga viata luptei pentru apararea Ortodoxiei in Transilvania. In timpul cat acesta a fost staret, manastirea a devenit principalul centru de lupta pentru apararea credintei stramosesti, impotriva unirii Bisericii cu Roma.

Manastirea Afteia este o straveche vatra monahala, ale carei inceputuri pot fi stabilite in cea de-a doua jumatate a secolului al XV-lea. Potrivit traditiei locului, prima bisericuta s-a ridicat aici dupa lupta de pe Campul Painii, din anul 1479, cand cotropitorii turci au fost biruiti de ostile crestine. In timpul luptei, multi localnici (batrani, femei si copii) s-au refugiat la Plaisor. Dupa castigarea luptei, drept multumire adusa lui Dumnezeu, satele invecinate au ridicat in acel loc un Altar.

Cel mai vechi document care menționează Mănăstirea Afteia este acela care atestă încercarea nereușită a unui dregător din Vintu de a-l prinde pe un călugăr "neunit" din hotarul Cioara, eveniment petrecut în Duminica Floriilor, în anul 1757, când au fost daramate biserica și chiliile. Mai multe însemnări ale unor slujitori ai schitului, notate pe cărți de slujbă, pe icoane și pe clopote (1756-1771), dovedesc faptul că așezământul monahal de la Plaisor a fost ulterior refăcut.

Însemnarea preotului Nicolae Benta, din Cioara, făcută cândva între anii 1840-1851, pe cartea "Îndreptarea legii" (Targoviste, 1652), marturiseste următoarele: "Această sfântă și dumnezeiască Pravila este a sfintei biserici greco-orientale din Cioara, rămasă de la mănăstirea din Plaiul Cioarei, care s-a stricat de la 1786, prin zăvistiile unitilor de pe acel timp. Această mănăstire, de când s-a sfinit nu avem documente, fără cei bătrâni spun că moșii și strămoșii lor le-au povestit că au pomenit-o și că a fost bogată și a fost închinată la mănăstirea din Țara Românească, de la Cozia."

Un document pastrat în arhivele din Viena afirmă că Schitul din Cioara a fost daramat în data de 23 iunie 1786. După aceasta a doua dărămare a schitului, terenul vetrei mănăstirești de la Plaisor a ajuns în posesia unor locuitori. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind necesar să se înlocuiască biserica din satul Cioara, cu materialul recuperat de la locul distrus în anul 1786, se construiește în cimitirul vechi, un nou locas de rugăciune.

În anul 1904, plin de răvna și dragoste de cele sfinte, preotul Constantin Oancea a ridicat un paraclis de zid, pe locul fostului așezământ monahal. În anul următor, același părinte a înălțat și o cruce de lemn, pe care a făcut însemnarea că "s-a ridicat de românii din Cioara, în locul fostei Mănăstiri Afteia (Plaisorul Cioarei), desființată în anul 1788".

În anul 1924, preotul Constantin Oancea solicită Arhiepiscopiei reînființarea schitului, pentru care propune, ca viitorul monah, pe George Manaila, din satul Cioara. Primind binecuvântarea episcopală, părintele deschide locul monahal, așezat sub ocrotirea Sfinților Împărați Constantin și Elena. În data de 5 februarie 1927, localnica Salomia Pop (Prodan) donează terenul vetrei mănăstirești din Plaisor.

În data de 6 iunie 1930, pe culmea dealului existau deja un paraclis de zid și câteva chilii. Biserica ce se dorea a fi zidită urma să aibă zece metri lungime, șase metri lățime și o turlă mare

centrala. In anul 1933, arhitectul Octavian Mihaltan, din Alba Iulia, intocmeste planul bisericii, in stil bizantin, tinand seama de dimensiunile stabilite in ziua de 6 iunie 1930.

In data de 15 iulie 1934, parohia Cioara incheie un contract pentru construirea bisericii, iar in data de 22 iulie 1934 are loc sfintirea pietrei de temelie. In data de 12 august 1935 au fost asezate, pe biserica, Sfintele Cruci, cea de pe turla fiind daruita de preotul Constantin Oancea si de sotia lui, Valeria.

Sfintirea bisericii Schitului Afteia a fost savarsita in data de 21 mai 1952, de catre episcopul Veniamin Nistor, staretul Catedralei din Alba Iulia, ca delegat al episcopului Ardealului si Hunedoarei. In anul 1965, acoperisul de lemn al bisericii a fost inlocuit cu unul de tabla zincata. In anul 1978, intregul corp al bisericii a fost placat cu sita de brad. In anul 1979, interiorul bisericii a fost zugravit in fresca, de catre Nicolae Gavrileanu, din Suceava, si echipa sa. Catapeteasma a fost si ea inlocuita, una din stejar luandu-i locul.

In anul 1988 s-a inceput constructia paraclisului de vara. Langa acest paraclis au fost asezate osemintele ctitorilor, preotul Constantin Oancea si monahul Ghenadie Manaila. Intre anii 1947-1951 s-a ridicat o casa din lemn de brad, pe fundatie de piatra, compusa din trei camere si o bucatarie cu pivnita. Intre anii 1986-1988, aceasta cladire a fost renovata si marita.

In anul 1952, vreme de patru luni (mai-august), prin detasare de la Manastirea Prislop, in paraclisul de la Manastirea Afteia a slujit ieromonahul Dometie Manolache. In anul 1986, preotul Iosif Paven a fost asezat paroh al satului Margineni si slujitor la altarul Schitului Afteia. Acesta a implinit cu aleasa daruire slujirea la schit. Dupa randuirea preotului Simion Boboia, calugarit Sofronie, la Schitul Tet (judetul Alba), a fost calugarit si preotul Iosif Paven (Ioan), incredintandu-i-se functia de staret. Intre anii 2000-2002, in afara incintei schitului s-a ridicat o cladire cu doua etaje, pentru gazduirea pelerinilor. Biserica de lemn a manastirii a fost demolata. Pe locul ei s-a construit o noua biserica de zid. Pe teritoriul comunei Săliștea funcționează și două case de rugăciuni baptiste amplasate în satul Săliștea-Deal dar și o casă de rugăciuni ce aparține cultului Creștin după Evanghelie.

Biserica de lemn din Săliștea

Aflată în localitatea cu același nume din județul Alba, a fost realizată la sfârșitul secolului al XVIII-lea, anul însemnat pe grinda susținătoare a tavanului cafasului fiind 1798. Biserica poartă hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”. Biserica este înscrisă pe noua listă a monumentelor istorice sub codul AB-II-m-A-00314.

Are 14,50 m lungime și 5,40 m lățime și prezintă stilul simplu hunedorean al bisericilor de lemn: navă, pronaos cu o clopotniță scundă, în interior altarul are o boltă semicilindrică, iar pronaosul plafon drept. Materialul de construcție a fost reprezentat de „dulapii” de stejar de 10 cm, cu încheietură în „coada rândunicii”, așezați pe tălpi de stejar de 40x20 cm, deasupra unei fundații de piatră uscată. Bolta altarului și naosului este fixată pe arce de lemn ce susțin scândurile de brad. Tavanul pronaosului este realizat din scândură de brad susținută de grinzi de stejar. Învelitoră acoperișului este din șită de brad, fixată pe șipci de brad, susținute de căpriori din stejar și brad. Șarpanta se încheie cu o dantelărie („ciocârlani”). Lăcașul de cult cuprinde elemente ale altor două biserici, cea a schitului „Afteia” din Plăisorul Cioarei, distrusă în 1757, reclădită și distrusă din nou în 1788, dar și din biserica satului Archișul Românesc, azi dispărut, atestat în 1462.

Focar de rezistență românească, așezământul monastic din Plăisorul Cioarei, își atrage ura stăpânirii politice, fiind repetat distrus. Avariat, în jurul anului 1757, prejudiciindu-se și învățătura copiilor de la școala de aici, este în grabă refăcut, dovadă fiind clopotul dăruit mănăstirii în 1763.

În pofida evenimentelor au rămas numeroase mărturii care atestă relațiile schitului cu sudul munților. Unele dintre acestea le constituie cărțile provenite de aici : Pravila lui Matei Basarab; Penticostar, Râmnic, 1743; Mărgăritare, București, 1746; Octoih, București, 1746; Octoih Râmnic, 1750; Antologhion, Râmnic, 1752; Evanghelie, București, 1760. Filele unui Molitvelnic de Târgoviște, 1713 (aflat în Biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului), păstrează, prin zăpădăritul cumpărării sale, din 1750, de către viitorul conducător al răscoalei, de la popa Constantin de la Târgoviste, dovada prezenței acestuia în orașul de pe Ialomita, sudul munților rămânând, după confruntarea forțelor, loc de adăpost și nădejde. În acest sens este edificatoare o scrisoare, din 7 februarie 1769, a lui Sofronie către Dumitrache Pană la Sibiu, prin care-i propunea o întâlnire la mănăstirea Berislăvești (Vâlcea).

În 1770, școala de la mănăstire era în funcție căci, pentru ea se afla aici „Ioan Ciul dascăl ot Bălgrad neunit”. Construcția ansamblului nu se afla în stare bună căci, din 1771 decembrie 6,

datează o carte (ex libror) la mîna monahului Samuie, prin care i se îngăduia să umble, prin satele și orașele dimprejur, să strîngă ajutoare benevole pentru necesitatea săracei mănăstiri din satul Cioara, numită Plăișor.

La sfîrșitul secolului al XVIII-lea, fiind nevoie să se înlocuiască, în satul Cioara, biserica veche, atestată de conscripția lui Bucow, cu 138 familii ortodoxe, se construiește, în cimitirul vechi, monumentul de astăzi, recuperându-se materialul lăcașului mănăstiresc, din nou stricat în 1788. Monumentul este astfel consemnat în pisanie: „Cu ajutorul lui Dumnezeu s-au făcut această sfîntă biserică la anul 1798, fiind îndemnători Andrei Șuvaina, Gheorghe Socaciu, Teodor Șuvaina dascăl al sfintei biserici” (scrisă pe o grindă a pronaosului); „popa Gheorghie”, (săpat pe o altă grindă); „Ioan Suci 1801” (pe ancadramentul dintre naos și pronaos). Subliniem că Gheorghe Socaciu și dascălul Teodor Șuvaina își au numele înscrise în documentele privind mișcarea prilejuită de conscripția militară, ce a grăbit răscoala de la 1784.

De la Plăișor, odată cu cărțile, au fost coborâte în vale și piese pictate, ca friza apostolilor (3,10 m / 0.50 m), cu Deisis, pictură pe pînză aplicată pe lemn, de o valoare artistică excepțională, ca și icoanele împărătești, din 1770 (Isus Hristos, Maria cu pruncul), datorate osîrdiei monahului Chiril de la Plăișor.

Pereții lăcașului, de plan dreptunghiular, cu absida, decroșată, poligonală cu cinci laturi, au fost tencuiți la interior și nu știm în ce măsură ei păstrează decor pictat, realizat după reconstruirea acesteia. Dintr-o pisanie, aflată sub icoana de hram, s-a mai putut culege știrea că fruntariul a fost zugrăvit, în vremea împăratului Franciscus, cu cheltuiala lui Suci și Dăian, de Petru Erei.

Benzi roșii și albe, trasate semicircular, delimitează friza medalioanelor cu prooroci, decorate pe motivul viței de vie cu struguri, de aceia, rămasă fragmentar (prin tăierea deschiderii semicirculare) a Răstignirii (mironosițele, Sf. Ioan, sutașul). Deasupra intrărilor, friza apostolilor, în arcade polilobe, cu reprezentarea Deisis, redă pe Ioan și Maria în întregime, după modelul frizei provenită de la mănăstire, și care ne evocă realizările lui Părvu Mutu.

Ușile împărătești (uscior în frînghie), cu reușita reprezentare a Blagoveșteniei, pe fond arhitectonic, a lui Simion zugravul de la Laz, din 1830 iunie zece zile, constituie o ctitorie cu participare largă, bărbați și femei, numele cât și contribuția fiecăruia, fiind astfel notate: „acești oameni au plătit dvera Gheorghe Socaci șapte zloți, Gheorghe Ilie zece zloți, Ion Vinereanu zece zloți, Gheorghe Zinca husoș de argint, Gapie Nicolae 15 crăițari, Tudor Dăian 50 de crăițari, Toader Cămdrea 14 crăițari, Toma Șuivana 14 crăițari, Simion Gheorghe, Petru Ursea, Achim Zahau” urmînd numele a 25 de femei cu obolul fiecăreia la plata dverelor. Din școala de la Laz mai semnează pe icoane de aici, Sima zugrav dar și Toma (1860, 1870).

Adusă, cîndva, în pronaosul bisericii, de pe vreun deal, troița de forma obișnuită în Munții Apuseni, este sculptată cu rozete, pe umerăși și în centru, și cu nervuri în frînghie pe brațe, ea depunînd mărturie pentru arta cioplierii lemnului cu care fusese împodobit și lăcașul din Plăișor.

În preajma monumentului, restaurat ultima dată în 1967, dăinuie stâlpii ciopliți ai Înălțării.

Pe teritoriul comunei Săliștea funcționează și două case de rugăciuni baptiste amplasate în satul Săliștea-Deal dar și o casă de rugăciuni ce aparține cultului Creștin după Evanghelie.

6.8.5. Evenimente culturale locale

În comuna Săliștea nu sunt organizate evenimente culturale locale.

6.8.6. Turism

Pe teritoriul comunei Săliștea nu este amenajat un Punct de informare turistică și nu sunt amenajate unități de cazare sau de alimentație publică.

Comuna Săliștea dispune de un potențial turistic redus. Ca obiective turistice se pot menționa:

- Clădirea Primăriei – Casa Barcsay, construită în anul 1720;
- Biserica cu hramul Sfinților Arhangheli Mihai și Gavril;
- Mănăstirea Afteia;
- Șantierul arheologic de la Tărtăria;

6.8.7. Activități sportive

Comuna Săliștea dispune de un teren de fotbal neamenajat în satul Tărtăria. Aceste este utilizat de tinerii și copii din comună dar și de către echipele locale de fotbal – Mureșu Săliștea și Viitorul Tărtăria. Autoritățile locale au în vedere reamenajarea terenului de fotbal, prin intermediul proiectului depus la Ministerul Dezvoltării.

Autoritățile locale au construit pentru activitatea sportivă a elevilor dar și a tinerilor din comună o sală de sport dar și trei baze sportive multifuncționale, cu teren artificial, la care au acces tinerii și copii din comună.

6.9. Economie

Spațiul rural al comunei Săliștea este caracterizat ca fiind un spațiu rural cu economie de subzistență. Activitățile economice s-au dezvoltat în concordanță cu potențialul și resursele locale, economia fiind axată pe activități forestiere, cultura plantelor, creșterea animalelor, prestări de servicii.

6.9.1. Relații economice

Economia comunei, reflecta caracteristica resurselor de care dispune, pe suportul producției agricole dezvoltându-se în special creșterea animalelor, cultivarea plantelor și activități forestiere. Localizarea în interiorul unei vaste regiuni de dealuri și-a pus amprenta pe potențialul economic, a posibilităților de valorificare a resurselor de dezvoltare.

Atributele calitative ale mediului natural: condițiile, geomorfice, climatice, hidrografice au condus la specializarea economică a comunei în activități agricole și forestiere.

Majoritatea populației se ocupa cu agricultura și creșterea animalelor în gospodării proprii, foarte puțini lucrând în orașele apropiate.

6.9.2. Lista agenților economici din Comuna Săliștea

Denumire operator economic	
Săliștea	Tărtăria
SC Thomas Fashion SRL	SC Ludic SRL
SC Agro Petzkofer Johann SRL	SC Ludic Grafic Design SRL
SC Euro Inox SRL	SC Growtheng SRL
SC Vsioana SRL	SC Digora Clean SRL
SC Eccokit Design SRL	SC Corian Record SRL
SC Dudea Luc Forest SRL	SC Brudmar Agro SRL
SC Better Woodworl SRL	SC Delux Star Duo SRL
SC Ben&Emi Company SRL	SC Agro Habitat Rural SRL
SC Ambient Edil Construct SRL	SC Iodaservice Italy SRL
SC Alma Nicola SRL	SC Cros Paper SRL
SC Knou Sablare SRL	SC Dance Paper SRL
SC Alex Miclea SRL	SC Arbor Design SRL-D
SC Basmă și pPovești SRL	SC White Cleaning Profesional SRL
SC Silvia&Dodo SRL	SC Agafia Caliptus SRL
SC Zimbay Capypso SRL	SC Anna Gold House SRL
SC Animar Dirk SRL	SC Mobil Gallery Alba SRL
SC Ginias Terra SRL	SC Avanti Finezeo SRL
SC Marinosan Revial SRL	SC Yone Bismark SRL
SC Lyon Triomax SRL	SC Ferma Danis si Elena SRL
SC Mayeralva SRL	SC Cariola Style SRL
SC Tarlea Auto SRL	SC Wise IT Soft SRL
SC Maiervo Confort SRL	
Săliștea -Deal	
SC Jhon&Sory Star SRL	
SC Sara&Ana Star SRL	

Comuna Săliștea are relații economice cu localitățile urbane apropiate – orașele Sebeș, Alba Iulia, care sunt o sursă de aprovizionare cu bunuri și produse de larg consum, dar și cu

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

locuitorii din comunele învecinate cu care realizează schimburi de produse agro– zootehnice în cadrul târgurilor săptămânale organizate în zonă.

Relațiile cu zonele urbane se realizează în dublu sens, deoarece în orașe se comercializează produse rezultate din gospodăriile locuitorilor din comuna Săliște. Astfel, zona rurală reprezintă și sursa de materie primă pentru industria din orașe, cu preponderență industria alimentară și forestieră.

Apropierea de centrele urbane exercită o influență favorabilă asupra întregii vieți economico – sociale a comunei.

Târguri și piețe locale

Pe teritoriul comunei Săliște, nu este amenajat un spațiu destinat unui târg săptămânal sau piață locală.

Evoluția numărului mediu al salariaților

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	73	68	71	74	72	70	69	68	67	69

Sursa: Inse –Baze tempo-

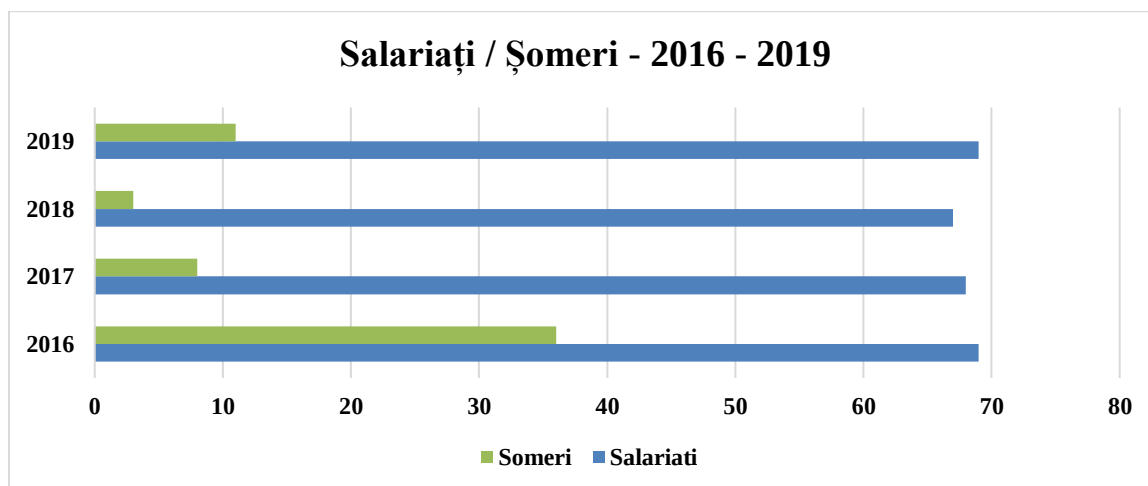
Evoluția numărului mediu al șomerilor

Sexe	decembrie 2011	decembrie 2012	decembrie 2013	decembrie 2014	decembrie 2015	decembrie 2016
Total	73	68	67	87	35	36
Masculin	32	31	34	32	19	21
Feminin	41	37	33	55	16	15

Sursa: Inse –Baze tempo-

Sexe	decembrie 2017	decembrie 2018	decembrie 2019	noiembrie 2020
Total	8	3	11	12
Masculin	5	1	6	6
Feminin	3	2	5	6

Sursa: Inse –Baze tempo-

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

6.9.3. Agricultură

Producția vegetală - condițiile geografice și climatice din zona comunei Săliștea, favorizează dezvoltarea agriculturii - teren agricol 3.350 ha. Culturile de bază cuprind – grâu, porumb, orzoaică dar și legume – cartofi, tomate, castraveți, morcovi, etc

Suprafețele sunt cultivate în aceeași proporție de la an la an, fiind influențate de rezultatele obținute.

Activitatea agricolă se desfășoară și prin intermediul societăților agricole:

Societăți agricole	Suprafață arendată
SC Fitomar SRL	73,24 ha
II Brudar Marcel Vasile	177,76 ha
Agrosol Plus SA	137,45 ha

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Certificate/ Atestate de producător	18	42	47	37	41	35	18
Dosare APIA	74	112	110	106	108	103	103

Sursa-Registrul agricol Salistea 2021

Suprafața cultivată și producția obținută: 2016 -2020:

Denumirea culturilor	Suprafața -ha- 2016	Producția -tone- 2016	Suprafața -ha- 2017	Producția -tone- 2017	Suprafața -ha- 2018	Producția -tone- 2018
Cereale pentru boabe	315,70	719,93	315,70	719,93	315,70	719,93
Grâu comun de toamnă	136,08	361,10	136,08	361,00	136,08	361,60
Orzoaică de toamnă	0,16	0,3	0,16	0,30	0,16	0,30
Porumb boabe	179,46	358	179,46	358	179,46	358
Fasole boabe	1,00	1	1	1	1	1
Cartofi	7,3	58	7,3	58	7,3	58
Legume	24,16	126,9	24,16	106,50	24,16	116,10
-Tomate	5,32	42	2,81	42	2,81	42
-Ceapă uscată	31,20	32	3,26	32	3,26	42
-Usturoi uscat	1,42	5	1,42	5	1,42	5
-Ardei	1,26	5	1,26	5	1,26	5
-Varză	2,67	2,9	2,59	2,50	2,67	2,90
-Castraveți	2,53	8	2,53	8	1,26	5
-Morcovi	2,20	22	2,20	2	2,43	8
-Fasole păstăi	0,61	2	0,61	2	2,20	2,2
-Vinete	1,42	6	1,42	6	0,61	2
-Alte legume	0,80	2	0,80	2	0,80	2
Plante de nutreț	10,70	1.717	10,70	1717	10,70	1717
Pășuni naturale	881	10.570	881	10578	881	10378
Fânețe	617	6.000	617	6000	617	6000
Vii pe rod	19	50	19	50	19	50
Fructe	-	281	-	281	-	281

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Denumirea culturilor	-ha- 2019	-tone- 2019	-ha- 2020	-tone- 2020
Cereale pentru boabe	315,70	719,93	136,08	361,60
Grâu comun de toamnă	136,08	361,10	0,16	0,30
Orzoaică de toamnă	0,16	0,3	179,46	358
Porumb boabe	179,46	358	1	1
Fasole uscată	1,00	1	7,3	58
Cartofi	7,3	58	24,16	116,10
Legume	24,16		2,81	42
-Tomate	,5,32	42	3,26	42
-Ceapă uscată	31,20	32	1,42	5
-Usturoi uscat	11,42	5	1,26	5
-Ardei	1,26	5	2,67	2,90
-Varză	2,67	2,9	1,26	5
-Castraveți	2,53	8	2,43	8
-Morcovi	2,20	22	2,20	2,2
-Fasole păstăi	0,61	2	0,61	2
-Vinete	1,42	6	0,80	2
-Alte legume	0,80	2	10,70	1717
Plante de nutreț	10,70	1.717	881	10378
Pășuni naturale	881	10.570	617	6000
Fânețe	617	6.000	19	50
Vii pe rod	19	50	-	281
Fructe	-	281	136,08	361,60

Sursa-Registrul agricol Salistea 2021

6.9.4. Situația parcului de tractoare și mașini agricole

Denumire utilaje	2017	2018	2019	2020
Tractoare până la 45 CP	12	12	12	12
Tractoare între 46 – 65 CP	38	38	38	38
Tractoare între 101 – 140 CP	-	-	-	6
Combinatoare	6	6	6	6
Cultivatoare	4	8	3	3
Pluguri pentru tractoare cu două trupe	4	9	4	4
Pluguri pentru tractoare cu trei trupe	13	4	13	1
Pluguri pentru tractoare cu mai mult de trei trupe		12	12	12
Pluguri cu tracțiune animală	3	3	3	3
Semănători cu tracțiune mecanică pentru păioase - multifuncționale	6	6	6	6
Semănători cu tracțiune mecanică pentru păioase - simple	-	6	6	6
Semănători cu tracțiune animală	30	30	30	30
Grape cu tracțiune mecanică	-	-	4	4
Grape cu tracțiune animală	10	4	10	10
Mașini pentru plantat cartofi	4	4	4	4
Mașini pentru împrăștiat îngrășăminte chimice	6	6	5	5
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică - tractate	2	2	2	2
Mașini pentru erbicidat	3	3	3	3
Combine propulsante pentru recoltat cereale păioase	7	7	6	6
Combine și mașini pentru recoltat cartofi	6	6	6	6
Cositori cu tracțiune mecanică	6	6	6	6

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Prese pentru balotat paie și fân	-	15	15	15
Remorci pentru tractor	15	15	15	15
Instalații pentru muls mecanic	6	6	6	6
Care și căruțe	91	91	91	91
Încărcătoare hidraulice	1	1	1	1
Instalații pentru evacuarea dejecțiilor	1	1	1	1
Mori cu ciocănele	1	1	1	1
Instalații –cazan pentru fabricat țuică-rachiu	3	3	3	3

Sursa:Registrul agricol- Săliștea-

6.9.5. Zootehnia

Condițiile geografice și climatice existente în zona comunei Săliștea sunt favorabile creșterii de animale. Creșterea animalelor reprezintă o ocupație de bază a populației, favorizată de existența unor suprafețe generoase de pășuni – 1.159 ha și fânețe – 621 ha. Activitatea se adresează preponderent creșterii de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, păsări, preponderent în gospodăriile individuale.

Creșterea animalelor este a doua ocupație tradițională, care a asigurat locuitorilor resursele de hrană, animalele fiind folosite și la munca câmpului. Activitățile organizate, în domeniul zootehniei, au dispărut aproape în totalitate datorită desființării și lichidării bazei materiale ale fostelor CAP-uri, multe din activități fiind în regres continuu, destructurate, sau complet sistate. Activitatea de creștere a animalelor se desfășoară în prezent preponderent în gospodăriile populației în sistem privat individual sau asociativ, efectivele de animale fiind în scădere de la an la an.

Efectivele de animale înregistrate în cadrul Registrului Agricol:

	2016	2017	2018	2019	2020
Bovine	498	327	343	312	356
Ovine	7.706	6756	6800	3056	3056
Caprine	228	125	219	195	200
Cabaline	203	202	197	97	63
Porcine	741	331	240	240	270
Păsări	13.000	9630	9650	9567	9657
Familii de albine	372	135	135	237	297
Iepuri	108	200	208	220	220

Sursa:Registrul agricol

6.9.6. Pomicultura

Pomicultura este reprezentată prin existența exploatațiilor individuale. Condițiile geografice determină existența livezilor pe suprafețe restrânse – 11 arii. În conformitate cu datele din Registrul agricol livezile – formate din pomi răzleți- cumulează o suprafață de circa 59 ha și sunt compuse din – pruni, meri, nuci, cireși și vișini.

- Meri – pe rod 2.430 bucăți, 40 – plantație tânără;
- Pruni - pe rod 8.000 bucăți, 580 – plantație tânără;
- Cireși și vișini - pe rod 920 bucăți, 20 – plantație tânără;
- Nuci - pe rod 584 bucăți, 30 – plantație tânără;

6.9.7. Apicultura

Apicultura beneficiază de atenție din partea localnicilor. Pe teritoriul comunei mai multe familii se ocupă cu practicarea apiculturii, deținând circa 300 de familii de albine.

6.9.8. Viticultura

Pe teritoriul comunei viticultura este insuficient dezvoltată fiind practică doar în cadrul gospodăriilor individuale pe o suprafață de circa 19 ha.

6.9.9. Piscicultură

Amenajările piscicole nu sunt prezente pe teritoriul comunei Săliște.

6.9.10. Silvicultură

Pe teritoriul comunei Săliște există suprafețe întinse de teren acoperite de păduri – 2.036 ha. Cele 2.036 de ha se află în administrarea Ocolului Silvic Privat Sâpcea. Esențele lemnoase ce alcătuiesc pădurile de pe teritoriul comunei Săliște sunt în principal – stejar, fag, gir, frasin etc.

6.10. Administrația publică locală

Funcție	Nume și prenume
Primar	Aurel Emil Stănilă
Viceprimar	Gheorghe Mircea Linuț
Secretar	Mihaela Alina Ionescu
Contabil	Alexandra Julescu
Administrator Public	Teofil Marcel Chirilă
Consilieri	
	Gheorghe Mircea Linuț
	Bran Petru Valentin
	Cordelea Claudiu Ioan
	Cugerean Ioan Valentin
	Julescu Radu Emil
	Linuț Gheorghe Mircea
	Macarie Daniel Ioan
	Martin Tiberiu Constantin
	Miclea Dorin Iacon
	Miclea Viorel Ovidiu
	Munteanu Ioan Lucian

VII. ANALIZA SWOT

Primul pas în elaborarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei Săliștea a fost evaluarea situației curente a comunei din perspectiva domeniilor cheie care a permis analiza în detaliu a tuturor aspectelor pozitive și negative ale evoluției sale.

Scopul final al acestei evaluări reprezintă atât formularea obiectivelor strategice ale comunei Săliștea pe termen lung, cât și stabilirea direcțiilor de dezvoltare pentru a atinge obiectivele stabilite.

În procesul de elaborare a strategiei s-a folosit analiza SWOT, ca instrument managerial, pentru evaluarea și prezentarea sintetică a aspectelor celor mai importante care vor afecta, într-un mod sau altul, evoluția viitoare a comunei Săliștea.

Orice comunitate trebuie să asimileze și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa în viitor.

Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă haotică, în cadrul căreia se pot rata oportunități și se consumă irațional resurse.

Experiența internațională a arătat că proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru coerent și când există o coordonare la nivel strategic.

Procesul de planificare strategică (PPS) a vizat definirea reperelor strategice de dezvoltare a unei comunități pe o perioadă de 7 ani. Etapele metodologice principale ale PPS au fost următoarele:

- Realizarea unei analize preliminare;
- Stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a comunității;
- Analiza sectorială a domeniilor strategice principale;
- Articularea documentului strategic;

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui proiect.

Numele este descriptiv:

Strengths (puncte tari)

Weaknesses (puncte slabe)

Opportunities (oportunitati)

Threats (riscuri).

Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a comunei Săliște, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor prin care Uniunea Europeană susține politica de dezvoltare regională s-a impus elaborarea strategiei de dezvoltare locală pentru perioada 2021 - 2027.

Problemele cheie au fost identificate pe baza concluziilor evaluării premergătoare și prezentate în cadrul unei matrici, sub forma punctelor slabe, punctelor tari, oportunităților și amenințărilor.

Punctele tari se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile de care comunitatea dispune și care sunt superioare celor deținute de alte comunități similare.

Punctele slabe se referă la mediul intern și reprezintă resursele și capacitățile insuficiente sau de o calitate inferioară celor deținute de alte comunități similare.

Oportunitățile se referă la mediul extern și reprezintă suma evoluțiilor favorabile ale mediului de ansamblu al țării, care poate îmbrăca forme extrem de diferite plecând de la schimbările legislative, integrarea europeană și posibilitatea oferită comunității de a se dezvolta într-o formă superioară pe ansamblu sau pe domenii de interes.

Amenințările se referă la mediul extern și reprezintă evoluțiile defavorabile ale acestuia privite în ansamblu, care pot îmbrăca forme extrem de diferite, plecând de la schimbările de mentalitate, lacunele legislative și evoluțiile economice negative sau instabile care afectează capacitatea comunității de a atinge obiectivele strategice pe care și le-a propus.

Amenințările pot fi concrete sau potențiale. Întrebări cheie care îndrumă analiza strategică:

CE PUTEM FACE?
(Punctele forte și punctele slabe)

CE AM PUTEA FACE?
(Oportunități și amenințări)

CE VREM SĂ FACEM?
(Valorile comunei și ale locuitorilor comunei)

CE SE AȘTEAPTĂ CEILALȚI SĂ FACEM?
(Dorințele locuitorilor comunei)

**CE RESURSE ȘI POTENȚIAL
VREM SĂ DEZVOLTĂM**

CE OPORTUNITĂȚI PUTEM FRUCTIFICA?

CE TREBUIE SĂ NE PREOCUPE?

CUM PUTEM ÎMPLINI AȘTEPTĂRILE LOCUITORILOR COMUNEI?

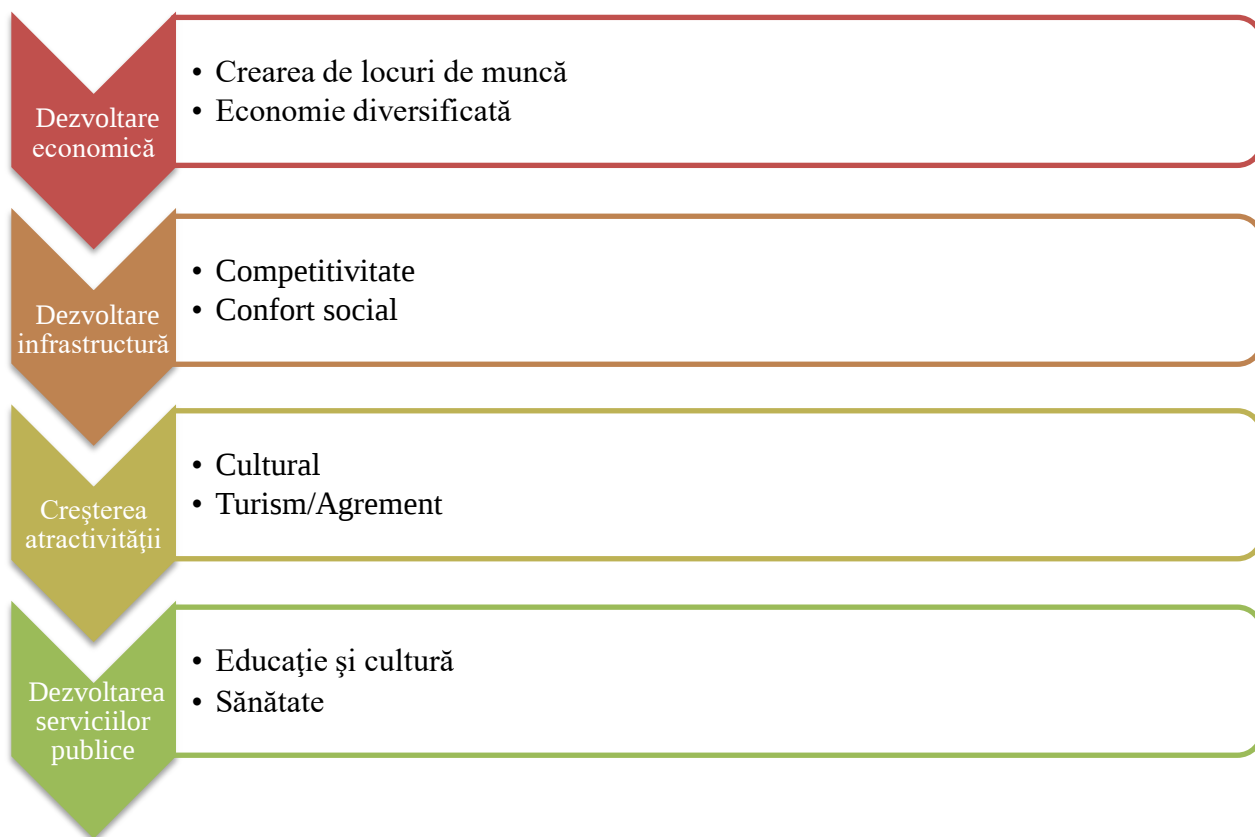
Analiza SWOT are o deosebită utilitate în procesul de stabilire a direcțiilor de dezvoltare a comunității, permițând o bună gestionare a resurselor și relațiilor de intercondiționalitate. Totodată, prezentând în mod sintetic atât problemele. Cât și realizările comunității analiza SWOT permite înțelegerea rapidă, simultană și integrală a legăturilor dintre elementele pozitive și negative ale comunității.

Unele “oportunități” și “amenințări” vor apărea din “punctele tari” și “punctele slabe” ale comunității, iar amenințările pot fi concrete sau potențiale.

În urma analizei SWOT s-au identificat trei principii prioritare care trebuie să stea la baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării durabile:

COMUNA

SĂLIȘTEA

7.1. Agricultură și dezvoltarea rurală

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Existența resursei umane pentru agricultură; ▪ Posibilitatea dezvoltării fermelor de animale; ▪ Posibilitatea construirii de centre de colectare și prelucrare a laptelui; ▪ Existența mediului pentru culturi ecologice; ▪ Existența condițiilor și tradițiilor pentru dezvoltarea activității agro-zootehnice – 1.159 ha de pășuni și 621 ha fânețe mai ales în gospodăriile individuale; ▪ Ponderea ridicată a proprietății private asupra terenului arabil și a efectivului de animale; ▪ Potențial agricol moderat – 1.522 ha teren arabil; ▪ Culturi agricole diversificate; ▪ Existența producători agricoli atestați în comună; ▪ Existența a circa 100 de cereri, anual, pentru subvențiile APIA; ▪ Existența unui cabinet veterinar și a unui medic veterinar; ▪ Existența unui sector apicol bine dezvoltat – circa 372 familii de albine; ▪ Dotare tehnică diversificată pentru recoltele agricole;	▪ Posibilități de finanțare reduse; ▪ Lipsa unei sistem organizat de desfacere a produselor agricole; ▪ Lipsa unui Târg local săptămânal; ▪ Desfacerea produselor agricole și lactate este foarte dificilă; ▪ Infrastructura deficitară la nivel local; ▪ Terenurile sunt fărâmițate; ▪ Lipsa calificării și instruirii agricultorilor; ▪ Absența unor centre de colectare, prelucrare și valorificare superioară a produselor specifice de pe raza comunei; ▪ Absența unor resurse materiale dar și de mentalitate care să faciliteze angajarea specialiștilor în agricultură și în domeniul rural în stadiul actual; ▪ Insuficienta promovarea a zonei rurale și a produselor specifice; ▪ Accesul redus la informații și servicii de consultanță datorită numărului mic de posturi alocate pentru aceste tipuri de servicii; ▪ Îmbatrânirea populației comunei și migrarea tinerilor către străinătate sau alte locuri atractive financiar; ▪ Pomicultura este insuficient dezvoltată – 59 ha livada, la care se adaugă pomii răzleți;

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Crearea unor centre de colectare și procesare a materiilor prime rezultate din sectorul agricol; ▪ Existența cadrului legislativ pentru înființarea și dezvoltarea exploatațiilor agricole; ▪ Existența Planului Național Strategic pentru Dezvoltarea Rurală; ▪ Sprijinul oferit de Oficiul Județean pentru Consultanță Agricolă cu privire la accesare fonduri europene; ▪ Sprijinirea investitorilor prin alocarea de terenuri necesare dezvoltării întreprinderilor; ▪ Stimularea asocierii terenurilor agricole, stimularea pieței arende și informarea populației privind renta viageră; ▪ Distanța relativ mică față de orașele Sebeș, Cugir și Alba Iulia este un avantaj pentru investitori; ▪ Prelucrarea pe plan local a produselor agricole și de origini animale; ▪ Diversificarea culturilor agricole; ▪ Dezvoltarea sectorului pomicol; ▪ Dezvoltarea sectorului zootehnic; ▪ Îndeplinirea standardelor de calitate a produselor agricole, a celor de protecție a mediului, de igienă și bunăstare a animalelor; ▪ Dotarea cu utilaje și echipamente performante în raport cu structura agricolă actuală; ▪ Potențial pentru dezvoltarea sectorului agricol, cu accent pe dezvoltarea de produse bio sau organice conform cerințelor Uniunii Europene; ▪ Crearea de locuri de muncă în agricultură prin înființarea de microferme și ferme de creștere bovine, ovine și caprine; ▪ Stimularea înființării de organizații de producători specializați: cereale,	▪ Mărirea numărului de concurenți pentru produsele agroalimentare de pe piața UE; ▪ Cadrul legislativ instabil; ▪ Lipsa inițiativei de asociere și modul greșit în care este percepută asocierea; ▪ Lipsa unui cadru legal pentru protejarea producției agricole interne; ▪ Slaba informare a agricultorilor cu privire la normele europene; ▪ Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co/finanțarea proiectelor finanțate prin fonduri structurale și FEADR; ▪ Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile structurale FEADR; ▪ Frecvența ridicată a perioadelor secetoase, care afectează agricultura; ▪ Degradarea solurilor care diminuează fertilitatea și rata de regenerare; ▪ Degradarea pășunilor datorită pășunatului excesiv și utilizarea nerațională a pășunilor; ▪ Fărâmițarea terenurilor;

legume, fructe, lapte, carne; ▪ Acodarea subvențiilor pentru agricultori; ▪ Dezvoltarea apiculturii și crearea unei piețe de desfacere a produselor apicole; ▪ Lucrări de îmbunătățire a potențialului productiv;	
--	--

7.2. Dezvoltare locală, infrastructură și mediu

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Comuna Săliștea are o suprafață totală de 6.011 ha și patru sate componente – Săliștea, Săliștea-Deal, Tărtăria și Mărgineni; - Comuna Săliștea este situată în apropierea orașelor: Sebeș, Cugir și Alba Iulia; - La nivel local au fost realizate investiții cu privire la infrastructura de educație și cultură; - Căminul Cultural din satul Tărtăria a fost reabilitat și reamenajat dispunând de 200 de locuri; - Căminul Cultural din satul Săliștea se află în plin proces de reabilitare și reamenajare urmând să dispună de circa 350-400 de locuri; - Existența a trei baze sportive multifuncționale cu gazon artificial; - Existența unei săli de sport; - Existența unui sistem de salubritate; - Existența la nivel local a unui sistem organizat de transport public și a trei stații amenajate ; - Existența rețelei de electricitate ce acoperă în totalitate teritoriul comunei; - Rețeaua de iluminat public acoperă întreg teritoriu comunei; - Sistem de iluminat public reabilitat prin instalarea de becuri tip led; - Existența rețelei de alimentare cu apă potabilă – Săliștea, Săliștea-Deal și Tărtăria; - Existența unui sistem de canalizare centralizat- funcțional în Săliștea și în Săliștea-Deal și Tărtăria; - Existența rețelei de comunicare (telefonie fixă și mobilă, CATV); - Existența rețelei de distribuție a gazelor în satele Săliștea și Tărtăria - Condițiile pedoclimatice sunt favorabile cultivării plantelor, a	- Poluarea apelor de suprafață și subterane ca urmare a deversării necontrolate și a lipsei sistemului de canalizare; - Lipsa unui târg săptămânal amenajat; - Educație ecologică superficială; - Colectarea neselectată a deșeurilor, în vederea reciclării, recuperării, refolosirii sau valorificării lor; - Insuficiența resurselor financiare conduce la construcții improvizate și lucrări artisanale; - Lipsa sistemului integrat de management al deșeurilor menajere;

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

legumelor și pentru creșterea animalelor; ▪ La nivel local există potențial zootehnic – 1.159 ha pășuni și 621 fânețe; ▪ Nu există factori poluanți importanți;	
--	--

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Existența la nivel local a posibilității ca populația să își suplimenteze veniturile valorificând produsele naturale obținute în cadrul gospodăriilor; ▪ Existența cadrului legislativ pentru întemeierea și dezvoltarea fermelor agro zootehnice; ▪ Existența la nivel județean al unui Sistem integrat de management al deșeurilor solide (finanțat prin POS Mediu); ▪ Existența fondurilor externe destinate pentru modernizarea drumurilor comunale și sătești; ▪ Existența fondurilor externe rambursabile și nerambursabile ce vizează sprijinirea dezvoltării infrastructurii locale; ▪ Asfaltarea străzilor și a drumurilor comunale de pe întreg teritoriul comunei Sălișteșea; ▪ Inițierea unor programe de educare a populației pentru colectarea selectivă a deșeurilor; ▪ Lucrări de întreținere și igienizare a căilor de acces; ▪ Modernizarea sistemului rutier (instalare indicatoare, marcare treceri pietoni,etc); ▪ Construire sistem inteligent de distribuție a gazelor în satul Sălișteșea-Deal ▪ Extindere sistem de canalizare în satul Mărgineni – tip fosă septică ▪ Valorificarea resurselor regenerabile de energie pentru producerea energiei verzi; ▪ Conștientizarea fermierilor privind problemele generale de mediu în sectoarele – agricol, forestier și al industriei alimentare în scopul îmbunătățirii protecției mediului;	▪ Migrația populației tinere și calificate din mediul rural în străinătate sau în alte zone ale țării; ▪ Numărul de concurenți în creștere pentru produsele agro-alimentare de pe piața Uniunii Europene; ▪ Piața de desfacere mică pentru produsele agro-alimentare din gospodării la nivel județean și regional; ▪ Creșterea nivelului sărăciei și al excluziunii sociale în zonele rurale ▪ Populația care ar putea beneficia de fonduri europene pentru dezvoltarea potențialului zootehnic și agricol acordă puțină atenție surselor și canalelor de informare cu privire la aceste resurse financiare nerambursabile; ▪ Resurse financiare reduse sau insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor din domeniul zootehnic, agricol; ▪ Atitudinea de indiferență față de protecția mediului; ▪ Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fonduri Structurale pentru proiecte de infrastructură și mediu; ▪ Adaptarea dificilă la restricțiile ecologice a structurilor tradiționale de gospodării; ▪ Depozitarea necontrolată a deșeurilor din activități gospodărești pot conduce la infiltrații în pânza freatică, deci la impurificarea apei și solului;

7.3. Economie și turism

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Existența la nivel local a agenților economici; ▪ Agenții economici locali asigură locuri de muncă populației din comună; ▪ Condițiile geografice și pedoclimatice ale comunei Săliștea favorizează dezvoltarea zootehniei; ▪ Efectivul de animale este diversificat și cuprinde: bovine, ovine, cabaline, porcine și păsări; ▪ Existența materilor prime pentru industria alimentară; ▪ Existența potențialului pentru obținerea de produse ecologice; ▪ Tradiții locale în creșterea animalelor și cultivarea pământului; ▪ Existența resurselor locale, puțin sau necorespunzător valorificate în prezent; ▪ Comuna Săliștea prezintă potențial turistic prin: ▪ peisaj; ▪ Biserica de lemn cu hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril; ▪ Casa Barclay - Sediul primăriei Săliștea – construit 1720; ▪ Mănăstirea Afteia; ▪ Posibilitate de practicare – pescuit-vânătoare; ▪ Posibilitate organizare drumeții;	▪ Obiectivele turistice nu sunt valorificate din punct de vedere turistic; ▪ Lipsa unui punct de informare turistică; ▪ Lipsa unor zone amenajate pentru agrement – spații pentru grătare, spații amenajate pentru practicarea activităților sportive, camping; ▪ Lipsa semnalizării turistice a obiectivelor istorice; ▪ Lipsa unor spații de cazare și a unor unități de alimentație publică; ▪ Obiective turistice insuficient promovate; ▪ Existența la nivel local a unor agenți economici înregistrați, dar care nu desfășoară activități economice (fără activitate); ▪ Resurse financiare la nivel local insuficiente pentru sprijinirea/promovarea unor investiții; ▪ Slaba infrastructură de asistență pentru afaceri; ▪ Lipsa culturii asociative, a înființării de asociații; ▪ Lipsa unui sistem de sprijin pentru implementarea noțiunilor de marketing; ▪ Slaba implementare a sistemului de asigurare a calității producției și produselor; ▪ Lipsa unei farmacii veterinare; ▪ Lipsa canalelor de colectare a produselor agricole; ▪ Slaba informare cu privire la normele europene; ▪ Lipsa investitorilor; ▪ Lipsa unei piețe de desfacere a produselor agricole; ▪ Insuficienta coordonare între cererea și oferta de servicii; ▪ Slaba diversificare a activităților de

	producție; ▪ Resursele financiare care provin din străinătate nu sunt destinate investițiilor în activități de producție; ▪ Perfecționarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman autohton; ▪ Cererea insuficientă de forță de muncă în comună; ▪ Ponderea redusă a salariaților din totalul populației active; ▪ Lipsa unei instituții care să pregătească forța de muncă calificată în vederea reînvierii meseriilor tradiționale;
--	---

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Îmbunătățirea condițiilor economice locale și diversificarea activităților economice prin valorificarea corespunzătoare a resurselor locale; ▪ Existența fondurilor guvernamentale acordate pentru reabilitarea lăcașelor de cult; ▪ Diversificarea domeniilor industriale actuale; ▪ Atragerea de noi investiții în sectorul agro-industrial; ▪ Valorificarea forței de muncă active prin asigurarea unui proces continuu de informare și dezvoltare profesională; ▪ Folosirea oportunităților de finanțare pentru dezvoltarea spațiului rural; ▪ Colaborare transfrontalieră pentru atragerea de investiții; ▪ Dezvoltarea agriculturii ecologice; ▪ Mediul de afaceri cu acces la servicii bancare și creditare în vederea susținerii de proiecte de dezvoltare; ▪ Existența fondurilor guvernamentale pentru încurajarea inițiativelor locale, în special în domeniul dezvoltării zootehniei, a infrastructurii aferente, prima afacere, tineri fermieri; ▪ Posibilitatea accesării creditelor cu dobânda subvenționată pentru crearea de noi locuri de muncă în mediul rural; ▪ Amenajarea unei piețe de desfacere a produselor agricole și animale; ▪ Dezvoltarea agroturismului; ▪ Sprijin financiar acordat pentru participarea fermieilor la diferite întruniri tematice, târguri, expoziții, proiecte de succes, evenimente care pot contribui la infomarea acestora privind, de exemplu, tehnologiile aplocate în diferite sectoare, sau pentru acțiuni de schimb de experiență;	▪ Numărul în scădere a populației active; ▪ Creșterea numărului angajaților disponibilizați, ca urmare a automatizării procesului de producție; ▪ Expunerea la piețele globale ; ▪ Migrația tinerilor; ▪ Concurența crescută a produselor de import; ▪ Lipsa valorificării și promovării produselor agricole tradiționale; ▪ Lacunele legislative și administrative privind asocierea fermierilor; ▪ Schimbările climatice; ▪ Scăderea forței de muncă ocupate în agricultură ; ▪ Închiderea companiilor mici datorită climatului economico-financiar; ▪ Nediversificarea bazei economice; ▪ Rata ridicată a dobânzilor la credite; ▪ Oferte de creditare gresu accesibile; ▪ Instabilitate legislativă; ▪ Creștere muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale; ▪ Menținerea unei capacități scăzute de adaptare a sistemelor de producție la cerințele economiei;

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

▪ Completarea și finalizarea infrastructurii edilitare care să permită atragerea investitorilor; ▪ Dezvoltarea micii industrii meșteșugărești;	
--	--

7.4. Educație și cultură

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Existența infrastructurii educaționale - unități educaționale din categoria: grădinițe, învățământ primar și gimnazial; ▪ Unități educaționale reabilite și modernizate; ▪ Locuri de joacă special amenajate în toate instituțiile de învățământ, ▪ Grupuri sanitare amenajate în interiorul clădirii; ▪ Existența unei biblioteci școlare ce dispune de 2.200 volume; ▪ Existența unei biblioteci comunale; ▪ Cadre didactice calificate; ▪ Colaborare bună între instituțiile de învățământ și autoritățile locale; ▪ Existența a două Cămine Culturale - reabilite; ▪ Prezența unor laboratoare de specialitate – informatică; ▪ Existența a trei terenuri de sport amenajate – baze sportive multifuncționale; ▪ Existența unei săli de sport;	▪ Lipsa unui psiholog în instituția de învățământ; ▪ Lipsa unui cabinet medical în școli; ▪ Uzura fizică și morală a materialelor didactice; ▪ Lipsa conceptului de voluntariat și implicat a unei educații în acest sens; ▪ Slaba implicare în realizarea unor proiecte de finanțare la nivel instituțional; ▪ Populația de vârstă școlară înscrisă în unitățile de învățământ este în scădere; ▪ Nu există alte surse de finanțare a unităților școlare decât fondurile bugetare; ▪ La nivelul unităților de învățământ nu există supraveghere audio -video;

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Modernizarea unităților de învățământ din comuna Săliștea; ▪ Modernizarea laboratorului de informatică; ▪ Reabilitare si eficienta energetica a Școlii Gimnaziale David Prodan ▪ Construire gard in jurul curții Școlii Gimnaziale din Săliștea; ▪ Construire gard in jurul curții Școlii Primare din Săliștea-Deal; ▪ Construire grupuri sanitare – Școala Primară din Săliștea-Deal; ▪ Construire gard in jurul curții Școlii Primare Tărtăria; ▪ Amenajare trotuare și căi de acces la Școala Gimnazială David Prodan – Săliștea; ▪ Atragerea de fonduri pentru proiecte și programe concepute de cadrele didactice din școli; ▪ Completare fond de carte – biblioteca comunală Săliștea; ▪ Reamenajare bibliotecă comunală Săliștea – mobilier, calculatoare; ▪ Existența unor programe comunitare și naționale de asigurare a accesului la educație pentru populațiile dezavantajate; ▪ Politici de stimulare pentru menținerea în comună a cadrelor didactice calificate; ▪ Sprijinirea financiară a școlarilor care doresc obținerea unor burse de studiu; ▪ Realizarea unor proiecte pentru finanțarea unităților școlare din fonduri europene / alimentare cu apă, construirea de săli de sport etc.; ▪ Posibilitatea accesării Fondurilor Structurale pentru activități de formare/dotare cu aparatură IT a unităților școlare; ▪ Organizarea în cadrul școlilor de activități extracuriculare – ateliere meșteșugărești, cercuri cultural –	▪ Scăderea populației și îmbătrânirea acesteia; ▪ Scăderea gradului de instrucție școlară a populației tinere; ▪ Migrarea tinerilor; ▪ Reforma perpetuă în învățământ; ▪ Pierderea personalității juridice a instituțiilor școlare; ▪ Planul de învățământ și programele școlare prea încărcate la anumite discipline; ▪ Accentuarea efectelor negative în educația elevilor datprită unei comunicări tot mai dificilă cu familia; ▪ Viteza de adaptare redusă, ceea ce duce la apariția “generațiilor de sacrificiu”; ▪ Scăderea numărului populației; ▪ Dispariția unor obiceiuri tradiționale în contextual globalizării cultural actuale; ▪ Dispariția din viața comunității a persoanelor care pot transmite tinerilor vechile tradiții, obiceiuri și meșteșuguri;

artistice, activități sportive; ▪ Necesitatea consilierii copiilor ai căror părinți sunt plecați pentru muncă în străinătate; ▪ Prevenirea și corectarea părăsirii premature a școlii;	
---	--

7.5. Resurse umane și piața muncii

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Existența forței de muncă la nivel local; ▪ Infomarea continuă al nivel local cu privire la programele de calificare și reconversie profesională, la nivel de județ; ▪ Rata infracționalității redusă la nivel local; ▪ Populație educată; ▪ Biserica se implică în comunitate cu privire la rolul și importanța familiei;	▪ Migrația populației tinere; ▪ Scăderea natalității și creșterea ratei mortalității; ▪ Persoane neocupate și neînregistrate la AJOFM; ▪ Lipsa unei piețe a muncii diversificate și dinamice; ▪ Resurse financiare limitate privind susținerea persoanelor fără venituri; ▪ Grad redus de ocupare profesională; ▪ Număr redus de resurse umane incluse în programe locale de calificare- recalificare și conversie profesională; ▪ Existența șomajului de lungă durată care conduce la descalificarea și descurajarea foștilor angajați; ▪ Scăderea populației din comuna Sălișteștea;

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Existența unor programe finanțate din fonduri guvernamentale pentru reconversie profesională și crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri; ▪ Monitorizarea la nivel național a stării ocupaționale a populației; ▪ Adaptarea programelor de învățământ la cerințele economiei de piață; ▪ Existența unor reglementări ce acordă facilități angajatorilor care creează noi locuri de muncă pentru șomeri, tineri absolvenți etc. ▪ Adaptarea programelor de învățământ la cerințele de resurse umane ale pieței muncii; ▪ Creșterea natalității prin politici publice adecvate;	▪ Declinul demografic și îmbătrânirea populației; ▪ Majorarea numărului șomerilor în rândul tinerilor absolvenți de liceu sau cu studii superioare; ▪ Existența unei evoluții în ceea ce privește fenomenul de migrare a forței de muncă tinere din mediul rural spre zonele urbane sau spre străinătate; ▪ Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă; ▪ Scăderea numărului persoanelor calificate prin ieșirea acestora din viața activă; ▪ Continuare migrării persoanelor calificate; ▪ Amplificarea pregătirii teoretice a forței de muncă în detrimental aspectelor aplicative; ▪ Lipsa unei perspective de trai în condiții decente; ▪ Corelarea redusă a cererii și ofertei de specializări profesionale, lipsa dialogului între actorii pieței muncii;

7.6. Sănătatea și asistența socială

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
▪ Existența trei dispensare medicale ce deserve teritoriul comunei Săliștea; ▪ Existența a doi medici de familie și a două asistente medicale; ▪ Existența unei asistente medicale comunitare, ce desfășoară activitate de teren – post susținut financiar de DSP Alba; ▪ Existența a două farmacii; ▪ Existența a 2 farmaciști; ▪ Activitatea medicală este informatizată; ▪ Existența compartimentului de asistență socială în cadrul primăriei; ▪ La nivel local autoritățile locale acordă o atenție deosebită sectorului medical și asistenței sociale; ▪ Implicarea activă a autorităților locale în problemele comunității; ▪ Existența unui Centru social – destinate persoanelor nevoiaș care asigură hrana acestora	▪ Lipsa asistenței medicale specializate; ▪ Absența personalului calificat – psiholog-pentru consilierea pacienților cu nevoi speciale și în școli; ▪ Lipsa unui cabinet stomatologic; ▪ Serviciile acordate sunt afectate de bugetul insuficient; ▪ Fonduri insuficiente destinate asistenței medicale; ▪ Societatea civilă insuficient implicată; ▪ Informare insuficientă cu privire la alte fonduri sociale; ▪ Sistemul de ajutor social nu încurajează reintegrarea activă (populația optează pentru venitul minim garantat în loc să facă eforturi de a se integra pe piața muncii); ▪ Existența la nivel local a persoanelor fără ocupație și a șomerilor (indemnizați și ne-indemnizați); ▪ Lipsa unui cabinet medical în cadrul unitatilor de invatamant; ▪ Lipsa unui cabinet stomatologic în cadrul unitatilor de invatamant

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
▪ Dotarea cabinetelor medicale cu aparatura necesară acordării primului ajutor în situații de urgență; ▪ Programe complexe de urmărire a stării de sănătate a populației; ▪ Existența fondurilor nerambursabile destinate pentru dezvoltarea de centre de zi pentru copii, adulți și vârstnici; ▪ Programe destinate asistenței sociale reale; ▪ Politica socială susținută din partea UE; ▪ Existența Strategiei Naționale Anti-sărăcie; ▪ Dezvoltarea economică a comunei poate conduce la suplimentarea veniturilor destinate asistenței sociale; ▪ Posibilitatea accesării de fonduri structurale destinate dezvoltării sectorului social prin Fondul Social European; ▪ Cadrul legislativ care stimulează implicarea sectorului privat în furnizarea de servicii sociale; ▪ Promovarea unui stil de viață sănătos, a unei alimentații echilibrate, de combatere a consumului de tutun și alcool; ▪ Reabilitare a dispensarelor medicale. ▪ Inițierea unui Centru de servicii sociale integrate	▪ Lista medicamentelor compensate sau gratuite nu acoperă necesităților populației; ▪ Costul medicamentelor foarte ridicat și existența situațiilor în care veniturile mici ale populației restricționează dreptul la tratarea diferitelor afecțiuni; ▪ Reacție nefavorabilă la sistemul de norme sanitare impuse; ▪ Sursele de finanțare pentru medicina primară foarte reduse ▪ Bugete reduse acordate pentru medicina primară - medicamente și consumabile; ▪ Creșterea gradului de sărăcie prin prisma înăsprii condițiilor de acordare a ajutoarelor sociale și scăderii numărului de beneficiar; ▪ Buget redus sau inexistent pentru plata asistențelor personale ai persoanelor cu nevoi speciale;

VIII. POLITICI PUBLICE ÎNTREPRINSE ÎN TERITORIU

În ultimii ani, Comuna Săliștea s-a dezvoltat pe planul infrastructurii. Autoritățile locale au reușit să realizeze investiții importante, la nivel local existând proiecte finalizate, proiecte în curs de implementare și proiecte în proces de aprobare.

Lista proiectelor realizate în perioada 2004 – 2020

Nr. crt.	Denumire proiect
1	Înființare sistem de alimentare cu apă
2	Înființare sistem de canalizare
3	Extindere rețea distribuție gaze naturale
4	Modernizare și asfaltare străzi și drumuri comunale
5	Reabilitare unități școlare
6	Reabilitare, modernizare și dotare Cămin Cultural - Tărtăria
7	Reabilitare Cămin Cultural – Săliștea
8	Reabilitare și modernizare sistem de iluminat public
9	Amenajare trei stații de așteptare călători
10	Reabilitare Casa Barcsay – sediu Primărie Săliștea
11	Amenajare Centru social – cantină pentru persoanele defavorizate
12	Amenajare locuri de joacă pentru copii
13	Îngrădire curte Grădinița Săliștea Deal
14	Construire sală de sport

IX. PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU PERIOADA 2021 – 2027

Pentru perioada 2021–2027, la nivelul comunei Săliștea, pentru dezvoltarea echilibrată a comunității, se dorește demararea și implementarea următoarelor proiecte:

Nr. crt.	Denumire proiect
1	Întocmire Monografie Comuna Săliștea
2	Înființare Muzeu Tărtăria
3	Continuarea și renașterea meșteșugurilor și tradițiilor locale
4	Înființare Alea celebrităților comunei Săliștea
5	Reabilitarea Monumentului eroilor din satul Săliștea
6	Revenirea la vechea denumire de „Cioara” a localității Săliștea
7	Construire Cămin Cultural în satul Săliștea-Deal
8	Reparații, modernizarea și reabilitarea clădirilor aflate în administrarea Consiliului Local
9	Dotarea Școlii Gimnaziale “David Prodan” Săliștea, cu tablete școlare și cu echipamente/dispozitive electronice necesare desfășurării activității didactice în mediu on-line;
10	Întocmire documentație pentru obținerea avizului de securitate la incendiu pentru Școala Gimnazială “David Prodan”–Săliștea
11	Reabilitare si eficientizare energetică Școala Gimnazială David Prodan- Săliștea
12	Amenajare împrejmuire curte, trotuare și căi de acces la Școala Gimnazială David Prodan – Săliștea
13	Amenajare grădiniță cu program prelungit – Săliștea
14	Îngrădire curte imobile - Grădinița si Școala Tărtăria
15	Amenajare centru After School
16	Amenajare spațiului verde – Sediul primăriei Comunei Săliștea
17	Amenajare parcuri de agrement și dotare cu aparate fitness de exterior
18	Amenajare Centru de îngrijire pentru persoane în vârstă
19	Înființare centru integrat de servicii sociale
20	Modernizare drumuri publice în interiorul comunei Săliștea
21	Amenajare trotuare și rigole scurgere ape pluviale în satele din comuna Săliștea
22	Modernizarea sistemului rutier și lucrări de întreținere și igienizare a căilor de acces în Comuna Săliștea
23	Amenajare și întreținerea stațiilor pentru călători și înființarea altor noi acolo unde este cazul
24	Amenajare poduri și apărări de maluri în Comuna Săliștea
25	Modernizare infrastructură de acces către exploatarea agricole din Comuna Săliștea
26	Înființarea perdele de protecție și ecologizare, împădurirea terenurilor neproductive, inclusiv a celor dispuse alunecării
27	Reactualizare Plan Urbanistic General
28	Realizare cadastru terenuri intravilane și extravilane
29	Construire sistem de alimentare cu gaze naturale în satul Săliștea-Deal
30	Extindere sistem de alimentare cu gaze naturale în localitățile Săliștea și Săliștea Deal

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

31	Extindere sistem de canalizare – tip fosă septică, în satul Mărginei, comuna Săliștea, jud. Alba
32	Asigurarea independenței energetice din surse regenerabile - panouri solare la instituțiile publice din comuna Săliștea
33	Campanii de conștientizare a locuitorilor privind colectarea selectivă a deșeurilor menajere
34	Implementare sistem colectare selectivă a deșeurilor.
35	Construire platformă comunală pentru gestionarea gunoiului de grajd și a resturilor vegetale în comuna Săliștea și dotarea cu utilaje specifice.
36	Modernizare bază sportivă – Tărtăria
37	Construire teren multifuncțional cu gazon artificial în satul Săliștea Deal, comuna Săliștea
38	Campanii de îndrumare a micilor întreprinzători în vederea obținerii finanțării de proiecte în perioada de programare 2021 – 2027
39	Amenajare spațiu pentru piață agroalimentară
40	Construire stații de încărcare pentru autovehicule electrice
41	Amenajare capele mortuare în Parohiile din comuna Săliștea
42	Restaurarea Bisericii de lemn Sf. Arhangheli Mihail și Gavril, Săliștea, jud. Alba
43	Construire drum către Mănăstirea Afteia - Recea

X. PARTENERIATE OPORTUNE

Deorece numeroase activități își pot găsi rezolvarea doar în cadrul unor parteneriate, Autoritatea Publică Locală Săliștea poate încheia parteneriate cu:

- Alte administrații publice similare din țară și străinătate;
- Instituții de învățământ și cultură;
- ONG – uri;
- Agenți economici;
- Entități juridice private.

Comuna Săliștea face parte din **Grupul de Acțiune Locală „Valea Ampoiului și Valea Mureșului”**.

Unitățile administrativ teritoriale care fac parte din **Grupul de Acțiune Locală „Valea Ampoiului și Valea Mureșului”**.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021-2027

Nr. Crt.	Partenerii Grupului de Acțiune Locală – Valea Ampoiului și Valea Mureșului
1	Comuna Saliștea
2	Orașul Zlatna
3	Comuna Almașul Mare
4	Comuna Blandiana
5	Comuna Ceru Băcăniți
6	Comuna Meteș
7	Comuna Pianu
8	Comuna Romos
9	Comuna Săsciori
10	Comuna Șibot
11	Comuna Vințu de Jos
12	Marc Gheorghe SNC
13	Laurean SRL
14	Tomuș Aurel “Zoie”
15	Borza Tatiana „Titi Star”
16	Borza Mihăiță Bogdan PFA
17	Aura Intertrans SRL
18	Luca Blue SRL
19	Laborator Răzvan Dent SRL
20	Agrostea Product SRL
21	Dronkers Ground SRL
22	Ayaplast SRL
23	Agroager SRL
24	Pricăjan Agrocom SRL
25	Gabiema Col SRL
26	Agroprest Sibot SRL
27	Jinar Gligore Petru PFA
28	Stănuș Elena ÎI
29	Cîndea Ioan “Cami” ÎI
30	Martini Pan SRL
31	Oană T Marinela Expert evaluator
32	SAS Semagroserv SRL
33	Sipigferm SRL
34	Matei Eugenia Viorica PFA
35	Travian Plus SRL
36	Mureșul cereale SRL
37	Fitomar SRL
38	Sponi SRL

Nr. crt	Parteneri Societate civilă
1.	Asociația crescătorilor de animale Vâlcoi Bucium
2.	Asociația de Ecologie și Turism Trascău Corp Zlatna
3.	Asociația Caprirom Alba
4.	Asociația pentru Integrarea Romilor Șibot
5.	Asociația crescătorilor de animale Drejmăreana,
6.	Asociația Alunișul Săliște Deal
7.	Asociația Culturală Plăișorul
8.	Asociația de Turism Montan Cheile Cibului
9.	Biroul de consiliere cetățeni Cugir
10.	Composesoratul Silvic „Detunata,,Bucium
11.	Composesoratul Urbarial Presaca Ampoiului
12.	Composesoratul Meteșana
13.	Composesoratul Urbarial Ampellum Zlatna
14.	Pătrângenii Composesoratul Negraia
15.	Regia Autonomă Ocolul Silvic Valea Pianului

Obiectivele asociației, sunt următoarele:

- asistență materială și logistică pentru identificarea proiectelor finanțabile din fonduri europene;
- elaborarea de proiecte pentru atragerea de fonduri cu scopul de a dezvolta comunitățile locale;
- coordonarea întocmirii documentației de aplicare;
- susținerea proiectelor;
- coordonarea derulării proiectelor finanțate;
- coordonare, implemetare proiecte;
- asistență managerială post implementare;
- realizarea dezvoltării locale în localitățile care fac parte din Asociație;
- sprijinirea progresului economic și profesional, cultural, social, educativ, etc. în localitățile care fac parte din Asociație și a persoanelor și grupurilor locale implicate;
- antamarea de relații pe plan intern și internațional în vederea accesării de fonduri pentru dezvoltarea locală;
- participarea la seminarii, târguri, expoziții și alte manifestări cu largă vizibilitate internă și internațională, pentru prezentarea potențialului zonei;
- conștientizarea populației din județul Alba prin întâlniri periodice de informare și de culegere de propuneri de la cetățeni în legătură cu propunerile de proiecte și acțiuni viitoare;
- mediatizarea informației europene și a rezultatelor obținute prin proiectele implementate, realizarea de parteneriate interne și internaționale în vederea atragerii de fonduri.

XI. MONITORIZARE ȘI IMPLEMENTARE

Etapa de implementare, monitorizare și control reprezintă sistemul de realizare a proiectelor, programelor și politicilor prevăzute în strategie și de colectare și raportare a informațiilor asupra desfășurării proiectelor și asupra succesului și impactului acestora relativ la dezvoltare comunității.

Scopul monitorizării și evaluării implementării strategiei:

- Evaluarea atingerii obiectivelor în timp util și în bugetul alocat;
- Constatarea durabilității proiectelor implementate

Succesul realizării unei strategii depinde în mare măsură de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia. În procesul implementării prezentei strategii vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând responsabilități bine determinate, îndeplinind rolul de implementator sau de control al proiectelor planificate. În plan instituțional principarii actori locali ai implementării strategiei vor fi:

- Administrația locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
- Agenții economici
- Societatea civilă
- Locuitorii comunei
- Structurile externe - instituții județene

Etapa de implementare, monitorizare și control cuprinde în principal 5 subetape:

❖ **Adoptarea**

În cadrul acestei subetape strategia va fi supusă dezbaterilor publice. În urma acestora se vor opera recomandările primite și strategia va fi înaintată Consiliului Local în vederea aprobării.

❖ **Implementarea**

În cadrul acestei subetape se vor realiza acțiunile, activitățile, măsurile și proiectele concrete de implementare. Fiecare proiect va conține obiective stricte, planul activităților necesare, perioada de desfășurare, persoanele responsabile în proiect și partenerii implicați în realizarea proiectului, sursele de finanțare.

❖ **Monitorizarea**

Echipa de implementare va evalua aspectele, precum: activități, rezultate, buget, patrimoniu, performanțele personalului angajat și implicit a autorității locale (organizația în sine), ipoteze formulate inițial. Monitorizarea se va efectua pe categorii: activitatea, informația

necesară, colectarea informației, modul în care a fost folosită informația, ritmicitatea folosirii informației, persoana care a cules informația. Monitorizarea implementării proiectelor se va efectua prin intermediul indicatorilor stabiliți inițial. În cazul înregistrării unor devieri în procesul de implementare se vor lua măsuri de corectare.

Monitorizarea implementării se va realiza de către o structură de evaluare care va avea în componență reprezentanții tuturor factorilor implicați în dezvoltare. Structura aparatului de monitorizare va fi următoarea:

- Comitet de coordonare pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei;
- Comisii organizate pe direcții de dezvoltare;
- Secretariat.

Responsabilitățile de bază sunt:

- Planificarea implementării acțiunilor;
- Elaborarea și promovarea deciziilor privind acțiunile de implementare;
- Coordonarea activităților de implementare a acțiunilor și proiectelor;
- Coordonarea activităților de atragere a surselor de finanțare în scopul realizării problemelor identificate;
- Monitorizarea implementării;
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor de către consiliul local;
- Acordarea consultanței tehnice și consultative în toate domeniile;
- Elaborarea și dezbaterile proiectelor prioritare;
- Analiza deciziilor privind problemele comunității locale;
- Elaborarea și inițierea modificărilor în strategie;
- Elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare.

❖ Evaluarea implementării strategiei

Se vor analiza indicatorii de implementare. Fiecare proiect stabilit va avea anumiți indicatori de implementare și funcție de complexitatea unui proiect, se vor efectua evaluări intermediare, pe faze de implementare.

❖ Analiza impactului

Această analiză apreciază dacă proiectul răspunde politicilor formulate, modul cum influențează criteriile de performanță privind dezvoltarea eficientă a localității. Se vor efectua studii de impact de specialitate înaintea începerii unui proiect sau la o anumită perioadă de timp după finalizarea proiectului.

Etapă de implementare, monitorizare și evaluare oferă atât permanent cât și periodic un raport asupra stadiului de implementare a proiectelor.

XII. CONCLUZII

Dezvoltarea comunei Săliștea nu reprezintă doar o problemă a autorității publice locale, ci ține și de voința și capacitatea comunității locale de a se implica activ și constant în realizarea obiectivelor strategice și de a avea o atitudine pozitivă la tot ceea ce este nou.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Săliștea pentru perioada 2021 - 2027 va folosi drept suport la dezvoltarea durabilă a comunei prin realizarea planului de dezvoltare care vizează creșterea calității vieții în comunitatea locală.

Ca și alte comune din România, Săliștea se confruntă cu problemele specifice comunităților medii, iar autoritățile locale trebuie să-și asume cu adevărat rolul de coordonator al procesului de transformare, valorificând oportunitățile de care beneficiază comuna.

Realizarea obiectivelor propuse este în strânsă dependență cu sursele de finanțare nerambursabile care pot fi atrase, deoarece bugetul local nu are capacitatea de a susține realizarea acestora, dar se poate beneficia de oportunitățile financiare oferite de Uniunea Europeană.

Obiectivul principal este de îmbunătățirea calității vieții, atragerea investitorilor și crearea de locuri de muncă, fapt prevăzut de administrația locală și susținut de comunitatea locală.

Un alt obiectiv important este finalizarea tuturor proiectelor legate de dezvoltarea și modernizarea infrastructurii, pentru a aduce comună la un standard ridicat și pentru dezvoltarea potențialului agroturistic și protejarea mediului, renașterea meșteșugurilor tradiționale și a tradițiilor locale.

Ca o concluzie, se poate menționa că strategia elaborată este realizabilă în condițiile precizate și se va adapta cerințelor și necesităților ori de câte ori va fi nevoie, astfel încât aceasta să fie *realistă și aplicabilă*.

Strategia de dezvoltare este o radiografie a prezentului și viitorului, care stabilește direcțiile de dezvoltare și care stă la baza deciziilor viitoare, ale celor ce vor hotărâ măsurile necesare atingerii ȋntelor propuse.

Bibliografie

Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027;

Institutul Național de Statistică – www.insse.ro;

Direcția Regională de Statistică Alba;

PUG - Memoriu de urbanism - Comuna Săliștea;

Primăria Săliștea – www.comuna-saliste.ro;

<https://ro.wikipedia.org>

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Săliștea 2007-2013

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Săliștea 2014-2020

S.C. Proiecte Dezvoltare Europeană – Unika Consulting S.R.L.

strategii@yahoo.ro

0766.713.717

Manager proiect

Teodorescu Carmen Mihaela

**PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ,
Macarie Daniel-Ioan**

**Contrasemnează pentru legalitate,
SECRETAR GENERAL
Ionescu Mihaela-Alina**